

ศึกษาศีลข้องดดื่มสุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท
A STUDY OF THE PRECEPT OF ABSTAINING FROM
DRINKING ALCOHOL AND FERMENTED LIQUORS
IN THERAVADA BUDDHISM

พระมหาอุทิศ โอภาโส (คะรุณรัมย์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ศึกษาศีลข้องดดื่มสุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท

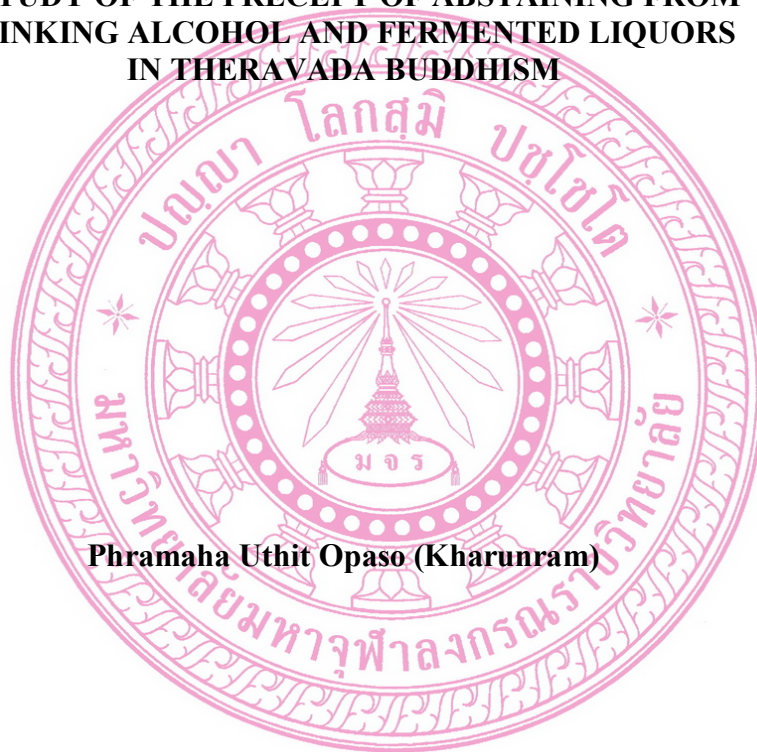

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A STUDY OF THE PRECEPT OF ABSTAINING FROM
DRINKING ALCOHOL AND FERMENTED LIQUORS
IN THERAVADA BUDDHISM**

Phramaha Uthit Opaso (Kharunram)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ศึกษาศิลข้องดติมสุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมานวัตร, ผศ., ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

(พระธรรมโมลี, ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมปาน ชاکโร, ดร.)

กรรมการ

(พระอธิการเวียง กิตติวัฒนโณ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สรเชต วรคามวิชัย)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย พระมหาสมปาน ชاکโร, ดร.

ประธานกรรมการ

พระอธิการเวียง กิตติวัฒนโณ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

พระมหาอุทิศ คະรุณรัมย์

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาศีลข้อดั่งศีลสุรามรยในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระมหาอุทิศ โอภาโส (คะรุณรัมย์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมพาน ชาคโร (ศรีวิไลศ) ป.ธ.๔,ศน.บ.,ศน.ม.,Ph.D.

: พระอธิการเวียง กิตติวัฒน์ โณ (กิตศรีรุ่งโรจน์) พธ.บ.,M.A.,Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๔ เมษายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศีลข้อดั่งศีลสุรามรยในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุรามรยมัชฌมาที่ฐาน ศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรามรยมัชฌมาที่ฐาน ศึกษาโทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรามรยมัชฌมาที่ฐาน วิธิดำเนินการวิจัยศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา ตำราเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลของการวิจัยพบว่า

๑. ศึกษาความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุรามรยมัชฌมาที่ฐาน พบว่าในสมัยพุทธกาล ณ เมืองโกสัมพี มีพระฉัพพัคคีย์นามว่าพระสาคตะเป็นต้นบัญญัติของเรื่องสุรามรย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของสาคตะนั้นไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนสาคตะจึงดื่มน้ำมาเถา ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เผลอใสให้เผลอใส หรือทำคนที่เผลอใสอยู่แล้วให้เผลอใสยิ่งขึ้นได้เลย” จึงได้บัญญัติพระวินัย ที่ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎให้พระสงฆ์และบัญญัติไปตามกฏธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฏแห่งกรรม ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีลย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฏแห่งกรรม ระดับที่สอง ได้แก่ ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือ วางหรือกำหนดขึ้นไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง พระองค์ทรงตรัสต่อเรื่องสมณะที่สมบุรณ์ด้วยศีล ทั้ง ๓ ประการ คือ จูฬศีล(ศีลย่อย) มัชฌิมศีล(ศีลกลาง) และมหาศีล(ศีลใหญ่)หมายถึงศีลที่เป็นหลักความประพฤติของพระภิกษุ

๒. ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรามรยมัชฌมาที่ฐาน มีผลกระทบและเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีแก้ปัญหาการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ในด้านต่าง ๆ คือ มีผลกระทบต่อครอบครัวและ

สังคมโดยภาพรวม ดังนี้ ๑) ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตสุขภาพกายทรุดโทรมและสุขภาพจิตต่ำลง ๒) ด้านการศึกษา สถิติปัญญาไม่โปร่งใส ๓) ด้านครอบครัวมีการแตกแยก และสมาชิกในครอบครัวคิดสุรามากขึ้น ๔) ด้านเศรษฐกิจการ รายรับไม่พอกับรายจ่ายมีหนี้สินมากขึ้น ๕) ด้านสังคมโดยภาพรวม เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น การก่ออาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้น ปัญหายาเสพติดระบาดตามมา ศีลธรรมจริยธรรมเสื่อมลง

๓. โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยมีชขปมาที่ฐานโทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรานั้นท่านระบุโทษไว้ ๖ ประการ คือ ๑) เสียทรัพย์ ๒) สูญเงินตรา ๓) ก่อความทะเลาะวิวาท ๔) สุรานำโรคมามีความหมายว่า การดื่มสุราทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บหลายอย่างตามมาหลายอย่าง โรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มีอยู่เป็นอันมาก ก็มีดังต่อไปนี้ (๑) ทางเดินอาหารสุราทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ (๒) ทางระบบประสาท สุราทำให้มือสั่น ตามัวทำให้เกิดวิกลจริต ที่เรียกว่า บ้าพิษสุรา (๓) ระบบทางเดินโลหิตสุราถ้าดื่มพอสมควร ทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าดื่มมากทำให้ชีพจรอ่อนลงเต้นระยะไม่เท่ากัน และสุดท้ายหมดสติ (๔) ต่อมไม่มีสาย สุราทำให้อักเสบเรื้อรังทำให้เกิดโรคเบาหวาน ปวดข้อ และเป็นโรคตับแข็ง (๕) ระบบการหายใจสุราทำให้ผู้ดื่มหายใจช้าลง ระยะไม่เท่ากัน (๖) ถูกตีเคียนจากคนรอบข้างและสังคมทั่วไป เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (๗) ไม่รู้จักอาย เป็นเหตุให้ขาดหิริ (๘) เป็นที่บั่นทอนกำลังปัญญา ทำให้เกิดปัญหาในสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็ก ๆ คือสังคมภายในครอบครัวขยายมาเป็นปัญหาสังคมใหญ่ในประเทศชาติ บ้านเมืองสาเหตุก็มาจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕

Thesis Title : A Study of the Precept of Abstaining from Drinking Alcohol and Fermented Liquors in Theravāda Buddhism

Researcher : Phramaha Uthit Opaso (Kharunram)

Degree : Master of Arts (Buddhism Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Somparn Chargarō (Seevilas), Pail Iv,
B.A..M.A..Ph.D.

: Phra Athikan Weang Kittiwanno (Kitsreerungrot),
B.A..M.A.,Ph.D.

Date of Graduation : April 4, 2013

Abstract

This research has three objectives, namely, 1) to study legislation background of the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā 2) to study the effect of transgression the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā 3) to study blemish originated from transgression the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā. Methodology used in this research is the study from Tipitaka scripture, commentaries, text books, academic documents, and related researches.

The findings are as follows:

1. In the legislation background of the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā, it is found that in the Buddha's Age at Kosambi city, a Khikkhu named Phra Sāgata in Phra Chabbaggiya group was the first case of the precept. The Buddha said "Bhikkhus, the action of Sāgata is unsuitable, incongruous, inappropriate, not monks activity, not good, not in action. Why did he drink alcohol? Bhikkhus, such action doesn't bring faith of the unfaithful or the faithful to more faithful." Therefore, He made this precept for Saōgha according to rules of goodness and badness called law of action, that is to do good or bad thing or to preserve or to break the precept comes those results according to its causes. On the other hand, the Buddha made the precept according to the second level of law of action. It is Vinaya level i.e. regulation made for controlling the members of community. Then He furthered to say about Samaōa who was full of three types of precepts i.e. Culasīla (small precept), Majjhimasīla (medium precept), and Mahsīla (big sila) which were the behavior principles for Buddhist monks.

2. The effects of transgression the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā are various aspects; 1) on the aspect of health, it brings decay of physical and mental health 2) on the aspect of education, it brings bad wisdom 3) on the aspect of family, it brings breaking of family 4) on the aspect of economics, it makes more debts 5) on the aspect of society, it obstructs from development of life quality.

3. Badness originated from transgression the precept of Surāmerayamajjapamādaññhānā are of six; 1) actual loss of wealth 2) increase of quarrels 3) liability to diseases such as diarrhea, nerves system, blood pressure, and lung problem, etc. 4) source of disgrace 5) indecent exposure 6) weakened intelligence. On the other hand, it brings problem to family, community, society, and nation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ประสบกับความสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความเอื้อเฟื้อด้วยเมตตาธรรม จาก คณะครู อุปัชฌาย์ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ทั้ง ฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยเฉพาะพระมหาสมปาน ชาคโร ดร. และพระอธิการเวียง กิตติวัฒน์ โณ ดร. ผู้ให้การดูแลเอาใจใส่ในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาวิชา และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ ในด้านวิชาการในการจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วยดี พร้อมคณะกรรมการ บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน

ขอขอบคุณในเมตตาจิตของพระคุณเจ้าทุกรูป ที่ให้การอนุเคราะห์ด้านข้อมูลในพื้นที่ ศึกษา และขอเจริญพรขอบคุณอุบาสก อุบาสิกา ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และเป็นกำลังใจเป็นยาใจในการศึกษาจนสำเร็จตามความปรารถนา ขอขอบคุณทุกน้ำใจที่เอื้อเฟื้อ พาหนะในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และขอขอบคุณในไมตรีจิต ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน

ความดีทุกประการในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอถวายเป็นพุทธรบูชา ธรรมบูชา สังฆ บูชา และบูชาคุณบิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบันของจงบันดาลให้ ท่านเหล่านั้น ประสบแต่ความสุข ความเจริญด้วยกันทุกท่านเทอญฯ

พระมหาอุทิศ โอภาโส

วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๒
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๒
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๒
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๖
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาทฎฐาน	
๒.๑ ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย	๘
๒.๒ การบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย	๙
๒.๓ วัตถุประสงค์ของการบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย	๑๑
๒.๔ ประเภทของศีลข้อสุราและเมรัย	๑๔
๒.๕ กำเนิดของสุราและเมรัย	๑๖
๒.๖ ประเภทของสุราและเมรัย	๑๘
๒.๗ องค์ประกอบของสุราและเมรัย	๑๙

๒.๘ ความหมายของสุราและเมรัย	๒๒
๒.๙ มูลเหตุของคำว่า “สุราและเมรัย”	๒๕
๒.๑๐ องค์ประกอบของศีล ๕ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสุราและเมรัย	๒๖

บทที่ ๓ ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาทีฏฐาน

๓.๑ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต	๒๕
๓.๒ ด้านการศึกษา	๓๒
๓.๓ ด้านครอบครัว	๓๕
๓.๔ ด้านเศรษฐกิจ	๓๗
๓.๕ ด้านสังคมโดยภาพรวม	๔๐
๓.๖ พุทธวิธีการแก้ไขผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราและเมรัย	๔๔
๓.๗ สร้างหลักทางจริยธรรมและคุณธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา	๔๘
๓.๘ สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้มั่นคง	๕๓
๓.๙ สร้างระบบเศรษฐกิจตามหลักพุทธศาสนา	๕๖
๓.๑๐ ส่งเสริมบทบาทการเผยแผ่ของพระสงฆ์กับการแก้ไข	๖๒

บทที่ ๔ โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาทีฏฐาน

๔.๑ โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาทีฏฐาน	๖๕
๔.๑.๑ โทษข้อที่ ๑ ทำให้เสียทรัพย์ สิ้นเงินตรา	๗๐
๔.๑.๒ โทษข้อที่ ๒ ก่อความทะเลาะวิวาท	๗๐
๔.๑.๓ โทษข้อที่ ๓ เหล้านำโรคมารให้	๗๑
๔.๑.๔ โทษข้อที่ ๔ เหล้าทำให้เสียชื่อเสียง	๗๒
๔.๑.๕ โทษข้อที่ ๕ เหล้าเป็นเหตุให้ทำนออดสู	๗๓
๔.๑.๖ โทษข้อที่ ๖ เหล้าบั่นทอนกำลังปัญญา	๗๔
๔.๒ สุราให้โทษเกิดกับคนผู้ล่วงละเมิดเสพด้วยตนเอง	๗๕
๔.๒.๑ เสพสุราให้ทุกข์ทางใจ	๗๕

๔.๒.๒	การเสพสุราเป็นการสังฆมบาป	๗๖
๔.๒.๓	ความเป็นอยู่ที่เลวร้าย	๗๗
๔.๓	โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่เกิดขึ้นต่อครอบครัว	๗๘
๔.๓.๑	โทษของการเสพสุราเมรัยมีผลกระทบต่อตนเอง	๗๙
๔.๓.๒	โทษของการการเสพสุราเมรัยมีผลกระทบต่อด้านสังคม	๘๐
๔.๓.๒.๑	โทษของการเสพสุราเมรัยมีผลสะท้อนจากสภาพสังคม	๘๐
๔.๔	โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ	๘๑
๔.๔.๑	โทษของการเสพสุราทำให้กระทบต่อเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาล	๘๓
๔.๕	โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาสังคมส่วนรวม	๘๔
๔.๕.๑	โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาอาชญากรรม	๘๕
๔.๕.๒	โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาด้านการปกครอง	๘๗
๔.๕.๓	ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรบุคคล	๘๘
๔.๕.๔	ความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับบาป	๘๙
๔.๕.๕	ประโยชน์ของสุรา	๙๑
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๙๒
๕.๑.๑	ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัย	๙๒
๕.๑.๒	ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย	๙๓
๕.๑.๓	โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย	๙๕
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๙๖
๕.๒.๑	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข	๙๖
๕.๒.๒	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	๙๖
บรรณานุกรม		๙๗
ภาคผนวก		๑๐๒
ประวัติผู้วิจัย		๑๐๘

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพประกอบที่ ๑ เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์(สุรา)	๑๐๒
ภาพประกอบที่ ๒ ขวดสุราที่วางไว้เคียงคู่กับอาหารในงานกินเลี้ยง	๑๐๒
ภาพประกอบที่ ๓ เหล้าต่างประเทศ	๑๐๓
ภาพประกอบที่ ๔ เหล้าต่างประเทศหลายหลายยี่ห้อ	๑๐๓
ภาพประกอบที่ ๕ เหล้าชนิดที่มีแบ่งตามคักรี	๑๐๔
ภาพประกอบที่ ๖ วิจัยรุ่นชายกำลังดื่มเหล้า	๑๐๕
ภาพประกอบที่ ๗ การดื่มเหล้าเข้าสังคมของผู้หญิง	๑๐๕
ภาพประกอบที่ ๘ ถูกจับเพราะดื่มสุรา	๑๐๖
ภาพประกอบที่ ๙ อุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ	๑๐๖
ภาพประกอบที่ ๑๐ การดื่มเหล้าเป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาท	๑๐๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ ได้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระไตรปิฎกภาษาบาลีมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับสยามรัฐสุตเตปิฎก, ๒๕๒๕ ได้แสดงแหล่งที่มา/เล่ม/ชื่อ/และหน้า ตามลำดับ เช่น อังคิก. (ไทย). ๒๑/๓๐/๑๐๘. หมายถึง อังคตตินิกาย จตุกกนิบาต เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๓๐ หน้า ๑๐๘. และพระไตรปิฎกบาลี เช่น อังคิก. (บาลี) ๒๐/๔๑/๘๑ หมายถึง อังคตตินิกาย ติกนิปาต เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๔๑ หน้า ๘๑

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะแจ้งที่มา/เล่ม/หน้าเช่น ที.ม.อ.(บาลี) ๒/๘๔/๔๐๒. หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิลาสินี มหาอรรถกถารัตนโกษา เล่มที่ ๒ ข้อ ๘๔ หน้า ๔๐๒ ฉบับอรรถกถาภาษาบาลีสุตเตปิฎก, ๒๕๓๒.

ก. คำอธิบายอักษรย่อพระไตรปิฎก

๑. พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จูฬวรรค	(ภาษาไทย)

๒. พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปิ่นฉาสกั	(ภาษาไทย)
สั.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิคาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อ.จ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังคตตินิกาย	เอกกนิปาตบาลี	(ภาษาบาลี)
อ.จ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคตตินิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.จ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคตตินิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.จ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคตตินิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)

อง. จตุกก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. ปญจก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. ฉกก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ฉกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. อฎฐก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. นวก. (บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง. นวก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. ทสก. (บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	ทสกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)

๓. พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
---------------	---	-------------	---------	-----------

ข. คำอธิบายอักษรย่ออรรถกถา

๔. อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ขุ.ธ.อ. (บาลี)	=	ขุททกนิกาย	ธมมปทอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
ขุ.ชา.ติก.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ติคนิบาตชาดกอรรถกถา	(ภาษาไทย)

๕. ฎีกาพระวินัยปิฎก

วินย. ฎีกา (บาลี)	=	วินยวินิจุลยฎีกา	(ภาษาบาลี)
-------------------	---	------------------	------------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมจะต้องมีระเบียบเป็นกฎเกณฑ์ หรือกฎหมาย หรือศีลธรรมเพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุกหากปราศจากกฎหมายหรือศีลธรรมเสียแล้ว สังคมก็จะต้องแตกและทำลายกัน ในสังคมทุกสังคมกฎหมายมีบทบาทเพียงเล็กน้อยในการป้องกันไม่ให้คนประพฤติชั่วและล่วงละเมิดระเบียบของสังคม แต่การไม่กระทำผิดกฎหมายยังหาเพียงพอไม่เพราะกฎหมายไม่ได้แทรกเข้าไปในบัญญัติในส่วนปลีกย่อยทุกกรณีไป สังคมจะผาสุกสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยศีลธรรมเป็นหลัก เหตุนี้ศาสนาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่และการเจริญพัฒนาของสังคมศาสนาในฐานะเป็นหลักศีลธรรม ต้องประกอบด้วยหลักอีกประการหนึ่ง คือเป็นหลักศีลธรรมอย่างเดียวกันนั้น หาเป็นการเพียงพอไม่ศาสนาจะต้องเป็นมูลฐานแห่งเสรีภาพ ความเสมอภาคภราดรภาพด้วยถ้าศาสนาใดไม่ยอมรับนับถือหลักมูลฐานแห่งชีวิตสังคม ๓ ประการ ดังกล่าวนี้ศาสนานั้นจะเจริญรุ่งเรืองต่อไปไม่ได้ศาสนา ต้องไม่ส่งเสริมความยากจน การสละความมั่งคั่ง โดยคนมั่งมีนั้นอาจเป็นสิ่งควรสรรเสริญหรือสนับสนุนแต่การส่งเสริมความยากจนนั้นเป็นสิ่งตรงกันข้ามหากควรสรรเสริญหรือสนับสนุนไม่ การยกย่องความยากจนว่า เป็นความดีเป็นการดึงศาสนาไปในทางผิดเท่ากับเป็นการส่งเสริมความชั่วหรือทำให้โลกกลายเป็นนรกบนพื้นดินไปเราไม่ควรไปแสวงหาศาสนาอันจะพึงมาในอนาคตต้องพิจารณาจากศาสนาที่มีอยู่แล้วในโลกปัจจุบันจริงอยู่บางศาสนาอาจเข้าได้บางข้อหรือบางหลัก แต่ไม่ครบทั้งหมดมีอยู่ศาสนาหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติครบทุกประการ ศาสนานั้นก็คือ “พระพุทธศาสนา”^๑

มนุษย์ในโลกนี้จะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ เพราะเป็นสัตว์สังคม จะต้องร่วมกันอยู่เป็นหมู่คณะ สืบเนื่องเป็นลำดับกันมา ปัญหาทั้งหลายก็ย่อมเกิดขึ้น เมื่อมาอยู่ร่วมกันมากปัญหาก็เกิดขึ้นมากเป็นเงาตามตัว ความยุ่งยากที่จะแก้ปัญหานั้นก็ตามมา สังคมจึงมีข้อตกลงร่วมกัน เรียกกันว่า ข้อบัญญัติของสังคม ในที่หมายถึง กติกา และข้อจัดระเบียบของสังคม เพื่อจะให้สังคม มีความสงบสุขมีกฎเกณฑ์กติกาศาสนาของสังคม เพื่อควบคุมความประพฤติของคนให้อยู่ในกรอบเดียวกัน เพราะการอยู่

^๑ ศุภลักษณ์ศิริวัณ (ศ. ศิวรัถย์), ศาสนากับสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, ๒๕๒๕), หน้า ๘.

ร่วมกันอย่างสันติสุขทั้งในหมู่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ขาดกฎ กติกาแล้ว ก็ไม่อาจพัฒนาคนไปสู่
 คุณธรรมที่สูงกว่าได้ และสิ่งที่จะนำไปสู่หลักธรรมได้นั้นก็คือระเบียบกฎเกณฑ์ ที่ทางพระพุทธ
 ศาสนา เรียกว่า ศีลที่เป็นข้อปฏิบัติและเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องนี้เพราะต้องการเรียนรู้ปัญหาของการคัมสุรา
 ของสังคมปัจจุบันและต้องการแก้ปัญหาของสังคมเพื่อต้องการให้สังคมมีความสงบหรือบรรเทาปัญหา
 ได้บ้าง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาโทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่ผู้วิจัยจะ ได้ศึกษาค้นคว้า
 ศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานเกณฑ์กำหนดการล่วงละเมิด พร้อมทั้งการวิเคราะห์โทษอันเกิดจาก
 การล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานในพระพุทธศาสนาเถรวาทขอบเขตที่ผู้วิจัยจะศึกษา
 ค้นคว้าดังนี้

- ๑.๓.๑ เอกสารปฐมภูมิ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ปี พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๓.๒ เอกสารทุติยภูมิ ตำรา หนังสือ ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและ
 ทางอ้อม โดยศึกษาจากหนังสือวิทยานิพนธ์จำนวน ๘ เล่ม

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ ต้องการทราบความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานใน
 พระพุทธศาสนา เถรวาทว่ามีความเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๒ ต้องการทราบเกณฑ์กำหนดการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานว่ามี
 ความเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๓ ต้องการทราบโทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานใน
 พระพุทธศาสนาเถรวาทว่ามีความเป็นมาอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ศีล หมายถึง กุฎระเบียบควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจาทางพุทธศาสนา
สุรา หมายถึง เหล้า น้ำเมาที่กลั่นแล้ว หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด
เมรัย หมายถึง น้ำเมาที่เกิดจากการหมักคองหรือแช่ น้ำ เมาที่ยังไม่ได้กลั่น
มัชชะ หมายถึง ของมีนเมาทุกชนิด ได้แก่สิ่งเสพติด กล่าวคือสิ่งที่เสพเข้าไปแล้ว
 ทำให้เกิดอาการมีนเมา

ประมาท หมายถึง ความประมาท ความเลินเล่อ ความพลอสติความหลงสติเสื่อมสติ
 ความปล่อยใจไม่สังวร การขาดการรอบคอบ การขาดการระมัดระวัง

ฐานะ หมายถึง ที่ตั้ง ที่เกิด เหตุเป็นที่ตั้ง

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระอุบล กตปุญโญ ได้ให้ความหมายในงานวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย ว่า ศีล เป็นหลักความประพฤติชอบทางกายวาจา และเป็นการเลี้ยงชีพสุจริต โดยเจตนาเป็นเครื่องคเว้นจากทางทุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกรอบรมตนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติตรงตามหลักการแล้ว สภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากกิเลสตัณหาคุณธรรมที่มีฐานมาศีลย่อมมีคุณค่าที่รักษาส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ^๒

พระมหาสารวย ญาณส่วโร (พินคอน) ได้กล่าวถึงความหมายของศีลในงานวิจัยการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทยไว้ดังนี้ว่า มนุษยธรรม คือ ธรรมสำหรับมนุษย์ ได้แก่เบญจศีล หรือนิจศีล คือศีล ๕ ข้อนั้น ศีลข้อที่ ๕ ของคฤหัสถ์ ได้แก่เจตนาการงดเว้น จากการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัยและของมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คนประมาทย่อมขาดสติ อันเป็นเหตุให้ทำความชั่ว ได้ง่ายกว่าคนทั่วไป การเสพสุราเมรัยและของเมานั้น ได้แก่เจตนาที่เป็นเหตุแห่งการดื่มของเมา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติให้เป็นศีลข้อหนึ่งในจำนวนศีล ๕ และทรงแสดงโทษของการดื่มสุราเมรัยไว้ในอังคุตตรนิกายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายการดื่มสุราและเมรัยนี้ เมื่อดื่มประจำ บ่อยครั้งจนเป็นนิสัยย่อมส่งผลให้บังเกิดในนรก กำเนิดเดรัจฉาน เปรดวิสัย อนึ่งโทษของการดื่มสุราเมรัย อย่างเบาที่สุดนั่นคือ เมื่อมีโอกาสเป็นมนุษย์แล้ว เขาเหมือนกับคนบ้า”^๓

^๒ พระอุบล กตปุญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕.

^๓ พระมหาสารวย ญาณส่วโร (พินคอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ว่า “ศีล ความประพฤติทางกายวาจา, การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ, มักใช้คำเรียกอย่างง่ายๆ สำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา (ข้อ ๑ ในไตรสิกขา, ข้อ ๒ ในบารมี ๑๐, ข้อ ๒ ในอริยทรัพย์ ๗, ข้อ ๒ ในอริยวัชฌิ ๕ มีศีล ๕ สำหรับทุกคน, ศีล ๘ สำหรับฝึกตนให้ยิ่งขึ้นไป โดยรักษาในบางโอกาส, ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร, ศีล ๒๒๗ สำหรับพระภิกษุ, ศีล ๓๑๑ สำหรับพระภิกษุณี มีในภิกขุณีปาฏิโมกข์”^๔

พระญาณวิสิฐในคู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา ได้กล่าวไว้ว่า “อธิศีลสิกขา คือ ความประพฤติปฏิบัติตน ทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ คือ ไม่ให้เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ให้ถึงความหมดจดแห่งศีล ชื่อว่า สิวีสุทธิ อันเป็นไปเพื่อถึงความหมดจดแห่งจิต ชื่อว่า จิตตวิสุทธิ อันเป็นไปเพื่อปัญญาารู้แจ้ง เห็นแจ้ง ในสภาวะธรรม คือ สังขาร และวิสังขารคือพระนิพพาน และพระอริยสัจ ๔ ตามที่เป็นจริง”^๕

ศีลวันตสูตร อังคุดตรนิกาย ติกนิบาต ได้บันทึกไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตผู้มีศีล เข้าไปอาศัยหมู่บ้านหรือตำบลใดอยู่ มนุษย์ทั้งหลายในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ย่อมประสพบุญมากด้วยฐานะ ๓ ประการ ฐานะ ๓ ประการ คือ

๑) กาย ๒) วาจา ๓) ใจ

ภิกษุทั้งหลาย บรรพชิตผู้มีศีลเข้าไปอาศัยหมู่บ้านหรือตำบลใดอยู่ มนุษย์ทั้งหลายในหมู่บ้านหรือตำบลนั้นย่อมประสพบุญมากด้วยฐานะ ๓ ประการนี้แล

เขตตสูตร อังคุดตรนิกาย ติกนิบาต ได้บันทึกไว้ว่า กิจที่ต้องทำในเบื้องต้น ๓ ประการ คือ ๑) การสมาทานอธิศีลสิกขา ๒) การสมาทานอธิจิตตสิกขา ๓) การสมาทานอธิปัญญาสิกขา

ภิกษุมีกิจที่ต้องทำในเบื้องต้น ๓ ประการนี้แล เพราะเหตุนี้แล เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราจักมีความพอใจอย่างยิ่ง ในการสมาทานอธิศีลสิกขา เราจักมีความพอใจ

^๔พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕๑ – ๓๕๒.

^๕พระญาณวิสิฐและคณะ, คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (นครปฐม : พิมพ์ที่ บริษัท เพชรเกษม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

อย่างยิ่งในการสมาทานอธิจิตตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทานอธิปัญญาสิกขา”
ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้แล^๖

พระมหาไพฑูริย์ สุทฺธวิฑูโร ได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เชิงปรัชญา
เรื่องบาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท สรุปใจความว่า “ การดื่มสุราทำให้เกิดความสูญเสียมากไม่ใช่
เฉพาะคนสามัญชนเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่มีคุณธรรมพิเศษ เมื่อดื่มสุราเข้าไปแล้ว ก็ทำให้เกิดความเสื่อม
เสียมารยาท เป็นที่น่าอับอายพร้อมคุณธรรมที่ดีที่มีด้วยก็เสื่อมไปด้วย”^๗

พระใบฎีกาโกเมนทร์ คุณวีโร ได้กล่าวถึง ตามหลักพระพุทธศาสนา ผู้ที่ยังเกี่ยวข้องกับ
สิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสพผู้ค้าถือว่าผิดศีลธรรม การเสพของมีนเมาก่อให้เกิด
ความประมาทมัวเมา สิ่งมีนเมารวมถึงสุราได้แก่เครื่องดื่มที่ได้จากการกลั่น เมรัย ได้แก่เครื่องดื่มที่
ได้จากการหมักดอง ส่วนมัชชะ ได้แก่สิ่งมีนเมาทุกชนิด เช่นยาเสพติดประเภทต่างๆและผู้ที่ค้าขาย
สิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิดถือว่าขาดคุณสมบัติของความเป็นชาวพุทธที่แท้จริง พระพุทธเจ้าทรง
ห้ามไม่ให้พุทธศาสนิกชนค้าขายสิ่งเสพติดให้โทษซึ่งถือว่าเป็นการทำลายคุณภาพของมนุษย์
ด้วยกัน^๘

พุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ในหนังสือ หลักพุทธศาสนาที่บอกว่าอะไรเป็นอะไร ว่า ข้อ
ปฏิบัติ ๓ ชั้น ที่เรียกว่า ไตรสิกขา หรือสิกขา ๓ อย่างนั้นชั้นแรกที่สุด เรียกว่าศีล หมายถึงการ
ปฏิบัติดีประพฤติถูกต้องตามหลักทั่ว ๆ ไป ที่มีหลักอยู่ว่าไม่เป็นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ทำ
ตนให้เดือดร้อนในการที่เกี่ยวเนื่องกับสังคมมนุษย์ หรือ ที่เกี่ยวข้องกับด้วยครอบครัว หรือแม้ที่สุด
เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตทั้งหมดนั้น เราจะต้องปฏิบัติให้
ถูกต้องในลักษณะที่จะไม่เกิดโทษหรือเกิดอันตรายขึ้นในสิ่งเหล่านี้^๙

ปัญญา ใช้บางขง กล่าวไว้ในหนังสือ พระวินัย ๒๒๗ พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก ว่า
ที่ชื่อว่า สุรา ได้แก่สุราที่ทำด้วยแป้ง ทำด้วยขนม ทำด้วยข้าวสุก หมักด้วยส่าเหล้าที่ผสมด้วย

^๖ อ. ดิก. (ไทย) ๒๐ / ๔๖ / ๒๐๘.

^๗ พระมหาไพฑูริย์ สุทฺธวิฑูโร, “การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องบาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖),
หน้า ๔๒.

^๘ พระใบฎีกาโกเมนทร์ คุณวีโร (ระบอบ), “มิฉลาวิชชา: ผลกระทบต่อคุณค่าจริยธรรมในสังคมไทย,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔.

^๙ พุทธทาสภิกขุ, หลักพุทธศาสนาที่บอกว่าอะไรเป็นอะไร, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑.

เครื่องปรุง ที่ชื่อว่า เมรัย ได้แก่ น้ำดองดอกไม้ น้ำดองผลไม้ น้ำดองน้ำผึ้ง น้ำดองน้ำอ้อยขบ น้ำดองที่ผสมด้วยเครื่องปรุง ดื่มน้ำ คือ ดื่มน้ำโดยที่สุกแต่ไม่ปลายหญ้าคา ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๑๐}

พระมหาวัดนา ปณฺญาทีโป งานวิจัยเรื่อง ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการปัจจัย ๔ ของพระสงฆ์ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ว่า การล่วงละเมิดสิกขาบทย่อมมีโทษ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโทษของการเป็นผู้ทุศีลมี ๕ ประการ ดังนี้^{๑๑}

๑) ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในธรรมวินัยนี้ย่อมถึงความ เสื่อมโภคทรัพย์อย่างมากอันมีความประมาทเป็นเหตุ

๒) กิตติศัพท์ที่ชั่วของผู้ทุศีล ย่อมฟุ้งไปทั่ว

๓) มีศีลวิบัติ จะเข้าสู่บริษัทใด ๆ คือ ชัตตยบริษัท พราหมณบริษัท กฤหบดีบริษัท สมณบริษัทย่อมไม่มองอาจเก้อเงินเข้าไป

๔) วิบัติประการหนึ่งคนทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมเป็นผู้หลงกระทำกาลกริยา

๕) คนทุศีล มีศีลวิบัติข้อที่ละเมิดศีลข้อที่ ๕ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ดังนี้

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

๑.๗.๑ เอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๗.๒ เอกสารทุติยภูมิ คือ ตำรา หนังสือ ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์

๑.๗.๓ เมื่อศึกษาเอกสารแล้ว สามารถทำเป็นรายงานของวิทยานิพนธ์

^{๑๐}ปัญญา ใบบางขาง, พระวินัย ๒๒๗ พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕๖.

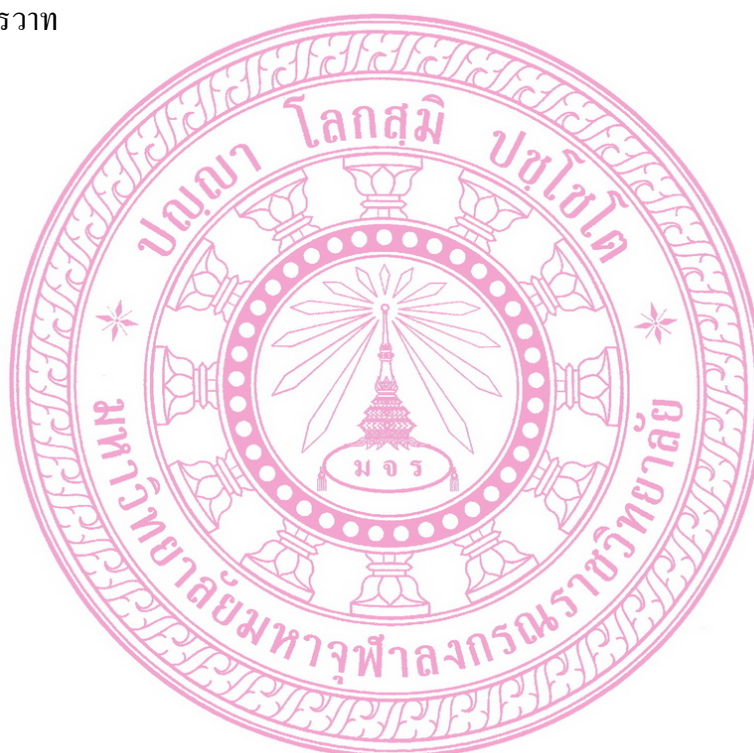
^{๑๑}พระมหาวัดนา ปณฺญาทีโป, “ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการปัจจัย ๔ ของพระสงฆ์ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๘๑.

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ได้ทราบความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานใน
พระพุทธศาสนา เกรวาท

๑.๘.๒ ได้ทราบผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานใน
พระพุทธศาสนา เกรวาท

๑.๘.๓ ได้ทราบโทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานใน
พระพุทธศาสนา เกรวาท

บทที่ ๒

ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัยมาที่ภูฐาน

๒.๑ ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย

ในสมัยพุทธกาล ณ เมืองโกสัมพี มีพระนักปราชญ์นามว่าพระสาเกตะผู้มีความสามารถปราบพญานาคได้ อุบาสกอุบาสิกาทราบข่าว จึงเข้าไปหาท่านสาเกตะ และถามว่า “ท่านขอรับ อะไรเป็นของหายาก และเป็นของชอบของพระคุณเจ้า” พวกกระผมจะจัดของอะไรถวายท่านดี พระนักปราชญ์ตอบว่า มีอยู่ท่านทั้งหลาย สุราใสตีแดงตั้งท่านกพิราบ เป็นของหายาก ทั้งเป็นของชอบของพวกพระ ท่านทั้งหลายจงนำมาถวายเถิด พวกอุบาสกได้จัดเตรียมไว้ทุกคร้วเรือน เมื่อพระสาเกตะเดินมาบิณฑบาต จึงถวายให้ดื่ม ท่านดื่มจนเมาล้มกลิ้งอยู่ที่หน้าประตูเมือง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมา เห็นท่านทั้งสองไปทางที่พระผู้มีพระภาคเจ้า

พระพุทธองค์รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “สาเกตะเคยมีความเคารพตถาคต เคยต่อสู้กับพญานาคมิใช่หรือ?”

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

รับสั่งต่อไปว่า “เดี๋ยวนี้สาเกตะสามารถจะต่อสู้ แมกับงูน้ำได้หรือ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “สู้ไม่ได้เลยเลย พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสถามว่า “น้ำที่ดื่มเข้าไปแล้วทำให้ความจำได้หมายรู้วิปริตไปนั้น ควรจะดื่มหรือ?”

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “ไม่ควรดื่มเลย พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของสาเกตะนั้นไม่สมควรไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนสาเกตะจึงดื่มน้ำเมาเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เผลอใสให้เผลอใส หรือทำคนที่เผลอใสอยู่แล้วให้เผลอใสยิ่งขึ้นได้เลย” ทรงติเตียนพระสาเกตะ แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

“ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะดื่มสุราและเมรัย”^๑

^๑วิ. มหา. (ไทย) ๒ / ๓๒๖-๓๒๗ / ๔๖๒-๔๖๕.

๒.๒ การบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย

การบัญญัติ กุฎระเบียบที่ตั้งขึ้นเพื่อบังคับใช้ในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ^๒ ในที่นี้หมายถึงข้อบัญญัติพระวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎให้พระสงฆ์ปฏิบัติตาม และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมชาติของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม ระดับที่สอง ได้แก่ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือ วางหรือกำหนดขึ้น ไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง^๓

ในช่วงต้นสมัยพุทธกาลยังไม่มีการบัญญัติวินัย เพราะจำนวนพระภิกษุสงฆ์มีน้อย และทุกรูปต่างก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ต่างสำนึกดีว่า อะไรเป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ แต่เมื่อมีจำนวนพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นสังฆมคคหัตถ์หรือบรรพชิตก็คี่ ซึ่งมีพื้นฐานแตกต่างกัน ถ้าไม่ได้ฝึกฝนตนเองให้อยู่ในประเพณีวัฒนธรรมที่สังคมนั้นๆ กำหนดไว้ ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งได้เพราะต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการระเบียบกฎเกณฑ์กติกาคำที่คนส่วนใหญ่ยอมรับมาใช้เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งสามารถควบคุมความประพฤติของสมาชิกในหมู่คณะให้เป็นไปในทางเดียวกัน ก่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงามในสังคมนั้นๆ

พระธรรมวินัย คือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และใจ ของสังฆมคคสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน เพราะว่าการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถ้าขาดระเบียบวินัย ความขัดแย้งและถกเถียงก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็มาเรื่อง ไม่มีความสุข โดยเฉพาะสังฆมคคของพระสงฆ์ที่มาจากพื้นฐาน วรรณะ และสังคคคที่แตกต่างกันพระสงฆ์จึงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญเพราะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พึงสังวรอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณและเป็นทีลาคดหวังเคารพของประชาชนเมื่ออยู่รวมเป็นหมู่คณะเดียวกัน โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นสังฆมคคค

การบัญญัติพระธรรมวินัย หรือสิกขาบท พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติหลังจากที่มีพระภิกษุจำนวนมากขึ้น เพราะมีผู้ประพฤติไม่เหมาะสม ประพฤติผิดนอกกรัตนอตกทาง ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้พระพุทธเจ้าทรงพิจารณากำหนดขอบเขตข้อวัตรปฏิบัติสำหรับเหล่าพระอรียสงฆ์และสมมุติ

^๒ พจนานุกรม, พจนานุกรมไทย ฉบับสมบูรณ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๓.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓๑.

สงฆ์ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนหรือสั่นคลอนให้คนนอกศาสนาติเตียนได้ พระพุทธเจ้าอาศัยผลแห่งการกระทำของพระภิกษุผู้ประพฤติผิดนั้น แล้วนำมาเป็นข้อบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้ใครต่อใครประพฤติผิดเช่นนั้นอีก ในการบัญญัติแต่ละครั้งล้วนเป็นมตคณะสงฆ์เห็นร่วมด้วยทุกครั้งไป และสิกขาบทเหล่านั้น มีทั้งหนักและเบาตามแต่โทษานุโทษนั้นๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าการบัญญัติพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์มิได้บัญญัติเป็นหมวด ๆ หมู่ ๆ หรือเรียงตามมาตราหรือข้อหนักเบา แต่เป็นการบัญญัติตามความผิดที่พระภิกษุประพฤติผิด และการบัญญัติพระธรรมวินัยหรือสิกขาบทพระพุทธองค์มิได้ทรงบัญญัติล่วงหน้า และพระธรรมวินัยหรือกฎข้อบังคับที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้นมา นั้น สามารถนำไปใช้ได้ตลอดกาล และไม่มีเปลี่ยนแปลงเพื่อให้คล้อยตามโลกหรือตามสถานการณ์บ้านเมือง จึงนับได้ว่าพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า นั้นเป็นธรรมนุญแห่งชีวิตของพระภิกษุสงฆ์อย่างแท้จริงและผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์ข้อที่ ๑ ครัสต์แก่พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “มหาบพิตร พระองค์ทรงเข้าพระทัยเรื่องนั้นว่าอย่างไร หากเมื่อเป็นอย่างนี้ ผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์มีอยู่หรือไม่” พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร กราบทูลว่า “เมื่อเป็นอย่างนี้ ผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์มีอยู่แน่ พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “มหาบพิตร นี่คือผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์ได้ในปัจจุบันที่อาตมาภาพบัญญัติถวายพระองค์เป็นข้อที่ ๑”^๔ และพระองค์ทรงตรัสผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์ได้ข้อที่ ๒ ดังนี้พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ทูลถามว่า “พระองค์จะทรงบัญญัติผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์ในปัจจุบันเช่นนี้เมื่ออย่างอื่นได้อีกหรือไม่ พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “บัญญัติได้ มหาบพิตร แต่เรื่องนี้อาตมาภาพขอ ย้อนถาม พระองค์ก่อน โปรดตอบตามพอพระทัย พระองค์ทรงเข้าพระทัยเรื่องนั้นว่าอย่างไร คือ สมมติว่า พระองค์มีบุรุษเป็นชาวชวานา เป็นคหบดี ซึ่งต้องเสียดำเนินบำรุงรัฐ ฯลฯ เป็นคหบดีที่ต้องเสียดำเนินบำรุงรัฐของพระองค์ เราควรทำบุญไว้จะได้เป็นเหมือนพระองค์ท่าน ทางที่ดีเราพึงโกนผมปลงหนวดนุ่งห่มผ้ากาสาบัพตร์ออกจากเรือนไปบวชเป็นบรรพชิต”^๕ พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร กราบทูลถามว่า “จะทำอย่างนั้นไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ที่จริง หมอนฉันเสียดีกควรจะให้ไว้ ลูกรับ เชื่อเชิญให้นั่งบำรุงด้วยจิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจฉัยเภสัชบริวาร และจัดการรักษา ปกป้องคุ้มครองเขาอย่างชอบธรรม”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “มหาบพิตร พระองค์ทรงเข้าพระทัยเรื่องนั้นว่าอย่างไร หากเมื่อเป็นอย่างนี้ ผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์มีอยู่หรือไม่” พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร

^๔ที่. ส. (ไทย) ๕ / ๑๕๕ / ๖๒.

^๕ที่. ส. (ไทย) ๕ / ๑๕๖ / ๖๒.

กราบทูลว่า “เมื่อเป็นอย่างนี้ ผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์มีอยู่แน่ พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “มหาบพิตร นี่คือผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์ได้ใน ปัจจุบันที่ อาตมาภาพบัญญัติถวายพระองค์เป็นข้อที่ ๒”^๖

๒.๓ วัตถุประสงค์ของการบัญญัติศีลข้อสุราและเมรัย

คำว่า "บัญญัติ" คือ การกำหนดเรียก หรือสิ่งที่ถูกกำหนดเรียก การกำหนดตั้งหรือตราไว้ ให้เป็นที่รู้จัก^๗ และศีลข้อนี้เป็นสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้นเพื่ออนุเคราะห์ประโยชน์ แก่กุลแก่สัตว์ทั้งปวง เป็นหลักการที่สำคัญที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อเสนอแนะวิธีการ ปฏิบัติแก่หมู่ชนในโลกนี้ ไม่ให้ตกอยู่ในความประมาท เพื่อให้ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท เพราะ ความไม่ประมาทเป็นยอดแห่งกุศลธรรมทั้งปวงดังพระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

“เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่น แม้สักอย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น ไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไป”^๘ ซึ่งหมายถึงการมีปัญญาเป็น เครื่องพิจารณาในทุก ๆ สิ่งด้วย ที่จะป็นเครื่องป้องกันมนุษย์ทั้งมวล ไม่ให้ตกเป็นทาสของอบายมุข ทั้งหลาย เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า โทษของอบายมุข นั้น มีผลร้ายเพราะเป็นบ่อแห่งความเสื่อม หรือเรียกได้ว่า เป็นหนทางแห่งเสื่อมจากความดี เพราะเหตุบัญญัติศีลข้อนี้ เป็นเครื่องป้องกัน เพื่อไม่ให้ละเมิดข้อห้ามศีล ข้อข้างต้น

ดังนั้น เจตนาที่แท้จริงในการที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีลข้อนี้ ก็เพื่อการรักษาตัวไว้ไม่ให้ เป็นทาสของสิ่งเสพติดให้โทษ ที่เป็นตัวการล้างผลาญสติ หรือผู้เรียกว่า น้ำผลาญสติ ซึ่งเป็นหลัก จริยธรรมเบื้องต้น ในการปกป้องสิทธิของตนเองที่จะไม่ล่วงละเมิดในข้อห้ามของศีล ข้อนี้ดัง อาจารย์ชุนิต อยู่โพธิ์ กล่าวไว้ว่า คนจะรักษาศีลได้ดีนั้น ต้องรักษาศีล โดยมีความเคารพและยกย่อง ศีลที่ตนเองรักษา และมีความจริงใจในอันที่จะตั้งมั่นรักษาศีลของตนอยู่ตลอดเวลา โดยเปรียบเทียบ ไว้ว่า

“ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้มีศีลเป็นที่รัก จงมีความเคารพในศีล
ตามรักษาอยู่ตลอดเวลา เหมือนนกค้อยตีวิดรักษาไข่
เหมือนจามรีรักษาขนหาง เหมือนมารดาดูแลรักษานูที่รัก

^๖ที. สี. (ไทย) ๕ / ๖๓/๑๘๗-๑๘๘.

^๗พระราชวรมณี, (ประยูรค์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๗๗.

^๘อง.เอกก.(บาลี) ๒๐/๕๕/๑๐.

เหมือนคนมีดวงตาข้างเดียว ระวังรักษาดวงตาฉะนั้น”^๕

เฉกเช่นเดียวกัน การรักษาศีลที่ทรงบัญญัติไว้ดีแล้วนั้น ก็เพื่อประโยชน์ที่จะบรรลุธรรมชั้นยิ่งขึ้นไป เพราะศีลนี้เป็นบาทเบื้องต้นของคุณธรรมทั้งปวง ดังจักแสดงวัตถุประสงค์หรือ จุดมุ่งหมายในการบัญญัติศีลข้อที่ ๕ ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า

“เพื่อความไม่มีภัยความไม่มีเวรความไม่มีทุกข์”^๖

เพื่อความรู้จักในกิจที่ควรทำทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน

เพื่อความมีสติมั่นคงอยู่เสมอ ความเป็นผู้มีความเที่ยงตรง

เพื่อความเป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์”^๗

ทรงเตือนไม่ให้มนุษย์ในโลกนี้ตกอยู่ในความประมาท ดังพระปัจจุสมโฆวาทที่ตรัสไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลาย จงทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”^๘

ผู้รักษาศีล ก็ย่อมทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ คือประโยชน์มุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัยแล้ว ก็จักเห็นหลักพุทธธรรม ที่ทรงแสดงไว้อย่างแจ่มชัด ซึ่งมุ่งประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก เป็นหลักสำคัญในการเผยแพร่พระศาสนาของพระองค์ให้แพร่หลายในยุคนั้น ก่อนจะทรงบัญญัติสิกขาบท จึงแสดงประโยชน์ ๑๐ ประการ เป็นหลักการสำคัญ แก่พระสาวกทั้งหลาย ดังนี้

๑. เพื่อความดีของสงฆ์ (สงฆสมุฏฐตตาย)
๒. เพื่อความสำราญของสงฆ์ (สงฆผาสุตตาย)
๓. เพื่อข่มบุคคลที่เก้อยาก (ทุมมุงฺกุณิ ปุคฺคตานิ นิคฺคทาย)
๔. เพื่อความอยู่สบายแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก(เปสลานิ ภิกฺขุณิ ผาสุวิหาราย)
๕. เพื่อความสำรวมอาสวะในปัจจุบัน (ทิฏฐธมฺมิกานิ อาสวานิ สํวราย)
๖. เพื่อป้องกันอาสวะที่เกิดขึ้นในอนาคต (สมปฺรายิกานิ อาสวานิ ปฏิกฺขมาตตาย)
๗. เพื่อความเลื่อมใสแก่ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส (อปฺปสนฺนานิ ปสาทาย)
๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นแก่ผู้ที่เลื่อมใสแล้ว (ปสนฺนานิ ภิกฺขุโยภาวาย)
๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม (สทฺธมฺมฐิตีตาย)

^๕ธนิต อนุโฑธิ, อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคัม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘๒-๘๓.

^๖อง.นวก.(บาลี) ๒๓/๒๗/๓๓.

^๗ขุทฺทก.อ. (บาลี) ๑/๒๕/๖๕.

^๘ที.ม. (บาลี) ๑๐/๒๐๘/๑๓๕-๑๓๖.

๑๐. เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย (วินยานุคคหยา)^{๑๓}

พระองค์ทรงแสดงวัตถุประสงค์ของการบัญญัติสิกขาบทอีก ๒ ประการ คือ

๑. เพื่ออนุเคราะห์ทุกข์ทั้งหลาย (คิหิโน อุนกมฺปาย)

๒. เพื่อกำจัดฝักฝายแห่งภิกษุผู้ปรารถนาชั่ว (ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปฺเจตฺตยา)^{๑๔}

ซึ่งจะเห็นว่า ได้แสดงถึงเจตนารมณ์ที่เน้นความงดงามและความสามัคคี ให้เกิดมีแก่มหาชนเป็นหลักสำคัญ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและสุขของมหาชนในสังคมเป็นประโยชน์สูงสุด

ก็ด้วยเหตุที่พระพุทธองค์ มีพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงแก่เวไนยสัตว์ อย่างแท้จริง จึงทรงแสดงข้อดีที่จะได้รับการรักษาดี แก่พระพุทธอุปัฏฐากของพระองค์ว่าคุณอรานนที สัตว์ทั้งหลายเป็นกุศล มี

๑. ความไม่เดือดร้อน เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (อวิปฺปฏิสาโร)

๒. ความชื่นบาน เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (ปาโมหฺหํ)

๓. ความอิมใจ เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (ปีติ)

๔. ความสงบ เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (ปสฺสทฺธิ)

๕. ความสุข เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (สุขํ)

๖. ความตั้งใจมั่นแห่งจิต เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (สมาธิ)

๗. ความรู้ความเห็นตามความเป็นจริง มีวิปัสสนาอย่างอ่อน เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (ยถากุตฺตญาณทสฺสนํ)

๘. ความเบื่อหน่าย มีวิปัสสนาเป็นกำลัง เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (นิพฺพิทา)

๙. ความคลายกำหนด ความปราศจากความกำหนัด มีอริยมรรค เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (วิราโค)

๑๐. ความหลุดพ้น มีอริยผล และญาณทัสสนะ ความรู้ความเห็น มีการหยั่งรู้ เป็นข้อดีที่พึงได้รับ (วิมุตฺติญาณทสฺสนานิสฺสํ)

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นกุศล มีความไม่เดือดร้อนเป็นข้อดีที่พึงได้รับ ฉะนั้นแล^{๑๕}

ความมุ่งหมายแห่งการบัญญัติศีลสิกขาบทที่ทรงแสดงไว้ เป็นหลักการและอุดมการณ์แห่งพุทธธรรม ที่ทรงคุณค่ายิ่ง โดยเฉพาะคุณธรรมขั้นต้น อันได้แก่หลักศีลธรรม กล่าวคือเบญจศีล ที่จะ เป็นบาทเบื้องต้นแห่งการเกิดขึ้นแห่งคุณธรรมขั้นสูงต่อไป เพราะเปรียบเหมือนเป็นบันไดที่จะทำ

^{๑๓}วินย.(บาลี) ๑/๓๕/๒๖.

^{๑๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖.

(กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๓๖.

^{๑๕}อง.ทสก. (บาลี) ๒๔/๑/๑-๒.

ให้มนุษย์ทุกผู้ทุกคน ได้ขึ้นไปในชั้นที่สูงที่สุด ตามกำลังแห่งความสามารถแห่งสติปัญญาของแต่ละคนที่มี เบญจศีล หรือศีล ๕ จึงจำเป็นที่ต้องรักษาให้เกิดมีแก่ทุกคนเพราะจะขาดศีล ๕ นี้ไม่ได้เลย เพราะอันอาจหมายถึง ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ก็จักไม่มีด้วยสิ่งนี้นั่นเองที่ถือกันเป็นประเด็นที่สำคัญ สำหรับความเป็นมนุษย์ และได้พบพระพุทธศาสนา และเพื่อเข้าใจชัดยิ่งขึ้นจักกล่าวเกณฑ์การตัดสินข้างหน้าต่อไป

๒.๔ ประเภทของศีลข้อสุราและเมรัย

พระเจ้าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ทูลถามเรื่องความเป็นสมณะที่ประณีตกว่าที่ผ่านมา พระองค์จะทรงบัญญัติผลแห่งความเป็นสมณะ ที่เห็นประจักษ์ในปัจจุบันแม้อย่างอื่นที่ดีกว่าและประณีตกว่าผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นประจักษ์เหล่านี้ได้อีกหรือไม่

พระผู้มีพระภาคก็ทรงตรัสว่า “เมื่อบวชแล้วอย่างนี้ สำรวมด้วยการสังวรในพระปาติโมกข์ เพียบพร้อมด้วยมารยาทและโคจร เห็นโทษแม้เพียงเล็กน้อยสมათานศึกษาอยู่ในสิกขาบท ประกอบด้วยกายกรรม และวาจกรรมอันเป็นกุศล มีอาชีพะบริสุทธิ์ สมบูรณ์ด้วยศีล ค้ำครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย สมบูรณ์ด้วยสติสัมปชัญญะ และสันโดษ”^{๑๖}

พระองค์ทรงตรัสต่อเรื่องสมณะที่สมบูรณ์ด้วยศีล ทั้ง ๓ ประการ คือ จูฬศีล(ศีลย่อย) มัชฌิมศีล(ศีลกลาง) และมหาศีล (ศีลใหญ่)หมายถึงศีลที่เป็นหลักความประพฤติของพระภิกษุ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแจกแจงไว้^{๑๗} ดังนี้

๑. จูฬศีล หมายถึง ศีลที่เป็นข้อย่อย หรือเล็กน้อย สำหรับผู้ที่ป็นปุลุชน ที่ยังเป็นบุคคลที่กิเลสหนาอยู่ มีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) อัมธชน คนที่ไม่ได้รับการศึกษาอบรมทางจิต (๒) กัลยาณชนปุลุชน คนที่ได้รับการศึกษาอบรมทางจิตแล้ว และศีลเป็นหลักการปฏิบัติของคฤหัสถ์ที่ครองเรือนอยู่ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ คือศีล ๕ แต่พระภิกษุก็ต้องปฏิบัติตามไม่เว้นแต่อย่างใด และที่ห้ามไว้เฉพาะแต่ละเรื่อง อย่าง เช่นการละจากปาณาติบาต ละจากอกินนาทาน เป็นต้น

๒. มัชฌิมศีล ศีลชั้นกลาง ๆ คือ ศีลของแม่ชี สามเณร สามเณรี เป็นการบัญญัติเพื่อให้พระภิกษุรู้จักพืชพันธุ์ธัญญาหาร ที่เป็นพืชสีเขียว หรือพืชพันธุ์อันเกิดอยู่กับพื้นดินเป็นที่อาศัยของสัตว์เล็กสัตว์น้อย เช่น พืชที่เกิดจากเหง้า เกิดจากต้น เป็นต้น ไม่ให้มีการสนุกเพลิดเพลินในคฤมหรสพหรือการตั้งอยู่ในความประมาท เว้นจากการพูดจาหลอกลวง พูดคำเท็จและมีกำหนดเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่เที่ยงวันจนถึงเวลาอรุณขึ้น ให้งดจากการบริโภคอาหาร หรือของที่ขบเคี้ยว นอกจากน้ำดื่มธรรมดา

^{๑๖}ที่. สี. (ไทย) ๘ / ๑๕๓ / ๖๕.

^{๑๗}ที่. สี. (ไทย) ๘ / ๑๕๔ -๒๐๕ / ๖๕-๗๒.

๓) มหาศีล เป็นศีลใหญ่ คือ ศีล ๒๒๗ ข้อ ๓๑๑ ข้อ เป็นของพระภิกษุ ภิกษุณี ให้เว้นจากการมีฉันทาชีพด้วยติรัจฉานวิชา เช่นเกี่ยวกับโชคกลาง เสกเป่า เป็นหมอดู หมองู หมอผี เป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติมุ่งเน้นให้เห็นวิถีชีวิตและลักษณะความประพฤติของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ที่แตกต่างจากสภาพของนักบวชลัทธิต่าง ๆ ในสมัยนั้น มหาศีล เป็นปาริสุทธิศีล ที่เป็นเครื่องทำให้บริสุทธิ์ ศีลเป็นเหตุให้บริสุทธิ์ หรือความประพฤติบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศีลมี ๔ อย่าง คือ (๑) ปาฏิโมกขสังวรศีล ศีล คือ ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ เว้นจากข้อห้าม ทำตามข้ออนุญาต ประพฤติเคร่งครัดในสิกขาบททั้งหลาย (๒) อินทริยสังวรศีล ศีล คือ ความสำรวมอินทริย ระวังไม่ให้บาปอกุศลธรรมครอบงำ เมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทริยทั้ง ๖ (๓) อาชีวาปาริสุทธิศีล ศีล คือ ความบริสุทธิ์แห่งอาชีวะ เลี้ยงชีวิตโดยทางสุจริตชอบธรรม เช่น ไม่หลอกลวง เขาเลี้ยงชีพ (๔) ปัจจยสันนิสิตศีล ศีล อันเนื่องด้วยปัจจัย ๕ ได้แก่ปัจจัยเวกขณ คือ พิจารณาใช้สอยปัจจัยสี่ ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามความหมายของสิ่งนั้น ไม่บริโภคด้วยตัณหา^{๑๘}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวให้เหตุผลในการบัญญัติสิกขาบทไว้ดังนี้

- ๑) เมื่อใดความเสียหายเกิดขึ้น เมื่อนั้นพระองค์ทรงบัญญัติสิกขาบท ห้ามประพฤติเช่นนั้นเป็นอย่างไรไป
- ๒) ตั้งแล้วไม่เลิกถอน แต่จะเพิ่มหรือแก้ไขให้เหมาะแก่ที่จะประพฤติได้ ถ้ายังหลวมอยู่ ไม่พอจะห้ามความเสียหายนั้นเด็ดขาด ทรงบัญญัติรัดเข้าไปอีก ถ้าตึงนักก็แก้ไขหย่อนลงมา
- ๓) ตั้งแล้วไม่เลิกถอน แต่เพิ่มอนุบัญญัติพระบัญญัติที่ตั้งไว้ครั้งแรก เรียกว่ามูลบัญญัติ ข้อที่ทรงบัญญัติเพิ่มเติมทีหลัง เรียกว่าอนุบัญญัติ^{๑๙}

พระธรรมปิฎก (ประยูร ปยุตโต) ได้ให้ทัศนะคิดว่า วินัย คือ ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์แบบต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยอาศัยหลักธรรมคำสอนนั้น และเพื่อทำให้คำสอนหรือหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้นั้น ให้เกิดผลเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาแล้วก็ถือว่าการนำสู่จุดหมายของพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และวินัย คือการจัดตั้งวางระบบและระเบียบแบบแผน กับทั้งบทกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์กติกากา ที่เป็นข้อกำหนดในการจัดตั้งรวมทั้งการจัดการให้คนประพฤติปฏิบัติ หรือให้กิจการดำเนินไปตามตัวบทกฎหมาย เมื่อคนตั้งอยู่ในวินัยโดยปฏิบัติตามสิกขาบทก็เป็นผู้มีศีล ศีลจึงเป็นคุณสมบัติของคน เป็นสภาพการฝึกฝนพัฒนาที่อยู่ในตัวคำสอนและหลักในการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับทางสังคม และสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของ

^{๑๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๔๐.

^{๑๙} [Http://Mcugst.Com](http://Mcugst.Com) (ออนไลน์) ๑๘ มิ.ย. ๒๕๕๕.

พระพุทธศาสนา ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมให้มากที่สุดก็คือ คำสอนและหลักการปฏิบัติในชั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย เกื้อกูลแก่การดำรงชีพอยู่ด้วยดีของหมู่ชนนั้น ๆ ตลอดถึงความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวง อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจภริณีที่พึงงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป^{๒๐}

จะเห็นได้ว่า พระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติในช่วงตอนกลางสมัยพุทธกาลโดยไม่มี การเรียงลำดับตามความสำคัญจนมาถึงการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ พระมหากัสสปะได้ปรารภพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์แล้วจัดทำให้เป็นหมวดหมู่ โดยมีพระอุบาลีและพระอรหันต์อีก ๔๕๗ องค์ เป็นสักขีพยานในการทำสังคายนาพระธรรมวินัย เรียบเรียงให้เป็นหมวดหมู่ แยกเป็นข้อ ๆ ตามลักษณะ โดยแยกเป็นของบรรพชิตหรือสำหรับผู้ออกบวช เรียกว่า อนาคาริกวินัย และของภคินีหรือผู้ครองเรือน เรียกว่า อาการิกวินัย กำหนดดังนี้ คือ ลักษณะหรือข้อบัญญัติของพระภิกษุสงฆ์ มี ๒๒๗ ข้อ สำหรับพระภิกษุณี มี ๓๑๑ ข้อ

พระวินัยที่ทรงบัญญัติเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการฝึกหัดอบรมกุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เพราะผู้เข้ามาบวชนั้นมาจากต่างตระกูล ต่างชนชั้น ต่างอัธยาศัย ต่างจิตต่างใจ หากไม่มีวินัยควบคุมความประพฤติให้เป็นระเบียบ ก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่สับสนวุ่นวายไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธา ถ้าภิกษุทุกรูปประพฤติตามพระวินัย ก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่งดงาม นำให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสและศรัทธา พระพุทธศาสนาก็ดำรงอยู่ยืนนาน^{๒๑}

๒.๕ กำเนิดของสุราและเมรัย

ถิ่นกำเนิดสุราเมรัย มีการทำสุรามาดั้งแต่ยุคพุทธกาลครั้งที่พระพุทธเจ้าพักที่วิหารเชตวัน ใกล้เมืองสาวัตถี เป็นฤดูแล้งมีการเล่นรื่นเริงสนุกสนาน เมื่อมีการสนุกก็ต้องมีดื่มตามวิสัยของผู้ชายก็ต้องมีสุราดื่ม พวกผู้หญิงก็ต้องการดื่มบ้าง จึงแอบซ่อนสุราของสามีไว้ดื่ม ยามไปวัดกับมหาอุบาลีกาวิสาขา ก็แอบดื่มเรื่อยไป พอไปถึงพระวิหารก็เมาหมดสติ อยู่ต่อหน้าเฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า สตรีขี้เมาที่กล้าแสดงอาการไม่ดีต่าง ๆ เตะกันบ้าง ด่ากันบ้าง หมดสภาพของสตรีเพศเสียแล้ว พระพุทธเจ้าทรงเห็นก็เกิดความสงสาร ในความหลงของพวกหญิงเหล่านี้ จึงบันดาลให้สถานทีนั้นมีดมิดไปทันที ตามวิสัยของสตรีก็ตกใจร้องเสียงหลงวิดีวาด ความเมาที่มีอยู่

^{๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, ๒๕๔๓.

^{๒๑} วิ. มหา. (ไทย) ๑ / บทนำ/ ๔/๔๒/ ๕.

ก็ปล้นหาย ร้องไห้เสียงหลงขอให้คุณพระช่วย ขณะนั้นพระองค์ทรงเปล่งพระรัศมีโอกาสประจุแสงไฟฉายมาที่หญิงเหล่านั้น แล้วตรัสเตือนใจว่า

“นำหัวเราะอะไร, นำรีนเริงอะไร, ในเมื่อโลกสันนิวาสนี้
ถูกความมืดปกคลุมอยู่ ทำไมสูเจ้าทั้งหลาย
จึงไม่แสวงหาดวงประทีปกันเล่า”

จบพระคำรัสพทผู้หญิงทั้งหมดรู้สึกได้ว่า “พวกเรานี้ประมาทมัวเมามาก ไม่ควรเลย ที่จะดื่มน้ำชั่วร้ายนี้เข้าไป ใครหนอชวนให้เราดื่ม พญามารคือความอยาก ความหลงผิด นี่เองเป็นผู้ชักจูง” เมื่อก่อนเราไม่เคยดื่ม เราเป็นคนมีเหตุผล พอดื่มแล้วหมดสติหมดความรู้สึกรับผิดชอบ แสดงอาการบ้า ๆ ออกมา ช่างชั่วช้าเสียจริง ๆ ตัวเราที่ถูกโมหะครอบงำแล้ว เมื่อทุกคนรู้สึกว่ายายมา ลูกขึ้นมองหาพระองค์ ก็เห็นปรากฏอยู่ในที่ไกล ทุกคนกราบไหว้ไปยังสถานที่นั้นด้วยจิตคารวะอันสูง และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ผลที่ได้รับก็ คือ ทุกคนสำเร็จเป็นพระโสดาบันในพระพุทธศาสนา

มหาอุบาสิกาวีสาขาเกิดความสงสัยว่า “สุรามะรียนี่เกิดขึ้นแต่ครั้งไหน ใครเป็นผู้ที่คิดขึ้น” จึงเข้าไปทูลถามพระศาสดาถึงเรื่องนี้ พระองค์ทรงตรัสว่า

ในป่าเมืองพาราณสี มีต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีกิ่งก้านสาขาใบครีมนั้นแตกออกเป็นสามแฉก ตรงกลางมีคาคบเป็นแอ่งน้ำใหญ่ ในป่านั้นมีไร่ข้าวสาลีเกิดขึ้นเอง มีสมอ ต้นมะขามป้อม เถาดีปลีอันเป็นพันธุ์ไม้สมุนไพรขึ้นอยู่มาก ในฤดูฝนน้ำฝนซึ่งอยู่บนคาคบมาก ฤดูแล้งพวกนกมากินน้ำ คาบเอารวงข้าวมาทิ้งไว้ข้าง ลูกสม ลูกมะขามป้อม ดีปลีบ้าง นกนำมากินก็หล่นลงในแอ่งน้ำ นานเข้าเกิดปฏิกิริยาทางเคมี เพราะถูกแสงแดดแผดเผา น้ำนั้นก็กลายเป็นน้ำเมาอ่อน ๆ ต่อมากลายเป็นน้ำเมาจัดดีกรีสูงขึ้น

นายพรานป่าคนหนึ่งชื่อว่า สุร ไปเที่ยวล่าสัตว์ในป่าเห็นนกนอนตายอยู่ จึงเลือกเอาตัวที่อ้วน ๆ มาปิ้งกินเป็นอาหาร ในขณะที่นั่งปิ้งนกออยู่นั้น นกที่เหลือก็ฟื้นขึ้นบินไปได้ พรานป่าสงสัยนึกว่าทำไมนกเหล่านี้จึงสลบไป คาคบนั้นเป็นเพราะน้ำในคาคบนี้แหละ จึงเข้าไปตักน้ำนั้นมาดื่มก็รู้สึกว่ามีรสแปลก ๆ เมื่อดื่มเข้าไปอีกก็รู้สึกว่ายายคอค ครั้นดื่มมาก ๆ ลงจากต้นไม้ยังมีเมามากใหญ่ รู้สึกว่าครีมนั้น พอดินกที่ปิ้งสุกพอดีกลิ่นหอมฉุยนำรับประทาน มือหนึ่งถือเนื้อปิ้งมือหนึ่งถือกระบอกรับน้ำมา กินพลาถดื่มพลาถ แล้วก็เต้นรำร้องเพลงตามประสาคนขี้เมา ผลสุดท้ายก็เหนื่อยนอนเปลือยกายล่อนจ้อนอยู่ตรงนั้น เมื่อตื่นขึ้นมา รู้สึกตัว ทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตลอด มารร้ายตัวการที่จูงคนให้เลย ได้กระซิบที่ใจของนายพรานว่า “น้ำที่คาคบนั้น อร่อยดื่มแล้วบิกบานใจนั่งเฉยอยู่ทำไม ลูกขึ้นปีนขึ้นไปตักเอามาสักกระบอกรับเถิด” นายพรานก็ทำตาม ได้น้ำสมใจ นึกแล้วก็ออกเดินทางร้องเพลงไปตลอดเส้นทาง เดินมาก็พบฤาษีชื่อว่า วรุณา จึงชวนดื่มและกินนก

ที่ปิ้งอย่างสนุกสนาน นำมาชนิดนี้จึงได้ชื่อว่า สุรา ตามชื่อของพรานผู้พบ ชื่อวรุณะ หรือวารุณี ตามชื่อของฤาษีบ้าง จึงเป็นตำนานของสุรา ที่ว่าด้วยสุรา - วารุณี ซึ่งมีปรากฏในกุ่มภชาดก นำมาที่เรียกกันว่า สุราก็ดี เมรัยก็ดี เป็นปานชาติ คือ เครื่องดื่มและที่เรียกว่า น้ำเมา^{๒๒}

ฉะนั้น จึงเป็นที่ทราบว่าเป็น สุราและเมรัยนั้น เกิดขึ้นมาอย่างไร ส่วนที่เป็น เมรัย นั้นหมายถึงของเมา ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่จะต้องผสมเครื่องปรุงก่อนที่จะกลายเป็นสุรา เพราะเหตุว่าได้ผ่านการปรุงด้วยเครื่องแล้วจึงกลั่นเป็นสุรา ดังที่เห็นกันอยู่ในทุกวันนี้ แม้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ขึ้นชื่อว่าปานชาติ ทั้งหลาย ก็สงเคราะห์ลงในสุราทั้งสิ้น จะดูประหนึ่งว่า น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ย่อมไม่พ้นที่จะได้ชื่อว่า สุราแท้ ในการวิจัยนี้คำว่า เมรัย จะเป็นของที่เปื้อนพิษที่เกิดเองตามธรรมชาติก็ตาม หรือที่ถูกสังเคราะห์ด้วยหลักวิทยาศาสตร์ก็ตาม ซึ่งในปัจจุบันนี้มีชื่อเรียกกันหลายหลากมากชนิดตามแต่ผู้นิยมจะสรรหามาเสพกัน แล้วเรียกชื่อกันตามความนิยมสมัยนั้น ๆ ดังจักได้นำมูลเหตุมาเสนอต่อไป

๒.๖ ประเภทของสุราและเมรัย

คำว่า ประเภท หมายถึง จำพวก ชนิด หมู่ เหล่า อย่าง แขนก^{๒๓} ดังนั้น คำว่าประเภทของสุราเมรัยและมัจชะนี้ จึงจัดว่าเป็นส่วนหนึ่ง หรือกลุ่มเดียวกัน หรือเป็นส่วนที่สังเคราะห์เข้าเป็นประเภทอย่างเดียวกัน จึงเรียกอย่างนั้น เป็นประเภทของมีนเมา หรือสิ่งเสพติดทางพระพุทธศาสนา มี ๓ ประเภทด้วยกันคือ

๑. สุรา คือ เหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วน ๆ มี ๕ ชนิดด้วยกันคือ

๑) สุราเป้ง ได้แก่ที่ใส่เป้งลงในภาชนะ แล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่เป้งนั้น
ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปีณสุรา)

๒) สุราขนม ได้แก่ที่ใส่ขนมลงในภาชนะแล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่ขมนั้น
ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปฐสุรา)

๓) สุราข้าวสุก ได้แก่ที่ใส่ข้าวสุกแล้วเติมน้ำพอเหมาะ (โพนสุรา)

๔) สุราใส่เชื้อ ได้แก่สุราที่ใส่เป้งเชื้อหรือเป้งเหล้าปรุง (กัญณปกจิตตสุรา)

๕) สุราผสมเครื่องปรุง ได้แก่สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุงต่าง ๆ มีผลสมอไทยและ เมล็ดพันธุ์ผักกาด เป็นต้น (สมภารสยุดตสุรา)^{๒๔}

^{๒๒} พระพรหมมิ่งคณาจารย์ ปัญญานันทเถระ, ประวัติ ชีวิต ผลงาน หลักธรรมของแม่ทัพธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๕-๑๒๗.

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๕๐๘.

^{๒๔} อติ.อ. (บาลี) ๑/๗๔/๒๖๕.

๒. เมรัย คือน้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือการแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่น มี ๕ ชนิด

- ๑) น้ำคองดอกไม้มัน ได้แก่ น้ำคองที่ปรุงด้วยรสมะขาง ตาล และมะพร้าว เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (ปุปผาสโว)
- ๒) น้ำคองผลไม้ ได้แก่ น้ำคองที่ขยำผลองุ่น และขนุน เป็นต้น ปรุงด้วยรสผลองุ่น เป็นต้น เหล่านี้ที่หมักไว้นาน (ผลาสโว)
- ๓) น้ำคองน้ำหวาน ได้แก่ น้ำคองที่ปรุงด้วยรสชาติของผลองุ่นทั้งหลาย หรือปรุงด้วยน้ำหวานแห่งแมลงผึ้ง ที่หมักไว้นาน (มธวาสโว)
- ๔) น้ำคองน้ำอ้อย ได้แก่ รสน้ำอ้อยขบที่หมักไว้นาน (คุพาสโว)
- ๕) น้ำคองผสมเครื่องปรุง ได้แก่ รสของเครื่องปรุงต่าง ๆ มีสมอไทย มะขามป้อม และของเผ็ด เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (สมภารสยุตตาสโว)

อีกนัยหนึ่งพระภิกษุจารย์แสดงเมรัยไว้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. น้ำคองดอกไม้มัน (ปุปผาสโว)
๒. น้ำคองผลไม้ (ผลาสโว)
๓. น้ำคองน้ำหวาน (มธวาสโว)
๔. น้ำคองน้ำอ้อย (คุพาสโว)^{๒๕}

๓. มัชชะคือของเมา หรือของมีนเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมีนเมาเรียกตามภาษานิยมปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” และคำว่า มัชชะในการวิจัยนี้หมายถึง สุราและเมรัยทั้ง ๒ อย่างนั้นแหละ เรียกว่า มัชชะ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมา หรือว่า เมาของอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา คนดื่มแล้วเมามา ยเรียกว่า มัชชะเหมือนกัน^{๒๖} เพราะฉะนั้น สุรา เมรัย ผีน กัญชา พงชวยาม้า ยาบ้า และสิ่งๆ ที่เรียกรวมเป็นอย่างเดียวกันว่า สิ่งเสพติด หรือยาเสพติดซึ่งในระยะต่อมา มีการผลิตขึ้นอีกเป็นจำนวนนับไม่ถ้วน และล้วนเป็นของที่ทำให้ผู้เสพมีนเมา ก็ถือเป็นมัชชะ นับเข้าในข้อห้ามของศีลข้อนี้ด้วย

^{๒๕} อัง.ฎีกา.(บาลี) ๓/๑๓๕/๖๖.

^{๒๖} บุพพทก.อ.(บาลี) ๑/๑๘/๑๓๒.

๒.๗ องค์ประกอบของสุราและเมรัย

คำว่า องค์ประกอบของสุราเมรัยและมัชชะ ในที่นี้ หมายถึง ส่วนประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องประกอบที่ทำให้เกิดเป็นรูปขึ้นใหม่^{๒๗} จะกำหนดว่า ครอบองค์ประกอบของการกระทำความคิดตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการกระทำของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำอะไรก็ตาม เพราะเมื่อมีการกระทำที่เกิดขึ้น ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นย่อมมีองค์ประกอบเป็นเครื่องกำหนดช่วยอำนวยความสะดวกให้สำเร็จประโยชน์ทั้งสิ้น ดังนั้น องค์ประกอบนี้จึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงกฎเกณฑ์การตัดสินใจที่จะชี้ให้ทราบว่า การกระทำเช่นนี้เข้าขอบข่ายแห่งการกระทำอันเรียกว่าผิดแล้วหรือยัง อีกทั้งเป็นเครื่องชี้และกำหนดให้ทราบว่า ครอบองค์ประกอบตามที่กำหนด และวินัยพฤติกรรม หรือการกระทำดังกล่าวนี้ว่า ถูกหรือผิดและสมควรหรือไม่สมควรอย่างไร ดังนั้น เพราะเหตุที่เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะความเมานี้ จึงวางกฎเกณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องพิจารณา เรียกว่า สัมภาระ หรือองค์ประกอบของศีลข้อสุราเมรัยมัชชปมาทัญฐาน มี ประการ ดังนี้

๑. บรรดาสุรา เป็นต้น น้ำดื่มอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา (สุราที่นณจอนุตฺตรโหติ มทานิย)
๒. จิตมีความเป็นผู้ใคร่จะดื่มปรากฏ (ปาตุกมยตัจจิตฺตณฺจปฺจฺจูปฺภูตฺโหติ)
๓. ผู้ดื่มถึงความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น (ตชชณฺจ วายามโอาปชฺชติ)
๔. น้ำเมาที่ดื่มแล้วไหลล่องเข้าไปในลำคอ (ปีเต จ ปวสตี)^{๒๘}

ในอรรถกถาปรหมัตตปิณีอิติวุตตะกะ พระอรรถกถาจารย์ท่านแสดงองค์ประกอบของศีลข้อสุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานมี ๔ ประการ คือ

๑. เป็นของเมา (ตสฺส มชฺชภาโว)
๒. ความตั้งใจปรารถนาจะดื่ม (ปาตุกมยตัจจิตฺต)
๓. ความพยายามอันเกิดจากความตั้งใจ (ตชฺโช วายาโม)
๔. ดื่มกลืนเข้าไป (อชโณหณฺ) ^{๒๙}

และปรหมัตตโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา จัดองค์ประกอบของศีลข้อสุราเมรัยมัชชปมาทัญฐานมี ๔ ประการ คือ

๑. สิ่งที่เป็นสุราและเมรัย (สุราเมรยภาโว)

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๕๐๐.

^{๒๘} จุฑาทูกอ. (บาลี) ๑/๒๒/๘๖.

^{๒๙} อิติ.อ. (บาลี) ๑/๗๔/๒๖๕-๒๖๖.

๒. มีความประสงค์จะดื่ม (ปีวิตุกมตา)

๓. ทำการดื่ม (ปีวาน)

๔. มีอาการมีนเมา (มทฺทว)^{๓๐}

แต่วิมคติโนทนิฎีกาสุราปานสิกขาบท กล่าวว่า สุราปานะ มืองค์ประกอบ ๒ ประการเท่านั้น คือ

๑. น้ำเมา (มชฺชภาโว)

๒. การดื่มน้ำเมานั้น (ตสฺส ปานณจ)^{๓๑}

จากองค์ประกอบทั้ง ๔ ดังกล่าว เป็นเกณฑ์ตัดสินได้ว่า พฤติกรรม หรือการกระทำที่จัดว่า ถูกหรือผิดศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาที่ฐานนั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาพร้อมทั้งองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ เป็นข้อกำหนด และเป็นหลักเกณฑ์ที่จะตัดสินวินิจฉัยได้ว่า พฤติกรรม หรือการกระทำเช่นใด เป็นการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ แล้ว หรือยังอยู่ในขั้นการเตรียมการที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ ที่เรียกว่ายังไม่ครบองค์ประกอบ หรือองค์กำหนด ซึ่งจะเป็นเหตุให้ทราบได้ทันทีว่าเข้าข่ายในการประพฤติกว้างศีลข้อสุราเมรัยมัชฌมาที่ฐานแล้วหรือยัง

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบทั้ง ๔ เหล่านี้ ข้อที่ควรกำหนดทำความเข้าใจเป็นพิเศษ คือ การที่มีเจตนาปรารถนาที่จะดื่ม หรือมีจิตใจที่ดื่มปรากฏเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งเพราะการมีจิตคิดที่จะดื่มดังกล่าวนี้ จึงหมายถึง การมีเจตนาที่จะกระทำอกุศลกรรม คือล่วงละเมิดศีลข้อนี้ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่เป็นอกุศลมูลที่ประกอบด้วย โลภะ และ โมหะ^{๓๒} เป็นมูลเหตุ ดังนั้น การกระทำชนิดนี้ ย่อมเป็นความชั่ว เพราะเป็นการกระทำที่เนื่องด้วยเจตนาคือความจงใจ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในฉกนิบาตอังคตตรนิกายว่า

“เจตนาตนเอง เราเรียกว่ากรรม บุคคลจงใจแล้วกระทำการด้วยกาย ด้วยวาจาด้วยใจ”^{๓๓} ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นแล้วกระทำการนั้น ๆ ให้สำเร็จลงด้วยกายบาง วาจาบ้าง ใจบ้าง ด้วยเหตุนี้ พระองค์ จึงตรัสว่า “เจตนาเป็นตัวกรรม และในสิกขาบทนี้ จึงเรียกว่ากรรม เพราะที่เกิดกรรมในที่นี้ คือ เป็นกายกรรมเท่านั้น”^{๓๔}

^{๓๐} พระสัทธัมมโชติกะ ชัมมาจริยะ, ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสิฎฐิกา ปริเฉทที่ ๕, เล่มที่ ๒.

^{๓๑} กงฺขา.อ.(บาลี) ๑/๒๓๕/๔๓.

^{๓๒} ขุทฺทก.อ.(บาลี) ๑/๒๓/๗๘.

^{๓๓} อจฺ.ฉกฺก.(บาลี) ๒๒/๖๓/๓๕๕.

^{๓๔} ขุทฺทก.อ.(บาลี) ๑/๒๓/๓๒๑.

เพราะเหตุฉะนั้น เจตนาจึงเป็นสมมุติฐานที่เป็นที่เกิดแห่งการกระทำกรรม ซึ่งประกอบด้วยกายและจิต ^{๓๕} เป็นหลักพิจารณา การกระทำที่ปราศจากเจตนา การกระทำนั้นก็เป็นเหมือนไม่ได้รับผลของการกระทำ ถึงแม้จะมีบ้างแต่ก็น้อย ซึ่งต่างจากการตั้งใจ หรือมีเจตจำนงกระทำ

ในกรณีอื่นนอกจากนี้ ก็ขึ้นอยู่กับเจตนาของแต่ละบุคคล ในการที่พิจารณานำมาใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์ หากเป็นเจตนาที่เป็นกุศลก็จักเกิดประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น แต่หาไม่มีเจตนาที่เป็นอกุศล ก็ย่อมทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม ดังจะเห็นได้จากเจตนาที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและการรักษาโรคชนิดชนิดหนึ่งหรือระงับความเจ็บปวด ซึ่งมักจะหรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า สิ่งเสพติด เช่น มอร์ฟิน เฮโรอีน กัญชา ฝิ่น กระต่อม ยามา หรือยาขยัน ปัจจุบันพัฒนาเรียกว่า ยาบ้า เป็นอาทิ นั้น ก็จะเป็นสิ่งที่อยู่ในดุลยวินิจฉัยของผู้ใช้ เพราะความผิดจะเกิดขึ้นนั้น ก็ขึ้นอยู่กับเจตนาเป็นหลัก อันมีความจงใจกระทำให้เกิดขึ้น และเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาตัดสิน แต่หากไม่มีเจตนาในส่วนต้นความพยายามในการเสพหรือดื่มนั้น ย่อมจะไม่มีอีก เพราะไม่ครบองค์ประกอบ จึงไม่จัดว่าเป็นการล่วงละเมิดศีลข้อนี้

เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจักได้กล่าวถึงประเภทของสุราเมรัยมีขะที่มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาเป็นหลักการศึกษาโดยละเอียดต่อไป

๒.๘ ความหมายของสุราและเมรัย

โดยทั่ว ๆ ไป คำว่า สุรา หมายถึง เหล้า ซึ่งมีความหมายกว้าง แต่พระพุทธโฆษาจารย์ได้ให้ความหมายของคำว่า สุรา ว่า น้ำเมา ที่เขาดื่มกลั่นด้วยแป้งเป็นต้น ^{๓๖} น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ^{๓๗} นอกจากนี้คำว่า สุรา ที่แปลกันโดยทั่วไปว่า เหล้า แล้ว ยังเป็นชื่อของเทวดา ^{๓๘}

คำว่า เมรัย หมายถึง น้ำคองที่เขาดองด้วยน้ำดอกไม้เป็นต้น ^{๓๙} น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่นน้ำเมาที่เกิดจากการหมัก หรือแช่ ^{๔๐}

^{๓๕} วินย.(บาลี)๘/๑๐๔/๔๐.

^{๓๖} กงขา.อ. (บาลี) ๑/๖/๒๗๘.

^{๓๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: อภัยเจริญทัศน์, ๒๕๓๕), หน้า ๘๔๖.

^{๓๘} ธา.ฎีกา.(บาลี) ๑๑/๑๘/๒๓๔.

^{๓๙} กงขา.อ. (บาลี) ๑/๘/๒๗๘.

^{๔๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๒๓๘.

คำว่า มัชชะ หมายถึง น้ำเมา เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมา^{๕๑} วัตถุเป็นเหตุแห่งความเมา ๑๐ อย่างคือสุรา ๕ อย่าง และเมรัย ๕ อย่าง

นอกจากนี้ คำว่า มัชชะ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ หมายถึง น้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทและเสพติดให้โทษ^{๕๒} ของเมา น้ำที่ทำให้ผู้ดื่มให้เมา หมายถึงสุราและเมรัย ของมีนเมา เช่น สุรา ผื่น เฮอร์โธอิน กัญชา ฯลฯ^{๕๓} ของเมาทั่วไปทั้งที่เป็นขอแท้และเป็นน้ำ ซึ่งหมายถึงขอเมาทุกชนิดตรงกับภาษาไทยปัจจุบันว่า ยาเสพติดและยาเสพติดให้โทษ มิใช่เฉพาะสุราเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงสิ่งขอมที่มีลักษณะมีนเมาอื่น ๆ อีก เช่น เมรัย น้ำตาล เมา เบียร์ ไบกระท่อม ผื่น กัญชาและเฮอร์โธอิน^{๕๔} น้ำเมา เครื่องคองของเมา เหล้า เหล้าโรง^{๕๕}

คำว่า ปมาทภูฐานะ หมายถึง เจตนา หรือความจริงในกระทำให้เกิดขึ้น เป็นเหตุดื่มหรือกลืนกิน น้ำเมานั้นเอง จึงเป็นสาเหตุแห่งความประมาทเพราะความเมา^{๕๖} น้ำเมาในที่นี้ก็คือ สุราเมรัย และของเมานั้นเอง

จากขอบข่ายและความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยสรุปความได้ดังต่อไปนี้

๑. มีวัตถุที่เป็นที่ตั้งแห่งความเมา กล่าว คือ สุราเมรัยและของเมานั้น เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นต้นเหตุ

๒. มีเจตนา คือ ความจงใจหรือความพยายามเกิดขึ้นเป็นเหตุ ให้มีการดื่มกิน น้ำเมาหรือขอเมา อันเป็นไปทางกาย เพราะมีประสงค์กลืนกินเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมชักจูงหรือจูงใจ

ทั้งนี้ สิ่งเสพติดทั้งปวง ย่อมเป็นที่ประมวลมาซึ่งสาเหตุแห่งความประมาท ในเพราะความเมา มีนเมา แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันก็ตาม แต่เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมาแล้วย่อมไม่พ้นคำจากคำว่า มัชชะ ของเมาทั้งสิ้น ดังนั้น สุราเมรัยและของเมา โดยความก็คือ สิ่งเสพติด ซึ่งจะมีโทษมากหรือ

^{๕๑} พุทธทศ.อ.(บาลี) ๒/๒๖๗/๕๖.

^{๕๒} พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘) หน้า ๒๐๗.

^{๕๓} ปิ่น มุกกันต์, ประมวลศัพท์ ๖ ศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มวลชน, ๒๕๓๔), หน้า ๒๔๗.

^{๕๔} มหาวิระวงศ์, สมเด็จพระ (พิมพ์ ธรรมโร), มงคลชีวิต เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : กุสุสภา, ๒๕๒๖), หน้า ๔๒๕.

^{๕๕} พจนานุกรม,พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับ ภูมิพลโลกิย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิพลโลกิย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๑๔.

^{๕๖} พุทธทศ.(บาลี) อ. ๑/๑๘/๔๕๒.

น้อย ก็ขึ้นอยู่กับขนาดและปริมาณของการใช้หรือเสพ จึงเป็นความหมายที่สมบูรณ์ในนิยามแห่งศีลข้อที่ ๕ นี้แท้

ดังนั้น ใจความก็คือ การไม่ประทุษร้ายสติสัมปชัญญะตนเองด้วยการไม่ตกอยู่ในอำนาจของสิ่งเสพติด^๗ ซึ่งหมายถึงการไม่เสพของมีนเมา และการดำเนินชีวิตไม่ให้ตกอยู่ความประมาท กล่าวคือ การมีวิจรรณญาณหยั่งรู้ในสิ่งที่ควรงดเว้น พึงสำรวมระวังไม่ให้ขาดความยั้งคิด ซึ่งจะนำตนตกลงสู่หนทางความแห่งพลังพลาด อันเนื่องมาจากการใช้สิ่งเสพติดหรือยาเสพติด ที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ ดังท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวไว้ว่า น้ำเมานั้น ไม่ใช่ยา ไม่ใช่อาหาร ถ้าเป็นยา หรือเป็นอาหาร ก็ใช้อย่างอื่น ซึ่งผิดจากที่ใช้กันอยู่ อย่างน้ำเมา คือเพื่อมอมเมาตัวเอง ให้เกิดอาการ และความรู้สึกอย่างภูตผีปิศาจ ขึ้นในใจของตน เมื่อน้ำเมา คือสิ่งที่ทำให้คนหมดจากความเป็นมนุษย์แล้วจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และบ้านเมืองสังคมได้อย่างไร หากเมื่อน้ำเมาของเราสูงขึ้น เป็นมนุษย์คือ มีความสะอาด สว่างและสงบ อยู่ในใจนั้นแล้ว น้ำเมาหรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ หาได้ที่จะไหลเข้ารูปากเราไม่ได้^๘

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย หมายถึง สิ่งเสพติด สิ่งเสพติดให้โทษซึ่งมีใช้แต่สุราอย่างเดียว ที่เป็นของเสพติดให้โทษเท่านั้น แม้ของที่มีลักษณะมีนเมาชนิดอื่น ๆ ก็เช่นกัน เพราะการไม่ประทุษร้ายสติสัมปชัญญะของตนเองนั้น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน โรคทุกชนิดเพราะเหตุว่าการตกอยู่ในอำนาจของสิ่งเสพติด หรือยาเสพติดให้โทษนี้ มีคุณน้อย แต่ให้โทษมาก

อย่างไรก็ตาม เจตนาที่เป็นเหตุคัมสุราเมรัยและของเมานี้ เป็นต้นเหตุแห่งความประมาททั้งมวล ที่พระอรหันต์ทั้งหลายได้เตือน รังเกียจ ไม่ยกย่องสรรเสริญ เพราะเป็นการประพฤติดิถีหลักจริยธรรมเบื้องต้นของมนุษย์ โดยเฉพาะในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นข้อห้ามที่วิญญูชนทั้งหลายละเว้น งดเว้น เว้นขาด สำรวมระวังและไม่ล่วงละเมิดให้เกิดมีขึ้น จากความหมายข้างต้น แสดงให้เห็นเจตนาของการห้ามเสพได้อย่างชัดเจนว่า เป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะล่วงละเมิดประพฤติดิถีศีลในข้อนี้ อันหมายถึงการประทุษร้ายร่างกายและจิตใจซึ่งทำให้ร่างกายและจิตใจของผู้เสพติดอ่อนแอ ทุพพลภาพ ให้กลายเป็นคนกึ่งดีกึ่งบ้า

เพราะ ฉะนั้น ท่านโบราณจารย์จึงจัดคนผู้เสพสุราไว้เป็น คนบ้า ๘ ประเภทตามลักษณะอาการที่ปรากฏเกิดขึ้นดังนี้

๑. บ้าเพราะกาม และความโลภ (กามมุตตโก จิตตวสัคโค โสภวสัคโค โส)
๒. บ้าเพราะความโกรธ มุ่งร้าย (โกธมุตตโก วิเสวาสัคโค โส)
๓. บ้าเพราะทิวาสัญญาเพี้ยน (ทิวาสมุตตโก วิปลุทาสวสัคโค โส)

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๔๐๒.

^๘ พุทธทาสภิกขุ, ภูตผีปิศาจ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

๔. บ้าเพราะความหลง ตกอยู่ในอำนาจวิชา (โมหุมมุตโต อัญญาตสัคโต)
๕. บ้าเพราะฝัน ตกอยู่ในอำนาจผี (ยกขุมมุตโต ยกขวตสัคโต)
๖. บ้าเพราะดีเดือด ดีกำเริบ (ปีตุมมุตโต ปีตตวตสัคโต)
๗. บ้าเพราะสุรา พิชสุราเรือรัง (สุรัมมุตโต ปานวตสัคโต)
๘. บ้าเพราะประสบความเสื่อมและความเศร้าโศก (พยุสนุมมุตโต โสกตสัคโต)^{๔๕}

เมื่อพิจารณาแล้วก็ทราบได้ว่าความบ้าหรืออาการเพี้ยนที่เกิดขึ้นจากความผิดปกติทางจิต หรือความอ่อนแอทางจิตนี้เอง ส่วนสาเหตุที่สำคัญในที่นี้ เนื่องมาจากการเสพสุรายาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อถือเอาใจความทั้งหมดแล้ว ก็คือการมีเจตนาที่จะล่วงละเมิดไม่งด เว้น ละเว้น และสำรวมระวัง อันเป็นต้นเหตุก่อให้เกิดความประมาททั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการกระทำทางกายอย่างเดียวเท่านั้น โดยมีองค์ประกอบของการกระทำเป็นเครื่องกำหนดเป็นเครื่องสนับสนุน เอื้ออำนวยประโยชน์ให้การกระทำ ดังจักกล่าวถึงองค์ประกอบแห่งสุราเมรัยและมัชชะต่อไป

๒.๕ มูลเหตุของคำว่า “สุราและเมรัย”

คำว่า มูลเหตุ หมายถึง "ต้นเรื่องที่ทำให้เกิดผล"^{๔๖} ดังนั้น คำว่า มูลเหตุของสุราเมรัยและมัชชะ จึงหมายถึง มูลเหตุ หรือสาเหตุของสุราเมรัยและมัชชะ เพราะการประพฤติดิในศีลข้อนี้ ในกรณีการศึกษาวิจัยถึงมูลเหตุการประพฤติดิในศีลข้อนี้ขึ้น เพื่อเน้นย้ำถึงสาเหตุให้มีความชัดเจนมากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงต้นเหตุแห่งการล่วงละเมิดศีลข้อดังกล่าวนี้ โดยยกประเด็นศึกษาจากองค์ประกอบภายในจิตใจเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุมีสาเหตุเกิดขึ้นจากมูลเหตุใหญ่ๆ ๒ ประการ คือ

๑. โลกมูลเหตุที่เกิดจากภายในจิตใจที่มีกิเลสตัณหาและมานะทิฐูปอกอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งรอเวลาที่จะได้รับการกระตุ้นจากภายนอก ทำให้เกิดความอยากได้อะไรก็มี และอยากเป็น ไปตามสภาวะอารมณ์ที่มากกระทบและ สัมผัสกับอารมณ์ภายใน อันก่อให้เกิดเร้าใจและแรงจูงใจ ให้กระทำการนั้น ๆ ให้ได้สมปรารถนา

๒. โมหะ มูลเหตุที่เกิดจากภายนอกได้แก่ กามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันเป็นที่น่าปรารถนาน่าใคร่ ทำให้กิเลสตัณหาตื่นตัวเจริญงอกงาม และพยายามไขว่คว้าหาอารมณ์เพื่อสนองความต้องการ ให้ได้ตามความปรารถนาแห่งใจที่ไหลไปตามกระแสของกิเลสตัณหา กล่าวคือ อำนาจแห่งไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ และไฟคือ โมหะ ทั้ง ๓ กองนี้ ย่อมเผาผลาญ ให้ไหม้

^{๔๕} ชา.อ. (บาลี) ๕/๑๕/๑๘.

^{๔๖} พจนานุกรม, พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๔๑๘.

เกรียม จนสุดที่จะหาหมอใด ๆ มาเยียวยารักษาให้หายได้ ด้วยสาเหตุแห่งอวิชาโมหะเป็นเหตุ จุดเริ่มต้นสำหรับทำความเข้าใจมนตสนี้ คือ ถือว่าเป็นแรงจูงใจในการกระทำของมนุษย์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑) ความพอใจ ชอบใจ ยินดี ออยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นอกุศล เรียกว่า ตัณหา

๒) ความพอใจ ชอบใจ ยินดี ออยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า นันทะ^{๕๐}

๒.๑๐ องค์ประกอบของศีล๕ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสุราและเมรัย

หลักวินัย^{๕๒} การตัดสิน หรือชู้ขาดกล่าวคือการละเมิดหรือล่วงละเมิดศีลข้อนี้ โดยที่สุด แม้จะไม่มีเจตนาก็ตาม ย่อมกล่าวได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดที่ประกอบด้วยองค์ประกอบในศีลข้อที่ ๕ นี้ ได้ทั้งสิ้น เพราะเหตุที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงไว้ในสุรานุสนธิสัจธรรมปาจิตตีย์กัณฑ์ว่า ภิขุคัมสุราเมรัย นั้น โดยที่สุดแม้จะดื่มด้วยปลายหญ้าคา ก็ต้องปาจิตตีย์ น้ำเมา ภิขุเข้าใจว่า น้ำเมา แล้วดื่ม ต้องปาจิตตีย์ น้ำเมาสงสัยแล้วดื่ม ต้องปาจิตตีย์ น้ำเมาเข้าใจว่าไม่ใช่ น้ำเมา แล้วดื่มต้องปาจิตตีย์ ไม่ใช่ น้ำเมาเข้าใจว่าน้ำเมา แล้วดื่ม ต้องทุกกฎ ไม่ใช่ น้ำเมา แต่สงสัย ก็ต้องอาบัติทุกกฎ ไม่ใช่ น้ำเมา เข้าใจว่าไม่ใช่ น้ำเมา หาเป็นอาบัติไม่ อาบัตีย่อมไม่เกิดมีแก่ภิขุทั้งหลายเหล่านี้ คือ ผู้ดื่มน้ำซึ่งมีสีกลิ่นรสเหมือนน้ำเมา แต่ไม่ใช่ น้ำเมาผู้ดื่มน้ำเมาที่ผสมเจือลง ในแกงหรือใน

เนื้อ หรือในน้ำมันหรือ น้ำอ้อยคองด้วยมะขามป้อม ผู้ดื่มน้ำหรือสุราที่ไม่เมา ผู้เป็นบ้า ผู้เป็น ตันบัญญัติ^{๕๓}

ด้วยเหตุนี้พระภูิกจารย์จึงกล่าวว่า การดื่มน้ำเมาเป็นกิริยา เพราะการล่วงละเมิดแม้ไม่ เข้าใจก็ผิด คือไม่พ้นอาบัติเพราะความเข้าใจ เป็น "อจิตตกะ" คือถึงไม่รู้ว่า เป็นน้ำเมา ก็เป็นอาบัติ เพราะเป็นโลกวัชชะ คือ มีโทษในทางโลกคือ ชาวโลกติเตียน^{๕๔} และเป็นกายกรรมคือเป็นการ กระทำด้วยกาย เป็นอกุศลจิต คือดื่มด้วยจิตอกุศล ย่อมได้รับหรือเสวยอารมณ์ อันเรียกเวทนามี ๓ ประการคือ

^{๕๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๘.

^{๕๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๐๗.

^{๕๓} วินย. (บาลี)๒/๓๒๕/๒๗๒.

^{๕๔} วมติ.ฎีกา. (บาลี)๒/๓๒๕/๕๗.

๑. เวลาดื่มเป็นสุขเวทนา (สุขเวทนา)
๒. เวลาดื่มมาแล้ว เป็นทุกข์เวทนา (ทุกข์เวทนา)
๓. หายมาเป็นอุเบกขาเวทนา (อทุกข์ขมสุขเวทนา)^{๕๕}

เป็นเพราะเวลานี้มีตัณหาเป็นแดนเกิดแห่งทุกข์^{๕๖} การเสพสุราเมรัยและของมีนเมา จึงเป็นการเสวยอารมณ์ความรู้สึกได้ทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมา

หนึ่งในปาจิตติยักัณท์ สุราปานวรรค พระอรรถกถาจารย์ได้แสดงโทษของการเสพสุราเมรัยด้วยการปรับอาบัติแก่ผู้ล่วงละเมิดซึ่งเป็นโทษทางพระวินัย ดังนี้ว่า

ในเพราะเสพสุราและเมรัย เป็นอาบัติปาจิตติยั กิณุมิมีความสำคัญในน้ำเมานั้นว่าเป็นน้ำเมา ต้องอาบัติปาจิตติยั มิมีความสงสัยดื่ม ต้องอาบัติปาจิตติยั มิมีความสำคัญในน้ำเมาว่าไม่ใช่ น้ำเมา ก็ต้องอาบัติปาจิตติยั มิมีความสำคัญในสิ่งที่ไม่ใช่ น้ำเมา ว่าเป็นน้ำเมา ต้องอาบัติทุกกฏ^{๕๗} มิมีความสงสัยในสิ่งที่ไม่ใช่ น้ำเมา ก็ต้องอาบัติทุกกฏ จะรู้ก็ตาม ไม่รู้ก็ตามการดื่ม น้ำเมา เป็นอจิตตะ เพราะไม่รู้วัตถุ (เป็นอาบัติปาจิตติยั) การดื่ม น้ำเมานั้นชื่อว่า เป็น โลกวิชชะ เพราะเป็น น้ำเมาที่บุคคลดื่มด้วยจิตที่เป็นอกุศลแท้^{๕๘}

อย่างไรก็ตาม การเสพสุราเมรัย หรือสิ่งของอันนับเนื่องด้วยสุราเมรัยและของเมาแล้ว “ด้วยเจตนาที่แกล้งเสพให้ล่วงทวารปากเข้าไปแม้เล็กน้อย แม้โดยที่สุด เพียงปลายนิ้วคา^{๕๙} ก็ย่อมไม่พ้นจากโทษ คือต้องอาบัติปาจิตติยั ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงส่วนที่เสพมาก ๆ เลย หรือหากไม่เจตนาที่จะให้ล่วงทวารปากเข้าไป ก็หาย่อมพ้นจากการต้องอาบัติไม่ หรือหากเกิดความสงสัยเสพน้ำเมาที่มีลักษณะเช่นเดียวกับน้ำเมา ก็ย่อมไม่พ้นจากการต้องอาบัตินั้นเหมือนกัน เป็นแต่จะเบาว่า คือต้องอาบัติทุกกฏ โดยความแล้วจะรู้ก็ตาม ไม่รู้ก็ตามย่อมต้องอาบัติทั้งนั้น

อนึ่งความเป็นสามณะนั้น มีส่วนที่แตกต่างกัน ก็คือ เกิดความจงใจ หรือ เรียกว่าเป็นเครื่องชี้ จึงผิดศีล เจตนาคิดที่จะเสพแล้วเสพ หรือดื่ม น้ำเมานั้นลงไป ก็ศีลขาด เพราะตั้งอยู่ในฐานะแห่งปาราชิกของสามณเระ จึงชื่อว่า เป็นสจิตตะ แต่หากน้ำนั้นไม่ใช่ น้ำเมา ศีลของสามณเระนั้นก็ไม่ได้ขาด หรือถ้าไม่รู้ศีลก็ไม่ขาด เพราะไม่มีเจตนา ความจงใจกระทำนั่นเอง

^{๕๕} ปฏิส.อ.(บาลี)๑/๒๑/๑๑๕.

^{๕๖} ส.สพ. (บาลี)๑๘/๑๐๖/๘๑.

^{๕๗} วินย. (บาลี)๒/๓๒๘-๓๒๙/๒๓๑-๒๓๒.

^{๕๘} มงคล.(ไทย) ๒/๑๓๕-๑๓๗.

ดังนั้น ความผิดหรือโทษแห่งการเสพนํ้าเมาภิกษุสามเณรนี้ แม้มีโทษทางพระวินัยจะไม่หนักนัก แต่ก็ย่อมที่จะได้รับข้อครหาติเตียนจากชาวบ้าน ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่งสำหรับความเป็นบรรพชิต ในพระพุทธศาสนา

ดังกล่าวมาแล้วนี้ จึงเป็นข้อกำหนดให้ทราบเกณฑ์การตัดสินที่เกิดขึ้น โดยมีองค์ประกอบแห่งศีลข้อนี้ เป็นหลักสำคัญ ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวว่ศีลจะเศร้าหมองหรือศีลของภิกษุใดขาด เบื้องต้นหรือที่สุด ศีลของภิกษุนั้นชื่อว่าเป็น ศีลขาด เหมือนผ้าที่ขาดชาย ส่วนสิกขาบทของภิกษุใด ขาดตรงกลาง ชื่อว่าเป็น ศีลทะลุ เหมือนผ้าที่ทะลุกลางผืน สิกขาบทของภิกษุใด ขาดสอง ขาดสาม ตามลำดับ ศีลของภิกษุนั้นเรียกว่า ศีลต่าง เหมือนแม่โคมีสีตัวเป็นสีต่างดำ หรือต่างแดง เป็นต้น สิกขาบทใดของภิกษุขาดเป็นตอน ๆ ศีลของภิกษุนั้นชื่อว่าเป็น ศีลพร้อย เหมือนแม่โคกลายเป็นจุดด้วยสีที่ไม่เหมือนกันเป็นระยะ^{๖๐}

^{๖๐} สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), **คุณค่าของมนุษย์**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๗๒.

บทที่ ๓

ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐฐาน

การล่วงละเมิด หมายถึง การประพฤติผิดข้อบัญญัติที่ตั้งขึ้น เช่น การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่ว่าด้วยสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐฐาน คือการผิดศีลที่ว่าด้วยการดื่มน้ำเมา เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีแก้ปัญหาคารล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต, การศึกษา, ครอบครัว, เศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

๓.๑ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผู้วิจัยกล่าวไว้ในบทข้างต้น เกี่ยวกับโทษของการเสพสุรายาเสพติดโดยทั่วไปในที่นี้จักแสดงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงแก่ผู้เสพ ดังนั้น คำว่า ปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต หมายถึง ความทุกข์หรือความเสื่อมโทรมของสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สาเหตุของโรคทางกายและโรคทางใจ ที่มาจากการเสียดแทงที่ให้เกิดความไม่สบายกายและไม่สบายใจ ซึ่งสาเหตุของปัญหา คือการไม่สำรวมระวังและการไม่ละเว้นจากการเสพสุรามรย์และของเมา ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนว่า คนทั้งหลายในโลกนี้เกิดมาแล้วเป็นโรครกันอยู่ ๒ ชนิด คือ

ก. โรคทางกาย หมายถึง ความที่อวัยวะทั้งหลายถูกโรคเบียดเบียนเสียดแทง อวัยวะทั้งปวงทำให้เกิดเป็นความเจ็บไข้ หรือความที่อวัยวะเหล่านั้นไม่ทำงานตามหน้าที่ของมันตามธรรมชาติที่นั่นจะเป็น จึงทำให้เกิดความไม่สบายทางกาย เช่นปวดหัว ตัวร้อนความไม่สบายกายเพราะความเจ็บไข้

ข. โรคทางใจ หรือโรคทางจิต หมายถึง ความไม่สบายทางจิต หรือความที่จิตไม่สามารถรับรู้อารมณ์อย่างสมบูรณ์ เพราะมีอุปสรรคคือความฟุ้งซ่านสับสน ลังเลสงสัย ซึมเศร้าเหงาหงอยมารบกวน หรือฝังอยู่ในจิต^๑ จึงทำให้เกิดความไม่สบายทางจิตขึ้น กลายเป็นโรคเครียด โรคจิต และโรคประสาท ในที่สุด ดังที่พุทธศาสนาสอนว่า คนในโลกนี้มีโรคทางจิตอยู่ ๓ ประการคือ

๑). โลภะ ความอยากได้ ความทะยานอยาก ความต้องการ หมายถึง ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

๒). โทสะ ความประทุษร้าย ความคิดพยาบาท หรือความผูกพยาบาท

^๑ อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๕๓/๑๕๕.

๓). โมหะ ความหลงไม่รู้สภาวะตามความเป็นจริง เป็นอวิชชา^๒ ในที่สุดนำไปสู่ความเป็นผู้มีมิจฉาปัญญา โดยลำดับ

ทั้งนี้ มักพบว่า สาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เพราะเนื่องจากการเสพสุราเป็นต้นเหตุ ซึ่งว่าโดยทั่ว ๆ ไปแล้วมาจากสาเหตุต่อไปนี้

๑. ความเชื่อและความคิด โดยเชื่อว่า ช่วยเจริญอาหารจากการที่แอลกอฮอล์เข้าไปช่วยกระตุ้นให้กระเพาะอาหารสร้างน้ำย่อย จึงทำให้อยากอาหาร หรือเชื่อว่า เป็นเครื่องช่วยบำรุงความรู้สึगतงเพศ จึงทำให้จิตใจเข้มแข็ง กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก จนทำให้เกิดความผิดพลาดง่าย

๒. สภาพแวดล้อมและพื้นเพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ ที่ประสบความสำเร็จทุกขยักจนขาดสน จึงหันมาดื่มสุรา โดยหวังว่าจะเป็นเครื่องปลอบใจ คลายวิตกกังวล หรือลืมความทุกข์ยากนั้น

๓. ค่านิยมของท้องถิ่นที่กล่าวว่า เป็นลูกผู้ชายต้องดื่มเหล้า และงานเลี้ยงต้องมีสุราเป็นเครื่องดื่มในการสังสรรค์

ผลกระทบที่เกิดจากโทษของการเสพสุราเป็นอาทิ ที่เป็นผลโดยตรงแก่ตนเอง ให้เกิดปัญหาสุขภาพและสุขภาพจิต นอกจากนี้โทษที่แสดงไว้แล้วในกรณีเป็นบ่อเกิดแห่งโรคนานาชนิดตามทศนะของแพทย์ทั้งหลายดังต่อไปนี้

ก. ทศนะแพทย์แผนโบราณแสดงสาเหตุการดื่ม เหล้าทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ดังนี้

๑) โรคขาดตามข้อ	๒) โรคเมื่อยขบ
๓) โรคแน่นมีลมในกระเพาะ	๔) โรคจุกเสียด
๕) โรคอาเจียน	๖) โรคอ้วนดู
๗) โรคอ่อนเพลีย	๘) โรคนอนไม่หลับ
๙) โรคเบื่ออาหาร ลิ่นเป็นฝ้า คอแห้ง เป็นโรคลมชักกระตุก (ลมบ้าหมู)” ^๓ เป็น	

ต้น

ข. แพทย์แผนปัจจุบัน พลจัตวามงคล แพทยาคม นายแพทย์ทางอายุรกรรมกล่าวไว้โดยย่อเรื่องโทษของการดื่มสุราว่า

^๒อง.ภก (ไทย) ๒๒/๓๕/๓๒๕.

^๓อรุณวรรณ เพ็ชรลประสิทธิ์, “เรื่องการศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใส่สารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา”, รายงานผลการวิจัย, (กลุ่มพัฒนางาน: วิชาการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐).

^๔บุญมา จิตจรัส, มงคล ๓๘ ประการ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา ๒๕๓๓), หน้า ๒๐๑.

๑) ระบบทางเดินอาหาร เหล้าทำให้กระเพาะอาหาร และลำไส้อักเสบ
 ๒) ระบบประสาท เหล้าทำให้มือสั่นตามัว และบอด ทำให้เกิดวิกลจริตบ้า
 พืชสุรา

๓) ระบบทางเดินโลหิต เหล้าถ้าดื่มพอควรทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าดื่มมากทำให้ชีพ
 จจรอ่อนลง เต้นระยะไม่เท่ากัน และสุดท้ายหมดสติ

๔) ระบบต่อมไร้ท่อ เหล้าทำให้อักเสบเรื้อรัง ทำให้เป็นโรคเบาหวานปวดข้อ
 และเป็นโรคตับแข็ง

๕) ระบบการหายใจ เหล้าทำให้ผู้ดื่มหายใจช้าลงระยะไม่เท่ากัน^๕

ค. ทักษะของแพทย์ทางจิตและประสาท นายแพทย์ประสพ รัตนากร ได้กล่าว โรคจิตสุรา
 มีอยู่ ๕ ประการไว้ดังนี้

๑) โรคเมาเหล้า

๒) โรคไขเหล้า มีอาการลึ้มตัวผว้างมีไขสูง ๓-๑๐ วัน มีความหวาดระแวง
 มองเห็นภาพลวงตาหวาดกลัว รู้สึกแปลก ๆ คุยง่ายเมื่องได้ด้อมตามผิวหนังอัตราตายสูงถึงร้อยละ
 ๑๐

๓) โรคเหล้าละลายประสาท ไม่อยากกินอาหาร เหน็บชา ลึ้มตัวง่าย พุดพ่ลาม

๔) โรคเหล้าละลายจิต มีอาการเหมือนโรคจิต มีความหวาดระแวง และสำคัญผิด
 เห็นและได้ยินสิ่งลวงตา บางครั้งทนไม่ได้ต้องฆ่า หรือออกทำทางประกอบทั้งนี้ยังส่งผลทั้ง
 ทางด้านเฉียบพลันและเรื้อรัง ทำให้เกิดโรคอื่น ๆ ได้อีก

นอกจากนี้ การเป็นที่ยอมรับและได้รับการพิสูจน์ทางวิชาการทางแพทยศาสตร์แล้วว่า
 มีผลร้ายที่เกิดกับผู้เสพสุราเป็นต้น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ระยะสั้นหรือระยะยาว สุรานี้
 เป็นทั้งสารพิษและสิ่งเสพติดให้โทษ มีผลต่ออินทรีย์มนุษย์โดยตรง ไม่ว่าจะ เป็นฤทธิ์ที่ก่อดการ
 ทำงานของสมอง ให้มีความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ลดลงหรือหมดความรู้สึก มี

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๑.

^๖ อ้างแล้ว.

ความกล้ามากขึ้น ของสมอง^{๓)} อีกทั้งความรู้ตัวกู-ของกู ที่เป็นแม่บทแห่งกิเลสทั้งปวงนี้ เป็นมูลเหตุของความทุกข์ทั้งปวง ก็เป็นมูลเหตุของโรคทั้งปวงด้วย^{๔)}

สาเหตุที่เป็นผลกระทบโดยตรง ดังที่ได้แสดงไว้แล้วนี้ ย่อมทำให้ทราบว่ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน เนื่องมาจากผลกระทบที่มีต้นเค้ามาจากความประพฤติดิถีศีลธรรมจริยธรรมของสังคมเป็นประการสำคัญ ดังจะเห็นว่าจะมีความพยายามจะสร้างกลไก เพื่อเป็นการควบคุมการเสพสุราเมรัยและของเมาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของกฎหมายควบคุมการผลิต การจำหน่าย การโฆษณา และกรรมวิธีที่ดี ๆ อื่นอีกมาก และในการวิจัยปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตนี้ ผู้วิจัยแสดงผลกระทบแก่ผู้เสพที่ได้รับ ในอนาคตข้างหน้า อย่างน้อยก็เกิดเป็นมนุษย์ที่มีส่วนแห่งความเป็นบ้า และอย่างหนักย่อมถึง คือ ไปสู่อบายทุกคติวินิบาตนรก

นอกจากนั้น ในภาพของความเป็นจริงนั้น สุราและเมรัยเป็นต้นนั้น ยังเป็นเครื่องค้ำที่ยังครองใจนักดื่มอยู่อย่างแพร่หลาย อีกทั้งผลดีออกมารองรับความเจริญที่เกิดขึ้นเป็นทวีคูณ ที่เป็นไปในแนวทางต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อป้องกันและป้องปรามแม้จะมีแล้วก็ตาม แต่ก็หาเป็นประเด็นที่ทำให้ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น หดไปไม่ หากแต่มีความหลากหลายแห่งปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอ้อม หรือเป็นปัญหาที่แฝงมาในรูปแบบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการศึกษา ปัญหาการปกครอง ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสุขภาพจิต เป็นเพราะสาเหตุทั้งหลายที่กล่าวมายังหาทางออกไม่ถูกจุด หรือมีการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกจุด เพราะยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากบุคคลในสังคมด้วยกันเอง เช่นเดียวกัน ปัญหาที่แฝงมาในเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิต นำมาสู่ปัญหาการศึกษาดังกล่าวต่อไป

๓.๒ ด้านการศึกษา

การศึกษา หมายถึง การทำให้เกิดปัญญาที่เรียกว่า การคิดเป็น ทำเป็นและอยู่เป็นรวม เรียกว่า ศักยภาพของมนุษย์ ชีวิตที่เข้าถึงอิสราภาพคือความหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งแวดล้อม และมีความเป็นใหญ่ในตนเอง ด้วยการปรับตัวเข้าสิ่งแวดล้อมบ้าง รู้จักเกี่ยวสัมพันธ์

^{๓)} อำนวย พิรุณสาร, “การดื่มเหล้า และการให้คุณของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์รับจ้าง”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘), หน้า ๑

^{๔)} พุทธทาสภิกขุ, ใจความทั้งหมดของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, มปป.), หน้า ๑๘.

^{๕)} นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๘.

ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเองบ้าง และการกระทำให้เกิดความสามารถนี้ตนเอง เรียกว่า การศึกษาดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกิจกรรมของชีวิต โดยชีวิต และเพื่อชีวิตหรือเป็นภารกิจของแต่ละชีวิต^{๑๐} นั่นเอง ฉะนั้น คำว่า ปัญหาการศึกษา หมายถึง ความหย่อนสมรรถภาพ หรือศักยภาพในการเรียนรู้ ทางสติปัญญา เนื่องมาจากสาเหตุแห่งการเสพสุราเมรัยและของเมา จึงเป็นปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นที่แผ่มาในรูปการศึกษา หรือพัฒนาการทางการศึกษาตนเอง และสังคม จัดว่าเป็นความบกพร่องทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำโดยองคร่วม อันนำไปสู่การขาดหลักการบริหาร และพัฒนาการศึกษาตนเองและคนข้างเคียงซึ่งหมายถึง การมีเครื่องสนับสนุน หรือเครื่องเอื้ออำนวยการศึกษาและพัฒนาที่ผิดหลักเกิดขึ้นและแนวทางตามสมควรจะมีจะเป็น ปัจจัยดังกล่าวนี้ เรียกว่า ปัจจัยให้เกิดมิจนาทิจญู ๒ คือ

๑. ปรโตโฆสะ คือ ความไม่มีกัลยาณมิตร จึงมีแต่มิตรปฏิรูปที่ทำหน้าที่ฝ่ายไม่ดีเป็นเครื่องชี้นำทางการศึกษาที่ถูกต้อง เป็นปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะการเขามึบตบตาของสื่อมวลชนปัจจุบัน ทำให้มุมมองของโทษที่เกิดจากการเสพสุราหมดไป และการสร้างภาพทำให้เห็นว่าการเสพสุรานั้น เป็นเรื่องที่ดีของสังคม

๒. อโยนิโสมนสิการ หมายถึง การขาดความหยั่งรู้ ตามวิธีทางกระบวนการเรียนรู้คือ การรู้จักคิด และคิดเป็น อันเป็นจุดอับแห่งการศึกษา คือมิจนาทิจญู^{๑๑} อันเป็นปัจจัยภายใน เพราะการมองภาพที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนั้น เป็นการกระทำที่ดีและถูกต้อง

เพราะมีปัจจัยหลักทั้ง ๒ ประการดังกล่าวแล้ว จึงทำให้มองเห็นว่า ปัญหาที่แผ่มาในการศึกษานี้ เป็นเพราะมีต้นเหตุมาจากการเสพสุราเมรัยและของเมาทั้งสิ้น เพราะจะเห็นได้จาก ระบบการศึกษาในสังคมปัจจุบัน มิได้เป็นการศึกษา ที่เป็นไปเพื่อยกตนให้ไปจากความเป็นสัตว์ หรือความเป็นคนเถื่อนเลยแม้แต่น้อย ในทางตรงกันข้ามกับเป็นการสร้างอาณาจักรแห่งความเห็นแก่ตัวให้เพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของท่านอาจารย์พุทธทาสที่แสดงไว้โดยทั่วไปว่า การศึกษาเพื่อมนุษย์จะได้มีโอกาสได้สิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้ โดยทำลายเสียซึ่งสัญชาตญาณสัตว์ แล้วมีการประพฤติ กระทำอย่างมนุษย์ผู้มีใจสูงโดยสมบูรณ์การยกตนเพื่อให้พ้นจากความเป็นคนเห็นแก่ตัว มิใช่การศึกษาที่เป็นไปเพื่อเพิ่มกิเลสหรือความเห็นแก่ตัว การศึกษานั้นไม่ใช่การมอมเมาเยาวชนให้เห็นแก่ตัวตามบรรพบุรุษ^{๑๒}

^{๑๐} พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต), **ปรัชญาการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐.

^{๑๑} อจ.ทุก. (บาลี) ๒๐/๑๒๖/๘๓.

^{๑๒} พุทธทาสภิกขุ, **จริยธรรมของบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, มปป.), หน้า ๖๔.

ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุประการหนึ่ง คือความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจริยธรรมทางสังคมยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ทั้งเป็นโทษที่เกิดแก่ทางร่างกายโดยตรง และแก่สังคมโดยรวมอีกทั้งเป็นผลระยะยาว เช่น ทำให้สมองพิการ ความจำเสื่อม นอนไม่หลับ จนกระทั่งเป็นโรคจิต อันทำให้เกิดอาการสมองเสื่อมสมองหดเหี่ยวภูมิปัญญาต่ำ^{๓๓} ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงของสังคมในยุคนั้น ๆ ว่า สุราเมรัยและของเมา นั้นมีอิทธิพล และบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการยกรฐานะคุณภาพจิต หรือการพัฒนาอบรมตนตามหลักศีลธรรมจริยธรรมของศาสนา จึงเป็นเป้าหมายการศึกษา คือการพัฒนามนุษยธรรม^{๓๔} สิ่งจำเป็นอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาก็คือ การมีความรู้ความเข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องว่าสิ่งใดควรปรับ ควรปรับที่ใด อย่างไร เป็นต้น การปรับตนเองเพื่อให้ดำรงอยู่ทั้งทางร่างกายให้มีสุขภาพดี และจิตใจให้มีความเข้มแข็ง และการรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธลอคจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน^{๓๕} จึงต้องมีและเกิดขึ้นควบคู่กับความเจริญของสังคม เพราะหากส่งเสริมแต่การศึกษาเรื่องวัตถุ คุณภาพการศึกษาด้านจิตใจก็ต่ำลง ทั้งนี้ปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดขึ้นก็จักมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มิได้ลดลงตามลำดับ ในที่สุดสังคมก็มีแต่ความสับสนวุ่นวาย ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมได้รับการบูรณาการอย่างถูกต้องแล้ว กลายเป็นสังคมที่ปลอดสารพิษทั้งร่างกายและจิตใจ อันนำไปสู่การสร้างภูมิป้องกันสถาบันครอบครัวที่ดีมีในอนาคตข้างหน้า

ปัญหาและผลกระทบที่มีผลต่อสถาบันครอบครัว ที่เนื่องมาจากการเสพสุราเมรัยและของเมานั้น เป็นปัญหาที่มีได้เกิดขึ้นโดยตรง กล่าวคือเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อมดังจักนำเสนอในการวิจัยนี้ เพื่อเป็นหลักพิจารณาหาทางแก้ไขต่อไป

^{๓๓} อำนวย พิรุณสาร, “การดื่มเหล้า และการให้ทุนของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘)

^{๓๔} พุทธทาสภิกขุ, จริยธรรมของบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, มปป.), หน้า ๒๔.

^{๓๕} พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), ปรัชญาการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑.

๓.๓ ด้านครอบครัว

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า สถาบันครอบครัวมีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติมาก หากทุกครอบครัวหรือคนส่วนใหญ่ของครอบครัวในสังคมนั้น มีการวางแผนที่ดีจนมีความมั่นคงแล้ว ก็ทำในประเทศชาติมั่นคงไปด้วย^{๑๖} ตรงข้ามหากไม่เป็นดังที่กล่าวมาแล้ว ความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองก็อ่อนแอไม่มั่นคงไปด้วย

ดังนั้น คำว่า ปัญหาครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อมจากการที่มีสมาชิก หรือคนในครอบครัวติดสุราเมรัยและของเมา อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์อย่าง ความลำบากในการประกอบอาชีพ หรือการฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีพอ ทำให้เกิดเสียหาย เพราะใช้จ่ายไปในทางการจัดหาซื้อสุรา เป็นต้น มาเสพมาจัดเลี้ยงกันจึงทำให้รายได้ ที่ได้รับมาจากค่าแรงงานได้ถูกนำไปจัดหาอบายมุขและในที่สุด ก็นำไปสู่ปัญหาประทุษร้ายร่างกายและจิตใจและอื่นๆ ที่จะเกิดตามมาอีกมาก เช่นปัญหาอาชญากรรม การทำร้าย การปล้น การข่มขืน การฆ่ากันตาย ในระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำดังที่ปรากฏเป็นข่าวก็มี ไม่ปรากฏก็มีในสังคมไทยปัจจุบัน เช่นครอบครัว นายสอน ปรีโส อาชีพทำนาอยู่บ้านรังกา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แก่เต็มสุรามากเมื่อเมาก็ไปทะเลาะกับภรรยาของตนเอง ทำให้ครอบครัวเกิดการแตกแยกได้

นอกจากนี้ โดยทั่วไปการกระทำผิด หรือการประทุษพิศขีลข้อที่ ๕ นี้ มักถูกมองว่ามีสาเหตุมาจากครอบครัวเป็นปัญหาหลัก เพราะส่วนใหญ่การดูแลสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อแม่ดูแลและปลูกฝังลูก ๆ ให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม ก็มักจะเป็นคนที่มีแนวโน้มเป็นคนดี เนื่องจากมีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี สภาพภายในครอบครัว จึงมีผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้นว่า ครอบครัวที่มีการเสพสุราเมรัยและของเมา ย่อมเป็นที่บ่งชี้ว่า ครอบครัวนี้ ย่อมมีแต่ปัญหา หรือจะประสบกับปัญหาอยู่ตลอดไป ฉะนั้น ครอบครัว จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อสาเหตุปัญหานี้ ด้วยอาศัยมุมมองที่เกิดขึ้นได้ดังนี้ คือ การควบคุม และการสนับสนุนของพ่อแม่ ตลอดจนการไม่ห้ามปรามในสิ่งที่ไม่สมควรเสพ ทั้งนี้ก็พบได้จากสาเหตุที่เป็นภูมิหลังของครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีผลต่อการเสพสุรา เป็นต้น ตลอดถึงนำไปสู่การติดและเสพสิ่งเสพติดอื่น ๆ ด้วย อีกทั้ง การควบคุมดูแลในที่นี้สามารถทำนวยไปถึงพฤติกรรมทั้งหลายของลูกได้

อย่างไรก็ตาม สภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีมีส่วนช่วยให้เกิดพฤติกรรมการเสพสุรายาเสพติดได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นจากสื่อมวลชน หรือสภาพสังคมทั่วไป ที่มีสถานเริงรมย์ และอบายมุข รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ก่อให้เกิดค่านิยมใหม่ ๆ จากสื่อที่ได้รับแล้วนำไปสู่

^{๑๖} นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๔๕.

การเลียนแบบหรือเอาอย่าง ทั้งทางอารมณ์ความคิดความเชื่อและรูปแบบของการดำเนินชีวิตในแนวทางเดียวกัน

ผลกระทบ ที่กล่าวถึง ในที่นี้ คือ ผลอันเกิดจากปัญหาที่เนื่องมาจากการเสพสุราเมรัยและของเมา เป็นเหตุและปัจจัยสำคัญของครอบครัว เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคม ในโลกนี้จึงทำให้ทราบผลกระทบดังนี้

ก. ผลกระทบต่อตนเอง

๑. ทำให้ครอบครัวแตกสลาย ขาดที่พึ่ง ไม่มีผู้นำ หรือชี้ทางที่ถูกต้องที่ควรให้
๒. ทำให้ครอบครัวขาดวินัยในการครองเรือน โดยเฉพาะความไม่รู้หน้าที่ของกันและกัน เป็นส่วนที่สำคัญ
๓. ทำให้ครอบครัวขาดปัจจัย ๔ หลักสำหรับการดำรงชีพ หรือประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี
๔. ทำให้ครอบครัวล่มสลาย เพราะการมีค่านิยมที่ผิด ๆ ในเรื่องการเสพสุราเมรัย เสพติด และที่สุดกลายเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งหลาย ก็เพราะมีจุดเริ่มต้นมาจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ทุกคน สังคม ไม่ดี จึงมีผลสะท้อนออกมาเป็นความเดือดร้อนทุกข์ยากของสังคมโดยรวม

เพื่อแสดงให้เห็นผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมที่เกิดขึ้นจึงเสนอกรอบแนวความคิดเป็นประเด็นวิจัยเพราะสาเหตุดังนี้

๑. ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสุราเมรัยและของเมา เป็นต้น
๒. มีพฤติกรรมการเสพสุรา หรือการเลียนแบบ
๓. การให้คุณค่า หรือการมองประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากสุราเมรัยเสพติดในทางที่ผิดเนื่องจากความเชื่อและความหลงผิด^{๑๑)}

ความคิดทั้ง ๓ ประเด็นที่กล่าวแล้ว ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์สำคัญ ๓ ประการดังนี้ คือ คน สุราเมรัยและของเมา และสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทและมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกและพฤติกรรมของคนที่เป็นผลกระทบอันส่งผลอยู่ในปัจจุบัน

ข. ผลกระทบด้านสังคม

^{๑๑)} อำนวย พิรุณสาร, “การดื่มเหล้า และการให้คุณค่าของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขีมีมอเตอร์ไซค์รับจ้าง”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘)

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วดำเนินไปนั้น ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งคนส่วนมากไม่ต้องการปรารถนาจะให้เกิดขึ้น ดังมีประเด็นที่พึงศึกษา ในการวิจัยนี้ จึงทำให้ทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จากสาเหตุดังกล่าวนี้

๑. ทำลายชื่อเสียงตนเองและวงศ์ตระกูล

๒. เป็นที่รังเกียจของสังคม

๓. ทำลายความยกย่องนับถือ และความไว้วางใจ

๔. เป็นต้นเหตุชักจูงให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ

๕. ทำลายความมั่นคงของครอบครัว และญาติพี่น้อง^{๑๘} เป็นการทำลายความมั่นคงของชาติโดยองค์รวม

ดังนั้น ปัญหาและผลกระทบ เรื่องครอบครัว จึงเป็นประเด็นแรกที่พึงทราบ และเน้นย้ำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบเพราะเป็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน

๓.๔ ด้านเศรษฐกิจ

จากสถิติการดื่มสุราของคนไทย ตัวเลขการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยที่สำนักงานสถิติแห่งชาติเก็บล่าสุดในปี ๒๕๕๐ พบว่าประชากรกว่า ๑๕ ล้านคน หรือคิดเป็น ๓๐% ของประชากรดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ เป็นเพศชายประมาณ ๑ ล้านคน และหญิง ๒ ล้านคน โดยเครื่องดื่มที่ประชากรนิยมดื่มมากที่สุด คือ เบียร์มีจำนวน ๗,๐๑๕,๕๐ คน คิดเป็น ๔๕.๖๗% ของผู้บริโภครวม รองลงมาคือผู้ดื่มเหล้าขาวหรือสุรากลั่นชุมชน ๖,๐๑๖,๖๒๔ คน คิดเป็น ๓๙.๑๗% ตามด้วยผู้ดื่มสุราสี่ห้าไทย ๑,๖๔๒,๗๘๖ คน คิดเป็น ๑๐.๖๕% และสุราสี่ห้าต่างประเทศ ๓๒๔,๑๕๘ คน คิดเป็น ๒.๑% ยาดองเหล้า ๓๐๒,๓๐๕ คน คิดเป็น ๑.๓๒% ไวน์คูลเลอร์ ๖๔,๒๖๕ คน คิดเป็น ๐.๔๒% ไวน์หรือแชมเปญ ๓๕,๕๑๕ คน คิดเป็น ๐.๒๓% สุราหมักพื้นบ้าน ๒๔,๔๒๗ คน คิดเป็น ๐.๑๖% สุราจีนเซี่ยงฮุน ๑๘,๕๘๑ คน คิดเป็น ๐.๑๒% ตามลำดับ^{๑๙}

องค์ประกอบหลักที่นำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ประการที่หนึ่ง คือ คน ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดจากพฤติกรรม เช่น การดื่มสุราแล้วขับรถ การขับรถเร็ว การขับรถโดยประมาท เป็นต้น หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น สายตาสั้น หูตึง ตาบอดสี เป็นต้น ประการที่สอง

^{๑๘} อำนวย พิรุณสาร, การศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใช้ยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา, หน้า ๑๓.

^{๑๙} [http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/14934,\(ออนไลน์\) ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖](http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/14934,(ออนไลน์) ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖).

คือ ยานพาหนะ ที่ขาดการดูแลบำรุงรักษาเครื่องยนต์อย่างต่อเนื่อง และประการที่ ๑ คือ สิ่งแวดล้อม เช่น สภาพถนนที่ไม่ได้มาตรฐานทางวิศวกรรม ฝนตก ถนนลื่น ความมืด คับไฟ เป็นต้น ทุกครั้งที่เกิดอุบัติเหตุสาเหตุสำคัญล้วนมาจากพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับขี่เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในช่วงเทศกาลพิเศษ เช่น ปีใหม่ และสงกรานต์ เพราะโอกาสพิเศษนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการสนับสนุนให้มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์มากกว่าการดื่มในช่วงเวลาปกติ ขอให้จริงจากการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลที่ผ่านมาพบว่าการเมาสุรา ยังคงครองแชมป์เป็นมัจจุราชที่คร่าชีวิตผู้คนบนท้องถนนมาเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ ๑.๒๑) รองลงมา คือ ขับรถเร็วเกินกำหนด (ร้อยละ ๒๑.๕๖) ตัดหน้ากระชั้นชิด (ร้อยละ ๑๕.๑๒) มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย (ร้อยละ ๑๕.๕๖) ทักษะไม่ดี (ร้อยละ ๘.๒๘) และหลับใน (ร้อยละ ๒.๖๕)^{๒๐} การดื่มหรือการเกิดอุบัติเหตุล้วนแต่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการขาดแคลนในการใช้จ่าย กล่าวคือการไม่รู้จักรักษาเงินหมั้นหา รักษาเก็บไว้ใช้ในสิ่งที่สมควรใช้ และการไม่รู้จักรักษาเงินในสิ่งที่สมควรใช้จ่าย อีกอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะมีความยุ่งยากซับซ้อนที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา เพราะสุราเมรัยและของเมาเป็นตัวเหตุการณั้ประกอบอาชีพที่ดี การดำเนินชีวิตที่ดีย่อมฝืดเคืองขัดสน และมูลเหตุประการหนึ่งที่เป็นเหตุเกิดในที่นี้ คือ การล่องละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยและของเมา ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยทั่วไปในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พ่อแม่ ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จำต้องดูแลบรรดาลูกที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือ และใช้จ่ายในการต่าง ๆ เพื่อการศึกษา หรือเพื่อการทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการนั้น ๆ แต่หากว่าหัวหน้าครอบครัวคนใดคนหนึ่งไปคิดถึงอบายมุขคือ การดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การคบคนชั่ว เป็นต้นแล้วย่อมส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ยกที่ทะเล็กเล็กลง โดยจักแสดงตัวอย่างในเรื่องนี้พอเป็นแนวศึกษาว่า สุรา ๑ ขวดมีค่าทางเศรษฐกิจมากมาย

๑. มูลค่าทางเศรษฐกิจที่มาจาก การเสียคุณภาพชีวิต เป็นความสูญเสียในด้านคุณภาพชีวิต แต่มีผลทางเศรษฐกิจด้วย

๒. ในการผลิตสุรานั้น โรงงานอาจทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ เช่น มีควันมาก กลิ่นเหม็น และปัญหาอื่น ๆ เกิดตามมาอีกมาก ซึ่งเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมูลค่าความเสียหายกลับมีผลทางเศรษฐกิจโดยระยะยาว เพราะต้องเสียงบประมาณในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น

^{๒๐} สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2555 ศูนย์
อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2555 อ้างใน

http://www.roadsafetythailand.com/main/files/data1/songkran55/data_170455/report7.pdf (ออนไลน์)

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖.

๓. คนที่ดื่มสุราแล้วขับยานพาหนะทุกชนิด ย่อมนำไปให้เกิดอุบัติเหตุ ได้อย่างแน่นอน ซึ่งทำให้เป็นผลเสียหายต่อเศรษฐกิจอีก

๔. ผลเสียหายทางสังคม เช่น การเกิดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งคิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอีกจำนวนมาก

๕. สูดท้ายผู้ดื่มสุรา ทำให้ขาดสติ ทำให้สูญเสียประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมทั้งสิ้น^{๒๑}

ผลกระทบ จึงหมายถึงสิ่งที่ได้รับมาหรือเป็นผลสะท้อนมาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ตามอำนาจเหตุปัจจัยดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. การสูญเสียเงินตราและทรัพย์สิน โดยเปล่าประโยชน์

๒. การบั่นทอนประสิทธิภาพในการผลิตลง

๓. การสูญเสียแรงงานโดยไร้ประโยชน์

๔. การสูญเสียทั้ง ๓ ประการ เป็นกระทบกระเทือนต่อรายได้ของประชาชน^{๒๒}

ด้วยหลักเหตุผลทั้ง ๔ ประการ ที่แสดงแล้วนี้จึงทำให้มองเห็นสภาพปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมมาจากเหตุทั้งหลายเหล่านี้ แม้เศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจะไม่ดีนัก แต่ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทยปัจจุบันมิได้ลดลงแต่ประการใด หากกลับเพิ่มปริมาณขึ้นขยายตัวมากขึ้นถึงร้อยละ ๔ - ๕ จึงเป็นอันว่าธุรกิจน้ำเมาจึงเป็นธุรกิจอย่างเดียวยังดีและมีปริมาณเงินหมุนเวียนในธุรกิจมากถึง ๔๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี^{๒๓} ที่ถือว่าเป็นรายได้ที่ปรากฏเป็นผลดีทางเศรษฐกิจ แต่สิ่งได้รับเป็นผลกระทบสะท้อนกลับมานั้นมีค่าแห่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นแก่สังคมมากกว่าการเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เป็นรายได้รวมของประชาชน โดย รวมนั้นอีก

ดังนั้น ปัญหาและผลกระทบเรื่องเศรษฐกิจ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาติขาดความมั่นคง และประชาชนก็อยู่สุขสบายไม่ได้ ความอ่อนแอที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจอ่อนแอตามไปด้วย นอกจากนั้นปัญหาที่ตามมาคือประชาชนก็ขาดการพัฒนาทั้งระบบการศึกษา การคมนาคม ความมั่นคง เป็นต้น เพราะสาเหตุแห่งการดื่มสุราเมรัยและของเมาเป็นมูลเหตุ ดังที่กล่าวไว้แล้ว

^{๒๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗ - ๒๘.

^{๒๒} อรุณวรรณ เพ็ชรอุประสิทธิ์, การศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใช้จ่ายเสพติดในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา, (กลุ่มงานพัฒนาวิชาการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓.

^{๒๓} วารินทร์ สละชีพ, “คอลัมน์สุขสรรค์”, มติชน, (๔ กันยายน ๒๕๔๑): ๒.

๓.๕ ด้านสังคมโดยภาพรวม

ปัญหาสังคมโดยภาพรวม หมายถึง แนวทางหรือสภาวะที่เกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาบุคลากรตามเหตุปัจจัย แก่สังคม กล่าวคือ การเสพสุราเมรัยและของเมา เป็นปัญหาสำคัญของชาติที่ทุกคนต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาสังคม "ภาวะใด ๆ ในสังคมที่คนจำนวนมากถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติ ไม่พึงปรารถนา และรู้สึกไม่สบายใจต้องให้มีการแก้ไขให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพสุราเมรัยปัญหาการทุจริตในวงราชการ เป็นต้น^{๒๔} และภาวะที่ผลกระทบต่อคนจำนวนมากพอสมควร บุคคลเหล่านั้นไม่เพียงประสงค์และเห็นว่า ควรจะมีการกระทำร่วมกันบางประการเพื่อแก้ไขสภาวะที่เกิดขึ้น^{๒๕} จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าปัญหาสังคมคือ สถานการณ์ที่คนส่วนมากได้รับแล้วไม่พึงปรารถนา และมีผลกระทบ ที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไขสภาวะที่เกิดขึ้นลักษณะที่สำคัญของปัญหาสังคมมี ๔ ประการคือ

- ๑). สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่นั้นมีผลร้ายต่อคนหมู่มาก
- ๒). สถานการณ์ที่เกิดขึ้นคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น
- ๓). สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีอยู่นั้นคิดกันว่าพอจะแก้ไขได้ สถานการณ์ใดหากไม่มีทางแก้ไข ก็ไม่เป็นปัญหาสังคม
- ๔). การแก้ไขสถานการณ์ต้องกระทำร่วมกันทั้งสังคม หากมีผู้แก้ไขเพียงคนเดียวก็ไม่เป็นปัญหาสังคม^{๒๖}

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นแก่สังคมทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นสิ่งที่บ่งบอกอะไรได้เป็นอย่างดี ในสังคมเช่นว่านี้ เพราะสะท้อนออกมาเป็นผลกระทบโดยทั่ว ๆ ไปหากจะอาศัยคนเพียงคนเดียว หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้าไปแก้ไขแล้ว ปัญหาที่วุ่นวายได้หมดสิ้นไปไม่ ในทางตรงกันข้าม ปัญหาเหล่านั้น จำต้องอาศัยคนทุกสังคมได้มีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหานั้น เป็นความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปัญหาทั้งหลายก็จักน้อยลง และหมดไปในที่สุด

^{๒๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิต, ๒๕๒๔), หน้า ๓๕๘.

^{๒๕} ขบวน พลตรี, มนุษย์กับสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐๗.

^{๒๖} อุทัย หิรัญโค, สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๒๓๐.

ดังนั้น ปัญหาสังคมส่วนรวม จึงหมายถึง อุปสรรคและความขัดข้องที่เกิดขึ้นแก่สังคมทุกสังคม เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ อาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการศึกษาปัญหาการปกครอง และปัญหาครอบครัว เนื่องจากสาเหตุปัญหาที่เกิดจากการล่งละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นสำคัญในการวิจัยนี้ เพราะเป็นปัญหาของสังคมโดยรวม โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังจะแสดงประเด็นปัญหาเหล่านี้ต่อไป

๑) ปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรม คือ การละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายอาญา โดยมีบทกำหนดโทษทางอาญา ในระดับที่แตกต่างกันไป ตามความรุนแรงของภยันตรายต่อสังคม^{๒๗}

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ปัญหาอาชญากรรม จึงหมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการเสพสุราเมรัยและของเมา ดังจะแสดงเหตุเกิดต่าง ๆ เช่น การวิวาททะเลาะ การมีปากเสียงกัน การมีอาวุธในมือ ความไม่พอใจเพราะการกระทำของฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อตนเอง หรือพวกพ้อง เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายกัน การปล้น การฉ้อโกง การทุจริตในอาชีพ การคอร์รัปชันของข้าราชการของรัฐ เป็นต้น ทั้งสิ้นซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องถึงกัน อีกทั้งเป็นปัญหาที่แฝงมาในหลาย ๆ รูปแบบ และปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นนี้ ผู้วิจัย หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะสาเหตุแห่งการเสพสุราเมรัยและของเมา เป็นปัญหาที่พืงนำมาเป็นประเด็นที่จะศึกษาต่อไป สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดอาชญากรรมนั้น ได้มีผู้ศึกษาสาเหตุใหญ่ ๆ ไว้ เป็น ๓ ประเด็นคือ

(๑) สาเหตุทางด้านสรีระวิทยา โดยกล่าวถึงบุคคลซึ่งมีร่างกายสภาพไม่ปกติ หรือทุพพลภาพ บุคคลที่มีความผิดปกติทางร่างกายย่อมเกิดปมด้อย จึงมักถูกชักจูงไปในทางไม่ตั้งงามมั่วสุ่มอยู่กับพวกอาชญากรได้โดยง่าย

(๒) สาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางครอบครัว เป็นต้น

(๓) สาเหตุทางด้านสังคมวิทยา กล่าวคือ การที่บุคคลก่ออาชญากรรมนั้น ๆ ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ไม่สามารถต้านทานกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จึงเป็นปัจจัยก่อให้เกิดการประกอบอาชญากรรม^{๒๘} เพราะมีสาเหตุแห่งปัญหาดังกล่าว เป็นเครื่องชี้ให้เห็นภาพอดีตของสังคมไทยด้วย ทั้งนี้ยังมีสาเหตุแห่งปัญหา อันเนื่องมาจากปัจจัยอื่นด้วย เช่น

^{๒๗} พลเอกตำรวจชาติ ขอมณี. “ความสัมพันธ์ของการคิดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม”.

รายงานผลการวิจัย. (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๘.

๑) สาเหตุจากปัญหาทางการเมือง ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีประชาชนส่วนใหญ่ยังเลือกตั้งผู้แทนด้วย ระบบชื่อเสียงขายเสียง อันเป็นเหตุที่ทำให้ไม่ได้คนดีที่แท้จริงมาปกครองบ้านเมือง การดูแลปกครองบ้านเมืองให้มีความสงบเรียบร้อยดังสมัยก่อนจึงอาจไม่เกิดขึ้น

๒) ปัญหาคอร์ปชั่น เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม หากบ้านเมืองเต็มไปด้วยคนโกง และคนเห็นแก่ได้โดยมิชอบธรรม ปัญหาอาชญากรรมจึงเกิดขึ้นมากมาย เพราะคนโกงก็คือคนที่เห็นแก่ตัวและพวกพ้องมากที่สุด

๓) ปัญหาสังคมเสื่อม ก็เป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมดังเช่นปัจจุบัน ภาวะสังคมไทยเสื่อมลงมาก เนื่องจากยอมรับวัฒนธรรมประเพณีตะวันตกเข้ามาแทนวัฒนธรรมประเพณีอันดีของไทย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสรวินโรภาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาว่า สิ่งที่เราถือว่าเป็นความผิดในอดีตแต่กลับได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องในปัจจุบัน สิ่งที่เรายอมรับว่าเป็นความถูกต้องเป็นความดีงามในอดีต แต่กลับถูกปฏิเสธในยุคปัจจุบันนี้ และขอฝากให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ช่วยกันไปแก้ไขด้วย^{๒๕} ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นภาวะของสังคมในปัจจุบันเป็นอยู่อย่างไร และเมื่อทราบปัญหาทั้งหลายเช่นนี้แล้ว การแก้ไขต้องแก้ไขที่ต้นเหตุนั่นเอง

นอกจากนั้น สาเหตุแห่งปัญหาของสังคมที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม มักพบว่ามีส่วนสำคัญดังนี้

(๑) ภูมิหลังของคนที่เคยทำผิดได้แก่ การศึกษา สภาพแวดล้อม ตลอดจนมาตรฐานทางศีลธรรมของครอบครัวอีกด้วย

(๒) โรงเหล้า โรงน้ำชา การพนัน การค้าประเวณี และสถานเริงรมย์ทั้งหลาย มักพบว่าเป็นแหล่งมั่วสุม แล้วยังเป็นแหล่งที่รวมของการกระทำความผิดด้วย ช่องโจร เป็นที่หลบหนีของอาชญากรรม แหล่งโจรกรรม การพนัน เป็นสถานที่จำหน่ายยาเสพติด รวมถึงแหล่งการทุจริตต่อหน้าที่ของข้าราชการ นักการเมือง เช่นกัน

(๓) การติดสุราทำให้ผู้เสพขาดสติสัมปชัญญะ ขาดความรู้สึกรู้จักคิด ทำให้ผู้เสพยากระทำความผิด และทำให้มีสุขภาพทรุดโทรมหมดประสิทธิภาพในการทำงาน

(๔) การจรจัด และขอทาน เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม คนจรจัดและขอทานมักพบว่ากระทำความผิดอย่างอื่นด้วย เช่น เมาสุรา เสพยาเสพติดให้โทษและประทุษร้ายต่อ

^{๒๕} นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาในสังคมไทย, หน้า ๔๕.

ทรัพย์สิน^{๓๐} นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมก็มีส่วนไม่น้อยกว่านี้เช่นกัน

ดังนั้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยสาเหตุ หรือการกระทำใด ๆ ก็ตาม ปัญหาอาชญากรรมนี้ เป็นสิ่งที่สังคมไม่ต้องการ และเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาสอนให้รู้ว่า การดื่มสุราเมรัยและของเมานี้ เป็นสิ่งต้องห้าม เป็นของให้โทษมากกว่าให้คุณ ดังจะเห็นได้ว่าการขัดแย้งกัน เกิดขึ้นในสังคมเดียวกัน แล้วนำไปสู่การเกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ อีก

๒) ปัญหาการปกครอง

ในเมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากมีปัญหามากมาย ข้าราชการจะอยู่เป็นสุขสบายนั้น คงเป็นไปได้ ดังนั้น คำว่า ปัญหาด้านการปกครอง หมายถึง การไม่สามารถทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย หรือการไม่สามารถจัดความยุ่งยากในการปกครองทุกระดับสังคมให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย การทำหน้าที่แก้ไขปัญหาลึกลับอยู่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแกนนำ เพื่อที่จะนำความยุติธรรมมาสู่ประชาชน เหตุนั้น ปัญหาการปกครอง จึงเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและละเอียดอ่อนอย่างมาก โดยเฉพาะการปกครองในประเทศไทย ถือว่าเป็นการปกครองที่ถือประชาชนเป็นใหญ่ เป็นไปเพื่อประชาชนและเป็นของประชาชน ระบบนี้ ซึ่งถือว่าเป็นระบบดีที่คุณัดในระบอบการปกครองในยุคปัจจุบันในฝ่ายอาณาจักร เพราะทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันทางด้านกฎหมายและกฎแห่งศีลธรรม อย่างไรก็ตาม พุทธจักรก็มีหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่คนส่วนมากนับถือ กล่าวว่าเป็นระบบคำสอนที่ดีที่สุด เมื่อปฏิบัติตามแล้วย่อมสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นหลักศีลธรรม ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งแก่สังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการประพาศพิศดารข้อที่ ๕ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรการที่ดีพอที่จะบังคับใช้การใช้สิ่งเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมายโดยตรง แม้แต่รัฐจะเข้าควบคุมดูแลผู้ใช้ และให้ความรู้ในการใช้สิ่งเสพติดที่ถูกวิธีและไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถทำให้ปัญหาทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นแล้วหมดไป แต่กลายมาเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมแก่สังคมไทย ซึ่งเกิดขึ้นดังนี้

- (๑) ต้องเพิ่มงบประมาณปีละหลายๆ ในการป้องกันปราบปราม
- (๒) เพิ่มภาระภาษีประชาชน
- (๓) สูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม
- (๔) ต้องจัดสถานที่รักษาพยาบาลให้และเสียค่าใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์

^{๓๐} พลเอกตำรวจชาติ ชอคมณี. “ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม”.

รายงานผลการวิจัย. (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

ผลกระทบโดยตรง คือเป็นการทำสายชื่อเสียงของประเทศชาติว่าเป็นเมืองพระพุทธศาสนา แต่เป็นแหล่งที่เกิดแห่งอาชญากรรมกรรมฆ่ากัน การปล้นชิง ว่างราว การถือโงงเป็นต้น มากที่สุดประเทศหนึ่ง

ทั้งนี้ หลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย จักเป็นสิ่งที่จะสามารถจัดปัญหาความยุ่งยากในสังคมให้หมดไป และทำให้ภาวะของสังคมที่ขาดระเบียบกฎกติกา ไร้วินัย ความวุ่นวายสับสนที่เกิดขึ้น ย่อมหมดสิ้น ไปด้วย ความมั่งมีความอยู่ดีมีสุข ความมั่นคง และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่ดีทางวัฒนธรรมประเพณีที่ดี ย่อมเกิดขึ้น ปัญหาทั้งหลายในสังคม ที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็จักหมดสิ้นไป ตรงกันข้าม หากไร้หลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย ปริมาณความรุนแรงก็จักเพิ่มมากขึ้นตามลำดับสืบเนื่องมาจากปัญหาการปกครองเป็นสาเหตุนั่นเอง

๓.๖ พุทธวิธีการแก้ไขผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราและเมรัย ในด้านต่าง ๆ

สังคมไทยปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหานานาประการ อีกทั้งเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมา ซึ่งเป็นสิ่งเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมาย จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ยุ่ยากและเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดในสังคมปัจจุบัน ทั้งในด้านสาเหตุแห่งปัญหา และผลที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลัง เป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัญหาที่ถือว่าร้ายแรงที่สุด เฉพาะสิ่งเสพติดที่ระบาคอยู่ นับว่ามีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ แม้ทางรัฐบาลจะพยายามปราบปรามเท่าไร ก็ยังจะเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ในบรรดาปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน ดังจะกล่าวแล้วในบทต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวนั้นพุทธธรรมมีทัศนะว่า มีแนวทางแก้ไขและป้องกันได้ เพราะเหตุผลคือ พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและวิธีการดำเนินการ ไปให้ถึงความดับทุกข์เป็นสภาวะที่ไร้ปัญหา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป

ดังนั้น วิธีชีวิตที่ดีจึงเป็นแนวทางเพื่อถึงนิพพาน แต่วิถีชีวิตที่สวนทางนิพพาน จึงเป็นชีวิตที่ประกอบด้วยปัญหาเป็นชีวิตที่ไม่ดี ความดับแห่งปัญหาจึงเป็นหลักการตัดสิ้นความดีและความชั่ว โดยเฉพาะ การงดเว้นจากเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการเสพสุราเมรัยและของเมา อันเป็นศีลข้อที่ ๕ ซึ่งเป็นหนทางดำเนินสู่ความหมดทุกข์นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากพุทธธรรมที่แสดงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือการดับทุกข์ หรือการแก้ไขปัญหาสังคมโดยองค์รวมว่า สิ่งใดที่ไม่มีประโยชน์ ไม่มีคุณค่าในการดับทุกข์ หรือไม่ประโยชน์ แม้จะเป็นเรื่องจริงก็ตาม ก็มีได้ทรงแสดงไว้ เช่น คุณกริยาทั้งหลาย สิ่งที่ดีคาดครู้แล้ว มิได้บอกเธอมีมาก เพราะเหตุไร ตาคดจึงไม่บอก เพราะไม่มีประกอบด้วยประโยชน์ และไม่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด เพื่อ

ดับทุกข์ เพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้นิพพาน สิ่งที่เราบอกคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เพราะประกอบด้วยประโยชน์ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์^{๑๑}

นอกจากการแก้ไขด้วยวิธีการดังกล่าวนี้แล้ว พุทธธรรมได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของสังคมอย่างละเอียดอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข มีความสำนึกที่จะรักษาคุ้มครองป้องกันสังคมของตนเอง ด้วยการประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในสังคม ท่านโบราณจารย์จึงจัดคนผู้เสพสุราไว้เป็น คนบ้า ๘ ประเภทตามลักษณะอาการที่ปรากฏเกิดขึ้น ดังนี้

๑. บ้าเพราะกาม และความโลภ (กามมมุตตโก จิตตวลัคโค โลภวลัคโค)
๒. บ้าเพราะความโกรธ มุ่งร้าย (โกธมมุตตโก วิหเสวลัคโค)
๓. บ้าเพราะทิวติสัญญาเพี้ยน (ทิวติจุมมุตตโก วิปลลลววลัคโค)
๔. บ้าเพราะความหลง ตกอยู่ในอำนาจวิชา (โมหุมมุตตโก อญญาววลัคโค)
๕. บ้าเพราะศีลลง ตกอยู่ในอำนาจผี (ยถุมมุตตโก ยถวลัคโค)
๖. บ้าเพราะดีเดือด ดีกำเริบ (ปีตุมมุตตโก ปีตวลัคโค)
๗. บ้าเพราะสุรา พิชสุราเรื้อรัง (สุรัมมุตตโก ปานวลัคโค)
๘. บ้าเพราะประสพ**ความเสื่อมและความเศร้าโศก**^{๑๒}

นอกจากแนวทางแก้ไขปัญหา ดังที่ได้เสนอไว้แล้วนั้น ยังมีแนวคิดและวิธีการแก้ไข ปัญหาที่พระที่พระธรรมปิฎกแสดงไว้ในพุทธธรรม เพื่อจะได้ยกเป็นข้อสังเกตแสดงพุทธวิธีในการ แก้ไขปัญหาโดยทั่ว ๆ ไปแยกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. ว่าโดยหลักการ วิธีการแก้ไขปัญหาแบบพุทธ มีลักษณะสำคัญ ๒ อย่างคือ เป็นการ แก้ปัญหาที่เหตุปัจจัยอย่างหนึ่ง เป็นการแก้ปัญหของมนุษย์โดยฝีมือของมนุษย์เองหรือโดยมนุษย์ เอง ที่ตรงตัวเหตุปัจจัย ที่ว่าตรงเหตุปัจจัย ก็ว่าเป็นกลาง ๆ ไม่จำกัดข้างนอกหรือข้างในและว่า แก้ปัญหของมนุษย์โดยมนุษย์เอง ก็จะเห็นได้จากการที่พระองค์ชี้ให้มองปัญหาของคนที่ตัวมนุษย์ เอง ก็จะเห็นได้จากการที่พระองค์ชี้ให้มองปัญหาของคนที่ตัวมนุษย์เอง ไม่ใช่มองหาทางแก้ไขบน ฟ้าหรือซัดโซคชะตา และให้แก้ปัญหด้วยการลงมือทำด้วยความเพียรพยายามตามเหตุผล ไม่หวัง ฟังการอ่อนวอน หรืออนนคอยโซค

๒. ว่าโดยแง่ที่เน้นคำสอน พระพุทธศาสนาสอนให้แก้ปัญหทั้งด้านนอกด้านใน ทั้งทาง สังคมและทางจิตใจของบุคคล มีคำสอนด้านข้างนอกเป็นศีล และชั้นจิตและปัญญาเป็นด้านใน

^{๑๑} ส.ม. (ไทย) ๑๕/๑๑๑/๓๘๑.

^{๑๒} อภ.ทุก. (บาลี) ๒๐/๕๔/๘๐.

กล่าวคือ เนื้อหาคำสอนเน้นการแก้ปัญหาทางจิตใจมากกว่าแก้ปัญหาทางสังคม หรือด้านนอกอย่างอื่น^{๓๓}

เพื่อเห็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมา ให้เด่นชัดขึ้นจึงแสดงองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายในเพื่อเป็นการชี้ให้เห็นความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ซึ่งมีมูลเหตุมาจากองค์ประกอบดังนี้

๑. องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมคือ ความมีกัลยาณมิตร

๒. องค์ประกอบภายใน กระบวนการคิดหรือวิธีการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ หมายถึง โยนิโสมนสิการ การคิดเป็นทำเป็นและการมีวิธีคิดเป็น ซึ่งถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาจึงเป็นที่ทราบไว้ เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยภูมิสติปัญญาตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม กล่าวคือบางคนอาจเข้าใจในแนวทางได้เป็นอย่างดี บางคนอาจไม่เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติมันเลย ก็ล้วนเป็นสิ่งเอื้ออำนวยประโยชน์หรือเป็นมูลเหตุแห่งปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นโดยตรงและแอบแฝงมากับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการปกครอง ปัญหาการศึกษา ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ซึ่งมีปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมาเป็นต้นเหตุ เป็นมูลเหตุในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะสามารถเอื้อประโยชน์สาเหตุของการล่วงละเมิดประพฤติดิสัยข้อที่ ๕ คือการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้ศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นโทษและปัญหาของการดื่มสุราเมรัยและของเมาจากแล้ว สำหรับบทนี้จะหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยพุทธวิธีประยุกต์ใช้ธรรมตามหลักพุทธธรรมดังต่อไปนี้

ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่กำหนดไว้ว่า เป็นข้อขัดข้องที่จะต้องแก้ไข เอาชนะหรือปรับตัวตาม"^{๓๔} ตัวปัญหานี้เป็นเหตุเกิด หรือบ่อเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ความอยาก เป็นที่ตั้งของสมุทัย ดังพุทธวจนะว่า ภิกขุทั้งหลาย ทุกข์สมุทัยอริยสัจ คืออะไร คือตัณหาที่ทำให้เกิดภพใหม่ ประกอบด้วยความเพติดเพลิน และความติดใจ คอยเพติดเพลินอยู่ในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา"^{๓๕} เป็นเหตุเกิด ส่วนผลนั้นเป็นตัวทุกข์ คือสภาพที่ทน

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕๑๗.

^{๓๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิต, ๒๕๒๔), หน้า ๒๘๒.

^{๓๕} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐๐/๒๖๒.

ได้ยาก หรือปีบคั่นขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ซึ่งเป็นผลที่เกิดตามมาภายหลัง เรียกว่า ผล เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากเหตุหรือปัจจัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ผลกระทบ

ผลกระทบนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางบวกและทางลบ คือเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวไว้ว่า “ความเจ็บปวดหรือการทรมาน หรือ เป็นสิ่งที่น่าเกลียดที่สุด และความว่างจากสารประโยชน์ใด ๆ นั้นแหละคือสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาโดยประการทั้งปวง”^{๓๖} อีกทั้งยังมีสภาพที่อาจเกิดขึ้นตามกระบวนการขั้นตอนของมันเอง หรือของการเปลี่ยนแปลงพัฒนา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงมีรูปแบบและลักษณะทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นผลการกระทำของมนุษย์เอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ปัจจัยที่กล่าวถึงนี้สามารถแบ่งเป็นได้ ๒ ลักษณะคือ

๑. ปัจจัยภายนอก ในที่นี้หมายถึง การได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมและมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีและไม่ดี อันมีผลเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาของสังคม โดยเฉพาะการหลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อม อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ หมายถึงอบายมุขทั้งหลาย ที่เป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อม

๒. ปัจจัยภายใน หมายถึง การปรับหรือการวางท่าที่ทางใจต่อสภาพแวดล้อมด้วยความคิดคำนึงที่ประกอบด้วยปัญญา และไม่ประกอบด้วยปัญญา อันจะมีผลเป็นสุขและเป็นทุกข์ การปรับตัวเองให้เข้าสถานภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าสร้างสรรค์เป็นเหตุนำมาซึ่งความสงบสุขต่อสังคม

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผลกระทบ จึงหมายถึง ผลที่เกิดขึ้น หรือ สิ่งที่ได้รับอันเนื่องมาจากเหตุปัจจัยที่เป็นไปในทางลบ คือไม่พึงประสงค์อันได้แก่ สิ่ง que ทุกคนไม่พึงปรารถนา โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการเสพสุราเมรัยและของเมา ที่ผลกระทบต่อสังคมโดยตรงและโดยอ้อมในยุคปัจจุบัน อีกทั้งเป็นผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่งผลเสียหายแก่ประโยชน์ของชาติทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกระดับชั้น

อย่างไรก็ตาม ในหลักพระพุทธศาสนาพระองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นมูลเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งแสดงถึงขั้นตอนแห่งการเกิดขึ้นแห่งมูลเหตุ อันเป็นสาเหตุแห่งปัญหามาซึ่งความทุกข์ไว้ว่า ธรรมทั้งหลายมีความทะยานอยากเป็นมูลเหตุ ๕ ประการดังนี้

๑. เพราะอาศัยความทะยานอยากจึงมีการแสวงหา

๒. เพราะอาศัยการแสวงหาจึงมีลาภ

๓. เพราะอาศัยลาภจึงมีการวินิจฉัย

^{๓๖} พุทธทาสภิกขุ, อริยสัจจ์สำหรับคนรุ่นสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : หจก. ภาพพิมพ์, มปป.), หน้า ๒๒.

๔. เพราะอาศัยการวินิจฉัย จึงมีความกำหนดคดีด้วยอำนาจความพอใจ
๕. เพราะอาศัยความกำหนดคดีด้วยอำนาจแห่งความพอใจจึงมีการฟังใจ
๖. เพราะอาศัยการฟังใจจึงมีการหวงแหน
๗. เพราะการหวงแหนจึงมีความตระหนี่
๘. เพราะอาศัยความตระหนี่ จึงมีการป้องกันรักษา
๙. เพราะมีอาศัยการป้องกันรักษาเป็นเหตุ จึงมีการจับท่อนไม้ การจับศัสตราวุธ การทะเลาะ การแตกแยก การกล่าวขัดแย้งกัน การชี้หน้ากัน การพูดต่อเสียด การพูดปิด และธรรมทั้งหลายที่เป็นบาปอกุศล ยังอีกเป็นอนนทประการ^{๓๓} จึงเป็นที่ทราบแน่ชัดว่า หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา สอนให้มองเห็นสภาพความเป็นจริงของต้นเหตุปัญหาที่เป็นตัวทุกข์ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และเป็นไปอย่างไร
- ดังนั้น ปัญหาและผลกระทบ จึงหมายถึง สภาพที่ทนได้ยาก หรือสภาวะที่บีบคั้นเป็นข้อบกพร่อง ไม่ให้ความพึงพอใจและไม่มีแก่นสารแท้จริง ผลที่เกิดขึ้นเป็นความเดือดร้อนของสังคม และเป็นมูลเครื่องชีวิตให้ทราบถึงสภาวะของสังคมในยุคนั้นเป็นอย่างดี เพราะสิ่งทั้งหลายเกิดแต่เหตุ การแก้ไขก็ต้องแก้ที่เหตุเกิดนั้น ปัญหาทั้งหลายก็ดับลง ดังที่กล่าวไว้แล้วซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาและกลายเป็นผลกระทบที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาหลักในที่นี้ คือการประพฤติดีศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมิชชะปมาทัญฐานดังกล่าวแล้วข้างตน ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการวิจัยนี้ ดังจักได้แสดงปัญหาต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบันต่อไป

๓.๖ สร้างหลักทางจริยธรรมและคุณธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ปัญหาอย่างหนึ่งก็คือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาบุคคลในสังคมไทยปัจจุบัน ที่กล่าวไว้ในการศึกษาวิจัยนี้ โดยแยกเป็นประเด็นให้ศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

๑. ปัญหาความเจริญทางวัตถุมากจนเกินความพอดี เรียกว่า เอาแต่ความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

ปัญหาในถิ่นที่เจริญอันเต็มไปด้วยวัตถุนิยมและบริโภคนิยมแล้ว ข่มขาดแคลนความเจริญทางจิต หรือความสงบทางจิต ซึ่งหมายถึง การมีศีลธรรม มีความอบอุ่นความเกื้อกูล ความมีเมตตาเป็นต้น^{๓๔} เพราะความไม่สมดุลทั้งสองด้านดังกล่าวแล้ว จึงเป็นที่ประชุมของปัญหาทั้งหลาย

^{๓๓} อภ.วิ. (บาลี)๓๕/๘๖๓/๔๗๕.

^{๓๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓-๒๔.

ดังนั้น การสร้างหลักจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาให้สังคมมีจริยธรรม โดยเฉพาะการทำให้สังคมทั้งปวงเป็นผู้มีศีล ๕ เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเป็นหลักนำ เพราะศีลเบื้องต้นเท่านั้นแหละเป็นบัญญัติสังคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติส่วนตัวทุกคนในโลกนี้ เพื่อให้เกิดกระทำโดยการเริ่มต้นคิดในสิ่งที่ดีงามดังที่ตรัสไว้ในสัทเลขสูตรว่า เพียงแต่ได้คิดในสิ่งที่ดี ก็ยังมีคุณค่ามากจึงจำเป็นต้องกล่าวถึง การลงมือกระทำด้วยกายวาจา ดังนั้น ควรคิดว่า แม้นคนอื่นเบียดเบียนเรา เราก็ไม่เบียดเบียนเขา ไม่แก้ปัญหาคด้วยการเอาสิ่งสกปรกมาชำระ สิ่งสกปรกจะทำให้สกปรกมากยิ่งขึ้น และตรัสว่า คนที่จมอยู่ในลุ่ม จะอุ้มคนที่จมลงด้วยกันขึ้นมาไม่ได้^{๘๕} ด้วยเหตุนี้ ปัจจัยสำคัญและที่มีบทบาทในการดำเนินชีวิต การครองชีวิตและเป็นหลักปฏิบัติของมนุษย์ทุกคนให้อยู่ในครรลองธรรมนั้น ก็คือจริยธรรม

จริย + ธรรม = จริยธรรม คำว่า จร คือ เทียวไป ดำเนินไป จาริกไป ในความหมายที่เป็นรูปธรรม ส่วนความหมายที่เป็นนามธรรม คือ ประพฤติ ดำเนินชีวิต ครองชีวิต เอ็นอยู่ แปลว่า ธรรมคือจริยะหรือหลักแห่งจริยะ^{๘๖} จึงหมายถึง หลักความประพฤติหลักการดำเนินชีวิตหลักการครองชีวิต ด้วยเหตุที่ต้องทำให้เกิดขึ้นแก่มนุษย์ทุกคน อันถือว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญของความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นเสมือนหนึ่งระบบแห่งการดำเนินชีวิตทั้งหมดในสังคม ที่จะต้องมีกติกาเพื่อจะสร้างให้สังคมมนุษย์มีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ เป็นแบบอย่างของสังคมที่ดี ดังนั้น จริยธรรมนี้ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนสร้างให้สังคมเกิดความสงบสุข ปราศจากความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และคำว่าจริยธรรมนี้ เป็นคำที่มาจากพรหมจรรย์หรือพรหมจริยะ ซึ่งหมายถึงมรรค ได้แก่ มัชฌิมาปฏิบัติทั้งหมด ซึ่งเป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติทั้งหมดของพระพุทธศาสนา และจริยธรรมนี้เป็นเรื่องของการศึกษาทั้งหมดหรือที่แทรกอยู่ทุกส่วนของการศึกษาแทบจะเป็นตัวการศึกษาเลยทีเดียว^{๘๗} จึงมีความหมายกว้างกว่า ศีลธรรม

และจริยธรรมนี้หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ อันเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะที่ถูกต้องดีงาม เป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคมจริยธรรมจะมีได้ จำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา อันได้แก่ศีลอันหมายถึงหลัก หรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อคัดหรือฝึกหัดกาย และวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ จึงเป็นผลของการมีศีล หรือมีคุณธรรมในจิตใจ ดังนั้น คุณธรรมและศีล จึงเป็น โครงสร้างของจริยธรรม^{๘๘} และหมายถึง หลัก

^{๘๕} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๘๔/๘๗.

^{๘๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, หน้า ๔๕๐.

^{๘๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *การพัฒนาจริยธรรม*, หน้า ๗๘.

^{๘๘} บุญมี แทนชกแก้ว, *จริยธรรมกับชีวิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ธารนิเวศพิมพ์, ๒๕๗๘), หน้า ๑.

ความประพฤติที่อบรมกิริยาและการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม^{๔๓}

โดยความหมายของจริยธรรมนี้ สามารถแบ่งได้ ๓ ประเด็นดังนี้

ก. โดยลักษณะ เป็นความประพฤติศีลธรรม หรือการทำจิตใจให้มีความสุข วิธีสร้างสุขภาพจิตการฝึกจิต บำเพ็ญสมาธิภาวนา การเจริญวิปัสสนา ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม การไปเป็นอุบาสกจำศีลที่วัด ตลอดจนการที่พระภิกษุไปบำเพ็ญสมณธรรมในป่า

ข. ว่าโดยเนื้อหา เป็นระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือระบบปฏิบัติธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา กล่าวคือการฝึกอบรมจิต การปลูกฝังฐานคุณธรรมในจิตใจ เป็นการสร้างญาณทัสสนะต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของปัญญาภาวนา ในขั้นสูง ๆ

ค. ว่าโดยจุดหมาย จริยธรรมนี้ ประพฤติปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายทุกชั้นทุกระดับเท่าที่พระพุทธศาสนาแสดงไว้ จนถึงจุดสูงสุดที่เรียกว่า พรหมจริยปริโยสาน หรือความสิ้น โลภะ โทสะ โมหะ บรรลุมิถิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ นิพพาน^{๔๔} เพราะเหตุที่จริยธรรมนี้มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรมจึงทำให้ทราบว่า จริยธรรมนี้มีองค์ประกอบ ๒ ประการ

๑. องค์ประกอบภายนอก คือสิ่งแวดล้อมตัวบุคคลอยู่ หรือองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งมีทั้งรูปธรรมและนามธรรม ที่เป็นอยู่นี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคลทั้งสิ้น

๒. องค์ประกอบภายใน หรือปัจจัยภายในซึ่งเป็นพื้นฐานของการศึกษาและเป็นพื้นฐานของตัวจริยธรรมในที่นี้มีหลักอยู่ ๓ ประการ คือ

ก) จิตสำนึกในหารศึกษา หมายถึงการฝึกฝนพัฒนาคน กล่าวคือ พัฒนาการด้านกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านปัญญา

ข) แรงจูงใจในจริยธรรม เป็นตัวส่งเสริมพัฒนาจริยธรรม หรือความใฝ่รู้ และใฝ่ดี หรือเรียกว่าใฝ่ธรรม

๓. โยนิโสมนสิการ หมายถึงรู้จักคิด คิดเป็นคิด โดยแยกคายซึ่งเป็นหลักสำคัญ^{๔๕}

ในการวิจัยนี้ จริยธรรม หมายถึง การสร้างหลักจริยธรรมที่เป็นเบื้องต้นแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม กล่าวคือ การสร้างสันติภาพให้เกิดมีแก่มนุษย์ทุกคน ๆ ซึ่งได้แก่การอบรม การ

^{๔๓} ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๔.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๕๔๒-๕๔๓.

^{๔๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, หน้า ๗๕ - ๗๕.

ทำให้มาก และการฝึกปรือ ซึ่งจริยธรรมอันเป็นพื้นฐานแห่งการกระทำการพูดและการคิดที่ถูกต้อง ที่จะสร้างให้สังคมมีความสุขปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

จริยธรรมดังกล่าว คือ ทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคมืองค์ ๘ ท่าน เรียกโดยย่อว่า หลักไตรสิกขา เพราะการสร้าง หรือการพัฒนาหลักธรรมอะไรก็ตาม ย่อมจะต้อง นำหลักการนี้มาจัด เพราะเป็นหลักสำหรับการฝึกอบรมและทำให้เจริญ ทำให้มากเป็นหลักฝึกฝน เบื้องต้น หลักไตรสิกขานั้นมีดังนี้

๑. ปัญญาสิกขา คือความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เป้าหมาย เหตุผล วิธีการต่าง ๆ รู้ทุกอย่างเท่าที่จำเป็น ปัญญาขั้นนี้มีปัญญาขั้นลึกซึ้ง แต่เป็นปัญญาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องทราบก่อน และวิธีการพัฒนาเป็นอย่างไร

๒. ศีลสิกขา คือต้องทำพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจนั้น ด้วยกล่าวคือ ลงมือทำรู้ เข้าใจ แล้วต้องลงมือทำ หรืออีกอย่างหนึ่งคือ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย

๓. จิตตสิกขา คือต้องมีกำลังใจมั่นคงแน่วแน่ต่อเป้าหมาย คือเมื่อกระทำต้องทำซ้ำ ๆ ซาก ๆ ต้องทำงานเป็นนิสัย ทำอะไรก็ต้องทำให้สำเร็จ^{๕๖} แม้โดยทั่วไปจะนิยมเรียกกันล้าคับว่าศีล สมาธิ และปัญญาก็ตาม แต่โดยเนื้อความมีความหมายเช่นกันกับที่กล่าวแล้ว

เพราะเหตุที่พระพุทธศาสนา เน้นการใช้สติปัญญาเครื่องไตร่ตรองพิจารณาทั้งในเหตุและผล เพื่อให้ทราบถึงการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้น ดังนั้น การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุและผลเพื่อ เป็นเครื่องพัฒนาตนเอง จะต้องอาศัยปัจจัยภายนอกคือ กัลยาณมิตรเป็นองค์ประกอบเพราะคำสอน ของพระพุทธศาสนา จะเน้นที่ตัวมนุษย์และการดำเนินชีวิตของมนุษย์เองเป็นสำคัญ

หลักศีลธรรม จึงเป็นแม่บทของจริยธรรมในพระพุทธศาสนา จึงเริ่มจากคำสอนที่เป็น แก่นแท้ เรียกว่าโอวาทปาฏิโมกข์ ประกอบด้วยหลักธรรม ๓ ประการคือ

๑. การไม่กระทำชั่วทั้งปวง (สพฺพปาปสฺส อกรณํ)

๒. การทำความดี (กุสลสฺสุปฺปสมฺปทา)

๓. การทำจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใส (สจิตฺตปริโยทปนํ)^{๕๗}

ความประพฤติปฏิบัติ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของธรรมชาติเป็นพื้นฐาน หรือความดีและความชั่วเป็นสิ่งปรากฏและรับรู้ได้จากสภาพการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ ในการ นี้ถือเอาหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นการฝึกหัดอบรม พัฒนาเพราะศีลนั้นทำให้ งานในเบื้องต้น สมาธิ ทำให้งามในท่ามกลาง และปัญญาทำให้งามในที่สุดจึงเป็นฐานที่ต้องเป็น เบื้องต้น และเป็นแม่ผู้ให้กำเนิดของความดีความงามทั้งหลาย เป็นช่องทางของกุศลธรรม

^{๕๖}ที่.ปา.(ไทย)๑๑/๓๐๕/๑๕๖.

^{๕๗}ที่.ม.(ไทย) ๑๐/๕๐/๔๓.

ทั้งหลาย^{๔๘} ในการได้สร้างสรรค์ความดีงามให้แก่สังคม ตามหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตอิงสังขธรรมเพื่อบรรลุประโยชน์ที่มุ่งหมายชีวิตและสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต สภาพสังคมที่เกื้อกูลแก่การบรรลุจุดหมายเช่นนั้น^{๔๙} ซึ่งเรียกว่า จริยธรรม อันเป็นแม่บทหลักแห่งการทำความดี เพราะมีศีลธรรมเป็นเครื่องนำทางจึงมีความหมายเป็น ๒ ประการคือ

๑. เป็นเครื่องชำระกายวาจาให้สะอาด อันเป็นเครื่องกำจัดกิเลสขัดเกลา เป็นเบื้องต้นของตนเอง เรียกว่า เป็นจริยธรรมสำหรับบุคคล อันมีศีลเป็นเบื้องต้นแห่งการทำความดี ซึ่งกล่าวถึงศีลของคฤหัสถ์และศีลของบรรพชิต (อาคิริยศีลและ อนาคิริยศีล)

๒. เป็นอุบายที่จะสร้างสรรค์สภาพสังคม เพื่อให้บรรลุจุดหมายแห่งการเกื้อกูลซึ่งกันและกันในสังคม เรียกว่า เป็นจริยธรรมสำหรับสังคม และเป็นหลักมนุษยสัมพันธ์ของคนต่างฐานะในสังคมพระพุทธศาสนา อันเป็นการยึดหลักสิทธิและหน้าที่ตามพันธกรณีของสังคม^{๕๐} ดังที่ทรงแสดงสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญ อันมีความสัมพันธ์กับตัวเราเหมือนทิศต่าง ๆ ไว้ในสังคาลสูตรว่าด้วยทิศ ๖ ประการ คือ

- ๑) ทิศเบื้องหน้า คือ มารดาบิดา
- ๒) ทิศเบื้องต้นขวา คือ ครูอาจารย์
- ๓) ทิศเบื้องหลัง คือ บุตรภรรยา
- ๔) ทิศเบื้องซ้าย มิตรอำมาตย์
- ๕) ทิศเบื้องต่ำ ทาสกรรมกร
- ๖) ทิศเบื้องบน คือ สมณพราหมณ์^{๕๑}

ฉะนั้น เรื่องการอบรมและการฝึกอบรมจริยธรรมนั้น จะต้องมีส่วนประกอบด้วยหลัก ทั้ง ๓ ด้านตามหลักไตรสิกขา เพราะว่าการจะพัฒนาหลักธรรมอะไรก็ตาม จำต้องเอาหลักธรรมนี้มาจัด เพราะเป็นหลักสำหรับอบรมฝึกฝนเบื้องต้น ดังคำที่ท่านพุทธทาสนิยามใช้ในการบรรยายว่า ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกจะพินาศ ดังนั้น จริยธรรมนี้จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งแก่สังคมไทยปัจจุบัน

^{๔๘} จุ.เถร.(ไทย) ๒๖/๖๑๒/๓๕๗. ฉบับ มหาจุฬาลงกรณ์ ๒๕๐๐.

^{๔๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๐๐.

^{๕๐} เดือน คำดี, **พุทธปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๖๔.

^{๕๑} ที.ปา. (บาลี)๑๑/๒๖๖/๑๖๔.

๓.๘ สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้มั่นคง

คำว่า สร้างภูมิคุ้มกันทางจิต หมายถึง การฝึกจิตให้เกิดความมีพลังภายใน ที่สามารถขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในภายในตนเองให้หมดไปได้ด้วยตนเอง พุทธธรรมทัศนะว่า โรคเครียด โรคจิต และโรคประสาท มีสาเหตุมาจากกิเลส ๓ กอง ดังนี้ คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ดังนั้น สิ่งสำคัญที่เป็นภูมิคุ้มกันจิตไม่ให้ถูกรบกวนจากกิเลส ๓ กองนี้ จึงเกิดมีขึ้น เรียกว่า การพัฒนาจิต และพัฒนาการนี้ หมายถึง การศึกษาเพื่อพัฒนาจิต จึงจะทำให้สามารถประสบผลสำเร็จได้ ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตนี้ได้ จึงต้องมีประทีปนำทางความเป็นเครื่องที่ส่องแสง หรือเครื่องหมายนำหน้า เรียกว่าแสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดั่งงามหากกล่าวถึงการศึกษา ก็หมายถึง

ก. รุ่งอรุณแห่งการศึกษา

ธรรมหรือหลักปฏิบัติและคุณสมบัตินี้ ๗ ประการนี้ คือ

๑. กัลยาณมิตรตदा ความมีกัลยาณมิตร หมายถึงการมีสภาพทางสังคมที่ดี เฉพาะอย่างยิ่ง การได้แหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี การมีและการได้กัลยาณมิตรมี ๒ อย่างคือ

ก. การที่สังคมเป็นกัลยาณมิตร หรือจัดสรรกัลยาณมิตรให้

ข. การที่ตัวเองรู้จักเลือกคบหากัลยาณมิตร

๒. สีสัมปทา ความถึงพร้อม หรือการทำให้สีลถึงพร้อม หมายถึงความมีวินัยในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือรู้จักจัดระเบียบและความสัมพันธ์ในสังคมให้เรียบร้อย เกื้อกูล

๓. ฉันทสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ หมายถึงการรักษาความจริง รักความดีงามที่แสดงออกเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์สำหรับแรงจูงใจใหญ่ ๆ มี ๒ ประการคือ

ก. ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอปรนเปรอตน ซึ่งเป็นแรงจูงใจใฝ่เสพใฝ่บริโภค เป็นแรงจูงใจที่ไม่พึงคำนึงและพิจารณา

ข. ความรักความจริง รักความดีงาม ซึ่งออกมาเป็นความใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ทำให้ต้องคำนึงใส่ใจและพิจารณาอยู่ตลอดเวลา

๔. อัธยาศัยสัมปทา ความถึงพร้อมแห่งตน หรือการทำตนให้ถึงพร้อม หมายถึงการพัฒนาตนให้เต็มทีจนถึงความสมบูรณ์แห่งศักยภาพ

๕. ทิฐีสัมปทา ความถึงพร้อมความเห็นด้วยความเข้าใจ หมายถึง การมีความเชื่อถือ แนวความคิดความเข้าใจ ที่สอดคล้องที่ดั่งงามถูกต้องสอดคล้องกับความจริงแห่งความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

๖. อัปมาทสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท หมายถึงการตื่นตัวที่จะกระตือรือร้นเร่งรัดเร่งทำการต่าง ๆ ด้วยจิตสำนึกต่อการเวลาและความเปลี่ยนแปลง ไม่ปล่อยปะละทอดธุระหรือนิ่งเฉย

๗. โยนิโสมนสิการสัมปทา การกระทำที่โยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม หมายถึงรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักสำเหนียก กำหนดมองสิ่งทั้งหลายให้ได้คุณค่าคิดเป็น แก้ปัญหาได้ รู้จักคิดวิเคราะห์สืบสาวให้เข้าถึงความจริง^{๕๒} หลักธรรมดังกล่าวมาแล้วเป็นเครื่องชี้ให้เห็นผู้แนะนำสั่งสอนที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลที่แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมุ่กับท่านผู้ทรงปัญญา มีความสามารถซึ่งจะช่วยแวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทางเป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลกัน ให้ดำเนินก้าวหน้าต่อไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และการปฏิบัติธรรม สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี^{๕๓}

และความมีกัลยาณมิตร ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ ไม่อันตรายแห่งสังขาร^{๕๔} เพราะเหตุกัลยาณมิตรเป็นเครื่องชี้นำจุดประทีปในที่มืด จึงจำเป็นต้องมีอุปการณแห่งธรรม กล่าวคือกรรมฐาน จึงทำให้มีความถึงพร้อมแห่งคุณธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข. กรรมฐาน ๒

กรรมฐาน แปลว่า ที่ตั้งแห่งการทำงานของจิต ซึ่งเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมได้แก่อุบาย หรือวิธีการฝึกจิตของตนให้มีความสงบ เป็นสูตรในการฝึกจิต ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันนักปกครองที่ดี นักบริหารที่ดี หันมาให้ความสนใจในการพัฒนาจิตด้วยวิธีการทั้ง ๒ วิธี คือ

๑. สมถกรรมฐาน คืออุบายสงบใจ หรือวิธีทำใจให้สงบ โดยการไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน จนกลายเป็น จิตฟุ้งซ่าน สมถกรรมฐานนั้นมีอุบาย หรือวิธีถึง ๔๐ วิธี เลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับจริตของแต่ละคน

๒. วิปัสสนากรรมฐาน อุบายเรื่องปัญญา หรือวิธีการใช้ปัญญาพิจารณาสังขารต่าง ๆ ให้เข้าใจตามความเป็นจริง จนเลิกยึดถือ ความหลงรัก หลงชัง มัวเมาในสิ่งต่าง ๆ ลงไปได้ในที่สุด"^{๕๕}

^{๕๒} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), “รุ่งอรุณการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๑-๕.

^{๕๓} พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๖๕.

^{๕๔} ส.ม.(บาลี) ๑๕/๒๒๕-๒๓๑/๕๐ ; อ.จ.เอก.(บาลี) ๒๐/๗๑/๑๒ ; พ.อ.ดิ.(บาลี) ๒๕/๓๑/๑๔๒.

^{๕๕} อ.จ.ทุก.(ไทย) ๒๐/๑๗๓/๕๐.

นอกจากมีกรรมฐานทั้ง ๒ ดังกล่าวแล้วยังมีองค์ประกอบที่อำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติธรรมเป็นได้ถูกต้อง ด้วยดีคือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เป็นองค์ประกอบปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ

ค. ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ ๒

ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐินี้ เป็นคุณธรรมเครื่องสนับสนุนอันยังผู้ปฏิบัติให้ถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดอันประกอบด้วยปัจจัย ๒ ประการ คือ

๑. โปรโตโมสะ เสียงจากผู้อื่น การชักจูงจากภายนอก คือ การรับฟังคำแนะนำสั่งสอน เล่าเรียนความรู้ สันทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าชักจูงจากผู้อื่น ซึ่งในที่นี้กล่าวถึงการมีกัลยาณมิตร และ ความเกิดขึ้นแห่งกัลยาณมิตร เปรียบเหมือนการไปแห่งอรุณในยามเช้าของพระอาทิตย์ ย่อมเห็นแสงแห่งรุ่งอรุณ เป็นปัจจัยภายนอก

๒. โยนิโสมนสติการ การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น คือ กระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุ แยกแยะสิ่ง ๆ นั้นหรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นตามสถานะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เรียกว่า ปัจจัยภายใน^{๕๖} ซึ่งปัจจัยทั้ง ๒ นี้ เป็นบุพภาคแห่งการศึกษาตามหลักพุทธวิธีที่แสดงการเกิดขึ้นแห่งแนวความคิดที่ถูกต้อง และต้นทางของการกระทำดีงามทั้งปวง ในการพัฒนาจิต เพื่อการสลัดให้พ้นจากความหลุดจากทุกข์นั้น ก็คือ เจริญภาวนา

ง. ภาวนา ๔

ภาวนา หมายถึง การทำให้เป็นให้มีขึ้นหรือการพัฒนาให้เกิดขึ้นเจริญขึ้น จนเจริญสูงขึ้นอยู่ในระดับหนึ่ง มีหลักธรรมเป็นองค์ประกอบอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. กายภาวนา การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลาย ภายนอกอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อหลายสิ่งเหล่านี้ ในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อม พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒. สีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ หรือการอบรมตนให้ตั้งอยู่ศีล ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดีอย่างมีความสุข

๓. จิตตภาวนา การพัฒนาจิต หรือการฝึกหัดอบรมจิตให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย

๔. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา ให้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลก และชีวิตตามสถานะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์ จากกิเลสและปลอดจาก

^{๕๖} อัง.ทก.(ไทย) ๒๐/๑๒๓/๘๓.

ความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา^{๕๗} เมื่อมีอุปสรรคในการปฏิบัติเป็นเครื่องสนับสนุนแล้ว
ยังต้องมีหลักธรรมที่เปรียบเสมือนที่พึ่งพิง

จ. อปัสเสนธรรม ๔

ธรรมที่ท่านเรียกว่า ธรรมคุณนักพิง หรือธรรมเป็นที่อิง หรือพึ่งพาอาศัย ได้ในองค์

๔ ประการคือ

๑. ของอย่างหนึ่ง พิจารณาแล้วเสพปัจจัย ๔

๒. พิจารณาแล้วอดกลั้น

๓. พิจารณาแล้วเว้นเสีย

๔. พิจารณาแล้วบรรเทา^{๕๘}

ธรรมเหล่านี้ ย่อมทำให้กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ไม่เกิดขึ้นและ
กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเจริญมากยิ่งขึ้น ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ย่อมเกิดขึ้น

ในการวิจัยนี้แสดงเพียงคุณธรรมดังที่ได้แสดงมาแล้วนี้ เสมือนหนึ่งเป็นกำแพงที่คอย
ป้องกันศัตรูเป็นหลังคาที่คอยป้องกันฝนลมและแดดไม่ให้ศัตรูรุมมาถึงแก่เจ้าของ^{๕๙}

ฉะนั้น จึงรวมกันเป็นการสร้างภูมิ เพื่อป้องกันจิตของตนไม่ให้ตกในอบายเบื้องต่ำทั้งใน
ปัจจุบันชาตินี้และชาติหน้า

๓.๕ สร้างระบบเศรษฐกิจตามหลักพุทธศาสนา

คำว่า สร้างระบบเศรษฐกิจตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง วิธีการดำเนินการผลิต การ
กระจายรายได้ การบริโภคการบริหารและการบริโภคทรัพย์ ตามแนวทางพุทธธรรมที่มีทัศนะต่อ
ระบบเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ
จักได้แสดงหลักธรรมที่เป็นแนวทางเพื่อความพอเพียง หรือความพอดีทางเศรษฐกิจที่ปรากฏมีใน
พระไตรปิฎกซึ่งแสดงทัศนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจไว้ เป็นแนวทางการศึกษาและปฏิบัติ กล่าวคือ แสดง
สัมมาอาชีวะ ในอริยมรรคมีองค์แปด เป็นหลักแห่งการดำรงชีพที่มีความพอดีสำคัญไว้ โดยถูกต้อง
อันหมายถึง ทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมาคือเป็นสายกลางนั่นเอง เมื่อมีสัมมาอาชีวะ คือ
พฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกต้อง เศรษฐกิจนี้แปลว่า การงานที่ประเสริฐที่สุด คือ การงานที่ทำแล้ว
สนุกไปในการทำงานนั้นได้ผลมาแล้วกินเก็บแต่พอดี เหลือช่วยผู้อื่น^{๖๐} เศรษฐกิจแบบสายกลางนี้

^{๕๗} อัง. ปญจก(บาลี). ๒๒/๓๕/๕๗/๕๕.

^{๕๘} ที.ปา. (ไทย)๑๑/๓๐๘/๒๐๐.

^{๕๙} บุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๓/๑๓.

^{๖๐} พุทธทาส, ฟาสางทางประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๒๔.

ซึ่งนอกจากนี้ยังมีข้อปฏิบัติที่เต็มไปด้วยเรื่องมัจฉิมา ความเป็นกลาง ความพอดี เช่น มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดีด้วยเหตุนี้ ความพอดีก็คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน จึงเป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองตามต้องการของคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนการบริโภคในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง การใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ ซึ่งทำให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด แต่ในทางพระพุทธศาสนา การใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ ซึ่งทำให้ได้รับความพึงพอใจนี้ โคนมีจุดหมายที่คุณภาพชีวิตเกิดขึ้น ดังนั้น ตัวกำหนดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ก็คือ มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณ รู้จักความพอดีในการบริโภคกล่าวคือ ความพอดีที่ทำให้คุณภาพชีวิตมาบรรจบกันกับความพึงพอใจ^{๖๐} ซึ่งหลักธรรมสำหรับความพอดี ยังมีอีกมากดังจกกล่าวต่อไปนี้

ก. ปาปณิกธรรม หมายถึงองค์คุณของพ่อค้าวานิชมีองค์ ๓ ประการ คือ

๑) มีตาจู้จักดูของเป็น รู้จักสินค้า คำนวณราคาเป็น โดยรู้จักกะเง็งกำไรขาดทุนอย่างแม่นยำ (จกขุมา)

๒) จัดเจนธุรกิจ รู้แหล่งซื้อ รู้แหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหว ความต้อง การของตลาด ผู้บริโภค ตลอดจนมีความสามารถในการจัดการซื้อและขาย รู้ใจและเอาใจลูกค้าผู้บริโภคนอย่างดี (วิฐโร)

๓) ถึงหรือมีพร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย มีทุนในการดำเนินการในการจัดการ มีแหล่งหรือทำเลในการประกอบการ และเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือไว้วางใจในหมู่นักลงทุนใหญ่ ๆ จึงทำให้สามารถหาเงินมาลงทุนได้โดยเร็ว (นิสฺสยสมฺปนฺโน)^{๖๑} นอกจากนี้ยังมีพุทธธรรมที่แสดงถึงประโยชน์ในปัจจุบันที่ทุกคนพึงบรรลุถึง หรือพึงพยายามเข้าถึงให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้นในปัจจุบันเหล่านี้คือความเป็นผู้มีความพากเพียรขยันหมั่นรักษาทรัพย์ รู้จักเลือกคนที่ควรคบ และควมมีชีวิตที่มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง หรือแบบเศรษฐกิจพอเพียง เรียกว่า ทิฏฐิธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม

ข. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ คือหลักธรรมว่าด้วยประโยชน์สุขในปัจจุบัน ๔ ประการดังนี้

๑) ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ขยันพากเพียรในการทำหน้าที่ ประกอบอาชีพสุจริต มีความเชี่ยวชาญรอบรู้ และจัดการได้ดี (อุฏฺฐานสมฺปทา)

๒) รู้จักรักษาคุ้มครองที่ได้มาโดยชอบธรรม เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย (อารกฺขสมฺปทา)

^{๖๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๕๒-๕๕.

^{๖๑} อัง.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๒๐/๑๑๑.

๓) การรู้จักเลือกคบบุคคลที่ควรคบ (กลุณามิตตตา)

๔) ความเป็นผู้รู้จักกำหนดรายรับและรายจ่ายให้มีความสมดุลพอเหมาะพอดี (สมชีวิตา)^{๖๓} เพราะกำหนดรู้ความพอเหมาะพอดีในการดำรงชีพที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องแสวงหาเครื่องยังชีพให้อยู่ได้และ สิ่งที่เป็นเครื่องดำรงชีพและเป็นสิ่งจำเป็นชีวิตให้เป็นที่ไปท่านเรียกว่าปัจจัย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นของชีวิต ตลอดจนถึงสิ่งที่ต้องอาศัยเลี้ยงชีพ

ก. ปัจจัย เครื่องอาศัยในการดำรงชีพมี ๔ ประการคือ

๑) เครื่องนุ่งห่ม เพื่อป้องกันความหนาวร้อน และแมลงสัตว์ที่จะทำร้าย

๒) อาหาร เครื่องดำรงชีพให้มีพลังงานในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน

๓) ที่อยู่อาศัย ที่นั่งที่นอน หรือแหล่งที่อาศัย

๔) ยาและอุปกรณ์รักษาโรค^{๖๔}

ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษยชาติด้วยปัจจัย ๔ หากแต่ขาดปัจจัยนี้แล้ว การดำรงชีพของมนุษย์ ก็เป็นไปไม่ได้ดำเนินต่อไปไม่ได้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะกองทัพนั้นต้องเดินด้วยท้อง กล่าวคือมีกองกำลังสนับสนุนที่ได้อยู่เบื้องหลังเพราะมีวิธีการควบคุมและบริหารจัดการที่ถูกต้อง

วิธีการบริหารกิจการต่าง ๆ นั้นจะประสบความสำเร็จหรือ ความล้มเหลว ก็ขึ้นอยู่กับหลักธรรมเพื่อการบริหารเหล่านี้ คือ

ง. อธิปไตย คือ หลักธรรมสำหรับการบริหาร ๓ ประการดังนี้

๑) การถือตนเป็นใหญ่ในการบริหาร คือการถือว่าตนเองเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว เป็นการบริหารแบบเผด็จการ โดยไม่ใส่ใจกับเสียงคัดค้านใด ๆ สิ่งที่จะได้ในระบบนี้คือได้งานมากกว่าได้คน เรียกว่า หลักอิตตาทิปไตย (อิตตาทิปไตย)

๒) การบริหารโดยคนอื่นเป็นใหญ่ นักบริหารประเภทนี้ไม่มีจุดยืนเป็นของตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับประเภทแรก การบริหารกิจการประเภทนี้ ย่อมได้ผลไม่คุ้มค่า คือการงานที่อาจเสียไป และผลงานที่อาจจะไม่มีด้วย เรียกว่าหลักโลกาทิปไตย (โลกาทิปไตย)

๓) การถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญ และยึดเอาความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง เพื่อทำงานให้สำเร็จ กล่าวคือ เป็นนักบริหารที่เดินทางสายกลางที่ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณในการบริหารกิจการ ใครทำดีให้รางวัล ใครทำผิดหรือทำชั่วก็ต้องได้โทษตามสมควรแก่ความผิดนั้น ๆ เรียกว่า หลักธัมมาทิปไตย (ธัมมาทิปไตย)^{๖๕} ทำนองเดียวกันก็มีธรรมเพื่อการบริหารจัดการให้

^{๖๓} อ.อ.อุทฺตม. (ไทย) ๒๓/๓๖/๒๖๘.

^{๖๔} วินย. (ไทย) ๔/๑๒๘/๑๓๕.

^{๖๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๕๗.

เป็นไปดังจะเห็นหลักกรรมเหล่านี้ แสดงให้เห็นการบริหารที่ดีที่จะทำให้ได้ทั้งน้ำใจและผลของงาน

จ. พละกำลัง พลังแห่งแรงผลักดันให้ทำไรทำงานบรรลุถึงความสำเร็จมี ๔ ประการ

๑) กำลังความรู้ หรือความฉลาดในเรื่องคนและการบริหารคนและบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ (ปัญญาพละ)

๒) กำลังแห่งความขยันหมั่นเพียรที่ปลุกเร้าใจตนเอง และคนอื่นตลอดเวลา (วิริยพละ)

๓) กำลังแห่งความสุจริตปราศจากรู้อแห่งชีวิต อันเกิดจากอบายมุข (อนวัชพละ)

๔) กำลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ที่ประสานใจคนร่วมงานเข้า ด้วยความโอบอ้อมอารี วิถีไพเราะ สงเคราะห์ประชาชน และวางตนพอเหมาะ(สงคพละ)^{๖๖} และการจัดสรรทรัพย์ใช้ เรียกว่า โภควิภาค

ข. โภควิภาคนี้จึงเป็นหลักการกระจายรายได้ที่ได้รับมาโดยชอบธรรม จากการประกอบอาชีพที่สุจริต มาจัดสรรทรัพย์แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑) หนึ่งส่วนใช้เลี้ยงคน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และประกอบประโยชน์ (เอเกน โภคภูณเชย)

๒) -๓) สองส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน (ทวิทิมมัมโปชเชย)

๔) อีกส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น (จตุตถถนินาเปย)

เป็นหลักสำคัญในการจัดสรรรายได้ โดยเห็นอำนาจประโยชน์ของทรัพย์ที่หามาได้และใช้แบ่งปันใช้ตามความเหมาะสมแก่การกระทำนั้น ๆ ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ท่าน เรียกว่า โภคอาทิยะ เพราะการแสวงหาทรัพย์ได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงแล้ว คือความขยันหมั่นเพียรมีมานะอดุสาหะในการประกอบอาชีพในทางสุจริต เรียกว่าการใช้ประโยชน์จากทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบธรรม

ฉ. โภคอาทิยะ การจัดสรร ย่อมใช้จ่ายทรัพย์นั้น เป็น ๕ ประการ คือ

๑) เลี้ยงมารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข

๒) ใช้ป้องกันอันตราย

๓) ทำพละ ๕ ประการ คือ

ก. ญาติพละ สงเคราะห์ญาติ

^{๖๖} ๑. นวก.(ไทย) ๒๓/๕/๓๐๐-๓๐๑.

^{๖๗} ที.ปา. (ไทย)๑๑/๒๖๕/๑๖๔.

ข.อธิติพลี ต้อนรับแขก

ค. บุพเพตพลี ทำบุญอุทิศแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

ง. ราชพลี บำรุงราชการ ด้วยการเสวยภาชีอากร เป็นต้น

จ.เทเวตพลี ถวายเทวดา คือสักการะบำรุง หรือทำบุญอุทิศสิ่งทีเคารพบูชาตามความเชื่อถือ

๕) อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ^{๖๘}

เพราะเมื่อใช้จ่ายทรัพย์ทำประโยชน์ตามที่กล่าวมาแล้ว แม้สิ้นเปลืองหรืออาจหมดสิ้นไปก็ไม่เสียดาย แต่กลับจะปลื้มใจเสียว่าได้ทำคุณประโยชน์มากที่สุดแล้ว และสิ่งที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป ก็คือเรื่องสุขของชาวบ้าน เรียกว่ากสิสุข

ญ. กามโภคีสุข เป็นสุขของชาวโลกผู้ครองเรือน หรือ เป็นสุขของภคทัสต์ มี ๔ ประการคือ

๑) สุขที่เกิดจากความมีทรัพย์ กล่าวคือความภูมิใจในโภคทรัพย์นั้น ที่ได้มาโดยชอบธรรม (อติสุข)

๒) สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ เช่น การเลี้ยงชีพ ผู้ควรเลี้ยงตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์ (โภคสุข)

๓) สุขที่เกิดจากการไม่มีหนี้คือไม่มีการติดค้างหนี้สินแก่ใคร ๆ (อนนสุข)

๔) สุขที่เกิดจากความประพฤดีที่ไม่มีโทษ (อนวชฺรสุข)^{๖๙} คือความภูมิใจเป็นความเอิบใจว่าตนมีความประพฤดีสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใคร ๆ ดิเตือนไม่ได้ ทั้งทางกายวาจาและทางใจ ซึ่งเป็นสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงได้อย่างสม่ำเสมอ เป็นความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรจักมี และทำให้เกิดขึ้นประจำ ดังจะเห็นได้จากหลักธรรมสำหรับการครองชีพที่ตรัสห้ามไว้เป็น ๕ ประการ คือ เรียกว่าวณิชชา การค้าขายเลี้ยงชีพ ๕ อย่างที่เป็นอภินิหารกิจสำหรับชาวพุทธทุกคน

๑. ค้าขายอาวุธ (สตถวณิชชา)

๒. ค้าขายมนุษย์ (สตถวณิชชา)

๓. ค้าขายเนื้อสัตว์ (มังสวณิชชา)

๔. ค้าขายน้ำเมา (มชฺชวณิชชา)

๕. ค้าขายยาพิษ (วิสวณิชชา)^{๗๐}

^{๖๘} อัง. ปญจก. (ไทย). ๒๒/๔๑/๔๐-๔๑.

^{๖๙} อัง. จตุตถก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๓๘-๓๙.

^{๗๐} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๓๗/๑๕๗.

แม้จะดำเนินการเพื่อเลี้ยงชีพ ก็ทรงห้ามไม่ให้ประกอบการค้า เพราะเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของบุคคลและสัตว์โดยตรง เป็นความถูกต้องตามหลักธรรมโดยสมบูรณ์ เพราะทางธรรมนั้นเน้นคุณค่าทางปัญญาและจิตใจเป็นสำคัญดังจะเห็นหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์ที่ถูกต้องตามหลักธรรมดังนี้ คือ

๑) การหา : แสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรมไม่ข่มเหง

๒) การใช้ :

ก. การเลี้ยงตนและคนที่เกี่ยวข้องรับผิชอบให้เป็นสุข

ข. เพื่อแผ่แบ่งปัน

ค. ใช้ทรัพย์ทำสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ เป็นบุญ

๓) คุณค่าทางจิตและปัญญา : ไม่ลุ่มหลงหมกมุ่นมัวเมา กินใช้ทรัพย์สมบัติอย่างรู้ทัน เห็นคุณโทษ มีจิตใจเป็นอิสระด้วยนิสสรณปัญญา และอาศัยทรัพย์ได้โอกาสที่จะพัฒนาจิตปัญญายิ่ง ๆ ขึ้นไป^{๑๑}

อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาสอนเรื่องไว้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อร่วมกันแก้ไข ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น ดังปรากฏในกฎพันตสูตรว่า คูกรพราหมณ์ เมื่อพระมหาวชิตราชรับสั่ง อย่างนี้แล้วพราหมณ์ปุโรหิตกราบทูลว่า ชนบทของพระองค์ยังมีเสี้ยนหนาม ยังมีการเบียดเบียนกัน มีโจรปล้นบ้านปล้นเมือง ทำร้ายร่างกายในทางเปลี่ยว ยังมีอยู่ พระองค์จะโปรดยกภาษีอากร ด้วยเหตุที่ขกนั้นเสีย จะพึงชื่อว่า ทรงกระทำการมีสมควร บางครั้งทรงดำริอย่างนี้ว่า เราจักปราบปรามเสี้ยนหนาม คือพวกโจรด้วยการประหาร ด้วยจองจำ ด้วยการปรับ ด้วยการตำหนิโทษ หรือเนรเทศ อันการปราบปรามด้วยวิธีนี้ ไม่ชื่อว่าปราบปรามโดยชอบเพราะว่าพวกโจรที่ยังเหลืออยู่จากการกำจัด ภายหลังก็จักมาเบียดเบียนบ้านเมืองอีก แต่ว่าการปราบปรามเสี้ยนหนามคือพวกโจรนั้น จะชื่อว่า เป็นการปราบปรามโดยวิธีการดังต่อไปนี้

๑. ในบ้านเมืองของพระองค์พวกใด ขยันหมั่นเพียร ในการทำสิกรรมและการเลี้ยงดู ขอให้ทรงเพิ่มข้าวปลูกและข้าวกินให้แก่พวกเหล่านี้ ในกาลอันควร

๒. พวกใดขยันหมั่นเพียรในการค้าขาย ขอให้ทรงเพิ่มทุนแก่พวกเขาเหล่านั้น ในกาลอันควร

๓. พวกใด เป็นข้าราชการมีความขยันเอาการเอางานในหน้าที่ดี จงทรงพระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนแก่พวกเขาเหล่านั้น ในโอกาสอันควร

ที่สุดพวกเขานั้นแหละจักเป็นผู้ขยันชวนชวยในการทำงานไม่เบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ อนึ่งเงินในท้องพระคลังก็จักเพิ่มขึ้นบ้านเมืองก็จักตั้งมั่น หาเสี้ยนหนามไม่ได้ ไม่มีการ

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๘๒.

เบียดเบียน จักชื่นชมยินดีต่อกัน ยังบุตรให้พื่อนอยู่นอก จักไม่ต้องปิดประตูเรือนเลย^{๑๒} ซึ่งทำให้ทราบชัดว่า ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น ย่อมมีหนทางแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจที่เป็นผลเนื่องมาจากการปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทยปัจจุบัน

ดังนั้น การวิจัยถึงแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมา ที่ว่าด้วยเรื่องระบบเศรษฐกิจนี้ ได้พบว่า ปัญหาที่แอบแฝงมากับปัญหาเศรษฐกิจนั้น เป็นปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เพราะมนุษย์ต้องการที่จัดปัญหาเหล่านั้นให้หมดไปโดยรวดเร็ว จึงขาดการใช้หลักศีลธรรม จริยธรรม เป็นหลักนำในการแก้ไขปัญหาก็เป็นเหตุให้เกิดความเบี่ยงเบนจากแนวทางที่ถูกต้องงดงาม ปัญหาทางเศรษฐกิจนี้ จึงล้วนสามารถแก้ไขได้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงระดับสูงสุด ระบบเศรษฐกิจตามหลักพุทธธรรมที่ได้กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมา ที่แอบแฝงมากับปัญหาเศรษฐกิจนี้ด้วย

๓.๑๐ ส่งเสริมบทบาทการเผยแผ่ของพระสงฆ์กับการแก้ไขการล่วงละเมิดศีล

ข้อสุราและ เมรัย

คำว่า ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหา หมายถึง ส่งเสริมกิจกรรมของพระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาคาดานด้านจริยธรรมศีลธรรม โดยอาศัยหลักจริยธรรมในศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องนำ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นพุทธธรรมมองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาโดยใช้บุคคลากรที่มีคุณภาพเป็นผู้ดำเนินการแก้ไข บุคคลากรดังกล่าวคือพระสงฆ์ในสังคมไทยนั่นเอง เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวไทยเป็นผู้ที่มีความเคารพในพระสงฆ์อย่างสูง หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่าง ๆ มีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติธรรมของคนทั้งหมู่บ้านวัดจึงเป็นที่รวมประชาชนและมีบทบาทดังนี้

๑. เป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านที่ส่งบุตรมาเข้ารับการศึกษาศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ
๒. เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอยู่อาศัยเลี้ยงชีพและศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
๓. เป็นสถานพยาบาลรักษาคนเจ็บไข้ตามแผนโบราณ
๔. เป็นที่พักพิงของคนเดินทาง
๕. เป็นสโมสรที่พบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจ
๖. เป็นสถานที่บันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน

^{๑๒} ที.ลี. (ไทย) ๕/๓๓๔-๓๓๕/๑๓๔-๑๓๖.

๘. เป็นที่ใกล้ชิดข้อพิพาท คือพระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์เดือดร้อนต่าง ๆ

๙. เป็นศูนย์กลางศิลปและวัฒนธรรม วัดเป็นที่รวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติซึ่งเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

๑๐. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงาน

๑๑. เป็นศูนย์กลางการบริหาร หรือการปกครองที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมาประชุม เพื่อบอกแจ้งกิจการต่าง ๆ

๑๒. เป็นที่ประกอบพิธีกรรม หรือการให้บริการ ด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่าง ๆ ของชีวิต ^{๑๓}จึงถือว่าวัดเป็นศูนย์กลางแห่งจิตวิญญาณและมีพระสงฆ์เป็นทั้งศาสนทายาท และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ทำหน้าที่ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดพระธรรมคำสอนของพระองค์ อันลึกซึ้งให้ชาวบ้านได้รู้เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงให้ทำมองเห็นภาพว่า

๑. ความบริสุทธิ์

๒. ความเสียสละบำเพ็ญประโยชน์

๓. ความเป็นผู้นำทางสติปัญญา ^{๑๔}

สถาบันศาสนาซึ่งมีพระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่าง ที่ชาวประชาทั้งหลายไว้วางใจได้ เนื่องจากเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบนั่นเอง ตลอดจนเมื่อประสบกับปัญหาขึ้นในคราวใดก็ตาม พระสงฆ์ยังเป็นที่พึ่งและเป็นที่ปรึกษาให้พวกเขาได้แก้ไขปัญหาคความทุกข์ความเดือดร้อนต่าง ๆ ได้ เพราะพุทธศาสนิกชนเหล่านั้นมีความเคารพเลื่อมใสเต็มใจกราบไหว้ และถือว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จำเป็นต้องดำรงอยู่ในสังคมตลอดไป

เพราะพระสงฆ์ได้รับสมญานามว่าเป็นพระผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเป็นผู้ตรง เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความรู้อย่างแล้ว จึงมีคุณงามความดีพร้อมที่จะสอนให้ผู้อื่นได้รู้ตามอีกด้วย การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์นี้ จึงเป็นแบบอย่างที่สำคัญ และจำเป็นที่จะนำเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาของสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นคนดีของสังคม และเพื่อผดุงไว้ซึ่งคุณธรรมความดีงามของสังคม และขณะเดียวกันการทำงานของพระสงฆ์ หรือพัฒนาการจึงมีประสิทธิภาพกว่าสังคมใด ๆ จึงทำให้ง่ายต่อการบรรลุถึงเป้าหมายได้โดยง่าย อีกประการหนึ่ง พระสงฆ์เป็นผู้ที่มี

^{๑๓} ทศนิยม ทองสว่าง, สังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒๖.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

ความเชื่อถือในข้อวัตรปฏิบัติของตนเองสูงและเป็นผู้ที่ได้รับ ความเชื่อถือความเคารพ ความ เลื่อมใสจากชาวบ้านสูงด้วย สมกับเถรภาติว่า ขณวาที ตถากาโร พุคคังโยโร ก็กระทำอย่างนั้น^{๑๕}

คงจะเห็นได้จากความที่พระสงฆ์ดำรงตนเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สังคมไทยปัจจุบัน ยอมรับบทบาทและหน้าที่ โดยแบ่งได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

ก. ในฐานะผู้นำชุมชน นักพัฒนาสังคม หรือ นักสังคมสงเคราะห์ พระสงฆ์ได้รับการ ยอมรับจากชาวบ้านมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลายร้อยเท่า ดังเช่น หลวงพ่อคุณ ปริสุทฺโธ แห่ง วัดบ้านไร่ หรือพระอาจารย์พะยอมแห่งวัดสวนแก้วและอีกหลายรูปที่มีบทบาทต่อการพัฒนา สังคมไทยปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนหรือแม้แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการปรับปรุงแก้ไขความทุกข์ความเดือนร้อน และแม้แต่เรื่องอื่น ๆ เช่น

๑. การศึกษาสงเคราะห์แบบให้เปล่า
๒. การพัฒนาแหล่งน้ำกินน้ำใช้
๓. การพัฒนาที่ดินทำกินตามพระราชดำริ
๔. การสงเคราะห์ด้วยสิ่งของและของใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพ
๕. การฝึกอบรมให้การศึกษาในการประกอบอาชีพสำหรับผู้ตกงานผู้ที่ไม่มียานพาหนะ
๖. การช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวบ้านที่ได้รับอุบัติเหตุจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย และวาตภัย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพระสงฆ์เป็นอยู่อย่างไรชาวบ้านก็ควรที่จะเป็นอยู่อย่างนั้นด้วยกล่าวคือ พระสงฆ์นั้นมีชีวิตที่เนื่องด้วยชาวบ้าน แม้จะมีเพศต่างจากคลุหิสถ์แล้วก็ตาม แต่การพัฒนาสังคมใน ทุกส่วนนั้นจำเป็นต้องมีพระสงฆ์เป็นส่วนร่วมด้วยเสมอ

ข. ในฐานะเป็นผู้นำทางวิญญาณ หมายถึง เป็นนักจิตพัฒนาที่เป็นนามธรรม ในหลักพุทธ ธรรมนั้น การพัฒนาชุมชนให้มีกฎระเบียบมกติกาศรีหรือมีคุณธรรม พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้ที่มี รูปแบบแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องงดงามตามหลักพระธรรมวินัยแล้ว สิ่งที่เป็นหน้าที่หลักสำคัญและ เป็นธุระที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ตลอดจนเป็นสิ่งที่ไม่ปฏิเสธไม่ได้ คือการทำหน้าที่ของผู้สืบศาสนา ในฐานะเป็นศาสนาทายาทและสั่งสอนให้ชาวบ้านได้รู้และเข้าใจ ในหลักพุทธธรรมนั้น ๆ อันถือว่าเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่มีต่อประชาชน โดยประยุกต์ใช้พุทธธรรมกับวิถีชาวบ้านให้อยู่ดีมีสุข อันมีหลักการ คือ

๑. ห้ามจากการกระทำชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี

^{๑๕} พ.ร.บ.(ไทย) ๒๕/๓๖๐/๔๐๒ , พ.เถร.(ไทย) ๒๖/๑๒๖/๔๒๕.

๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๕. ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง
๖. บอกทางสวรรค์ให้^{๑๖}
๗. การปลูกฝังธรรมะในจิต
๘. การเคารพธรรมชาติและการรักษาความกลมคูลของธรรมชาติ
๙. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และการเดินทางสายกลาง
๑๐. การรักษาระเบียบวินัยและการมีมนุษยสัมพันธ์^{๑๗}

การห้ามจากความชั่ว ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแก่สังคม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงทุกชนิด เป็นเรื่องที่เกิดจากการละเมิดศีล ๕ ทั้งสิ้น ดังพุทธทวณะว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร พวกเธอทั้งหลายเคยได้เห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหมว่า บุรุษนี้ละ รั้าสุราเมรัยแล้วฆ่าคน แล้วลักทรัพย์ แล้วประพฤตินิสิตหรือบุดริของผู้อื่น แล้วทำลายประโยชน์ของชาวบ้าน ด้วยกล่าวเท็จ พระราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย, อย่างนี้ เธอทั้งหลายเคยเห็นเคยได้ยินบ้างไหม?” เคยเห็นเคยได้ยินและจักได้ยินต่อไปด้วย^{๑๘}

ทั้งนี้แนวคิดเรื่องธัมมิกสังคัมเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมไทยว่า ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความยากจน และปัญหาสุขภาพจิต เกิดขึ้นและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวนี้ ทำให้คนเราตอบสนองความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ที่จะเกิดตามมา^{๑๙} และธัมมิกสังคัมมีหลักว่าให้ใช้ส่วนเกินให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ให้ทุกคนเจียดประโยชน์ของตน เพื่อประโยชน์แก่สังคมไม่กอบโกย และไม่หวงส่วนเกิน ใครมีกำลังผลิตส่วนเกินได้ ส่วนที่เหลือจากต้องกินต้องใช้แล้วนั้น ยกให้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่สังคม^{๒๐}

^{๑๖} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๗๒/๑๖๖.

^{๑๗} ประเวศ วสี, พุทธเกษตรกรรมกับสานตีสุขของสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕-๑๖.

^{๑๘} อัง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๑๗๘/๑๕๕.

^{๑๙} ภัทรพร สิริกาญจน, หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๓๗.

^{๒๐} พระคชภู มิธงกูโร, การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๕.

ค. การทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน สถาบันสงฆ์ที่ทำหน้าที่มาตลอด คือมหาสมณสภา ราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้มีแหล่งรวมภูมิปัญญาแบบพุทธของประชาชน ระบบการศึกษาสายเดิมของมหาวิทยาลัยก่อให้เกิดนักคิดนักเขียน เช่นพระธรรมปิฎก (ประยูร ชาญโต) จำนงค์ ทองประเสริฐ, สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระราชวรมุนี(ประยูร ธรรมจิตฺโต), เสฐียรพงษ์ วรรณปก, วศิน อินทสระ^{๕๐}

นอกจากนั้น การพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบันจึงต้องเน้นที่การพัฒนาจริยธรรม เพื่อสร้างให้ประชาชนมีความสำนึกความงดงามของศีลธรรม โดยสลัดทิ้งเสียซึ่งค่านิยมทางวัตถุให้มากที่สุด โดยให้การศึกษาตั้งแต่ประณมวัยเป็นต้นไป เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักในหน้าที่และบทบาทของตนเอง จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม เช่น การเป็นพ่อแม่ที่ดี การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นต้น ตลอดจนการประสานให้ทั้งวัดและบ้านตลอดถึงโรงเรียนให้มีส่วนร่วมกันในการสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรม อันเป็นแนวทางการสร้างสรรค์พัฒนาให้เป็นระบบที่ถูกต้องงดงามต่อสังคมไทย

พระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่ต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา มีพระสงฆ์หลายรูปที่มีรูปแบบในการพัฒนาสังคมในลักษณะต่าง ๆ กัน เพื่อกล่อมเกลาจิตใจคนในสังคมให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ และการเป็นคนดีของสังคม เช่นท่านพุทธทาส (พระธรรมโกศาจารย์) พระธรรมปิฎก(ประยูร ชาญโต) เป็นต้น เพราะท่านเหล่านี้ ล้วนเป็นผู้ที่มีคุณูปการแก่สังคมไทยอย่างหาที่สุดมิได้

ดังนั้น การสร้างเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาสังคมในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องการเสพสุราเมรัยและของเมานี้ จึงมีความสำคัญ และเป็นหลักนำทำให้สังคมอยู่อย่างสงบร่มเย็น เพราะมีวัดเป็นศูนย์กลาง หรือศูนย์แห่งจิตใจและพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นตัวแทนของวัดจึงเป็นผู้นำทั้งทางจิตวิญญาณและทางการพัฒนาในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งที่เกิดมีแล้วในอดีตผ่านมาและจะมีต่อไปในอนาคตข้างหน้า แม้ว่าปัจจุบันพระสงฆ์จะมีบทบาทน้อยกว่าในอดีต เพราะความเจริญแห่งอารยธรรมทางวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทย

นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหา โดยยึดหลักศาสนาธรรม คือการพึ่งตนเอง การยึดมั่นในหลักศาสนา การละเลิกสิ่งเสพผิด อบายมุขทั้งปวง เป็นแนวทางการพัฒนาจิตใจวิธีหนึ่งที่ประยุกต์ศาสนาใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้พระสงฆ์จะมีบทบาทมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละสังคม โดยเฉพาะสังคมชนบทในหลาย ๆ แห่ง อาจอยู่เหมือนเดิม

^{๕๐} พระสุธีรญาณ (ณรงค์ จิตฺโตโสภโณ), พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๔.

หรือเปลี่ยนแปลงขึ้นนั้น ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักคือ วัดบ้านและโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นเครื่องสนับสนุนให้สถาบันพระพุทธศาสนา ยังคงตั้งมั่นอยู่ตราบไค พระสงฆ์ก็จักเป็นแรงพลังผลักดันให้วงล้อแห่งสังฆกรรม ให้ตั้งมั่นอยู่ตราบนั่น

การสร้างเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม เพื่อให้เป็นผู้ที่มีบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ดังปณิธานที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ในครั้งที่พระสาวกไปประกาศพระสังฆธรรมครั้งแรกว่า เธอทั้งหลาย จงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ มหาวชน เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลกและเพื่อประโยชน์สุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย^{๘๒} เป็นพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการเสพยาเมรัยและของเมา ในการวิจัยนี้ จึงมีทั้งการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม เกิดขึ้นและมีอยู่คู่กับปัญหาสังคมไทยตลอดไป

จากการวิจัยถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมาซึ่งเป็นปัญหาจริยธรรมของสังคม เพราะสาเหตุของปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น ย่อมมีมูลเหตุแห่งปัญหาดังพุทธวจนะว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย เกิดขึ้นมาจากเหตุจึงต้องแก้ไขที่เหตุเกิดแห่งปัญหานั้น^{๘๓}

ดังจะได้สรุปพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมาแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ให้เห็นสาระสำคัญ ๆ ๓ ประการ คือ

๑. แก่ที่องค์ประกอบภายนอกคือ สภาพแวดล้อมหรือสังคม กล่าวคือสิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน ค่านิยมวัตถุทั้งหลาย ที่มีแต่สิ่งยั่วยุทางอบายมุขอยู่ทั่ว ๆ ไม่ทุกหัวมุมเมือง จนที่สุดกลายเป็น การบริโภคนิยม อันเป็นแนวความคิดที่ผิด ๆ ไม่มีความถูกต้องชอบธรรมที่เอาแต่บริโภคใช้สอย ไม่มีความริเริ่มที่จะผลิตเอง ตลอดจนมีความนิยมชื่นชมความเจริญทางวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมกับประเพณีและสังคมไทย ชื่นชอบวัตถุนิยมมากกว่าความเจริญทางจิตใจ เรียกทั่วไปว่า วัตถุนิยม

๒. แก่ที่องค์ประกอบภายใน คือตัวบุคคลเอง ให้รู้จักคิด คิดเป็น คิดโดยแยกคาย มีจิตสำนึกในการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา มีพัฒนาทางด้านกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์และด้านปัญญาเป็นเครื่องนำไปสู่การแก้ที่ตัวเราเอง หรือที่กิเลสของตนเอง เพื่อสกัดกั้นสิ่งเร้าในภายในไม่ให้เกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จักกำหนดพิจารณาเพื่อละ และไม่ให้เกิดเจริญมากขึ้น เรียกว่า กิเลสคาม

๓. แก่ที่ระบบการศึกษาที่ไม่เหมาะสม ที่ยังหาบูรณาการแห่งการศึกษาไทยไม่จบเพื่อยกฐานะด้านพัฒนาการศีลธรรมจริยธรรมตลอดจน การรักษาวัฒนธรรมประเพณี ให้สูงขึ้น เท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการแก้ที่มีการศึกษาแล้ว การพัฒนาโดยรวมทั้งสิ้น ก็จักบังเกิดขึ้นเอง โดยรวมเรียกย่อ ๆ ว่า แก่ที่องค์ประกอบภายนอกและภายในตลอดจนสร้างบูรณาการแห่งการศึกษาตาม

^{๘๒}ที่.ม. (ไทย) ๑๐/๘๘/๔๒.

^{๘๓}วินย. (ไทย) ๔/๒๗/๒๒.

หลักพุทธธรรมให้ครบถ้วนทั้ง ๓ ประการเหล่านี้ จึงเป็นที่ไหลมาแห่งกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อให้หันมานิยมความเป็นไทย มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ดังอดีตที่ชาวไทยมีพุทธศาสนาเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจ เพราะพุทธศาสนาสอนให้รู้จักสำรวมระวังทั้งทางกาย วาจาและใจไม่ให้ตนเองประพฤตินิสิตธรรมและจริยธรรมของสังคม

ทั้งนี้สิ่งที่เป็นวิธีการขจัดปัญหาทั้งสิ้นให้หมดไป ก็คือการพัฒนาทั้งตนเองเป็นจุดเริ่มก่อน จึงพัฒนาสิ่งแวดล้อม อันจะมีทั้งพัฒนาวัตถุแล้วพัฒนาจิตใจ ไปพร้อม ๆ กันเป็นองค์รวม ดังจักเสนอไว้ในกรวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาดังมีประเด็นต่อไปนี้

๑. เริ่มต้นที่การพัฒนาตนเองเป็นจุดแรก โดยครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ต้องพัฒนา ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจึงต้อง เริ่มที่แม่ แก่ใจที่พ่อ ก่อที่ลูก ปลุกที่ครูอาจารย์และข้าราชการ ใหัววานพระสงฆ์ เริ่มจากบ้านแล้วแพร่ไปสู่สถาบันอื่นๆ อีก

๒. เครื่องมือในการพัฒนาจิตคงไม่มีอะไรที่ดีกว่าธรรมะในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นอุปกรณ์สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม เรียกว่า การพัฒนาจิตใจ

๓. ต้องมีอุดมการณ์ใช้ในการพัฒนา ซึ่งเป็นแบบผสมผสาน มีองค์หลักของสังคมคือวัด บ้านและโรงเรียนเป็นรากฐานของสังคม มีวัดเป็นที่พึ่งทางวิญญาณ มีโรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้ปัญญา และมีบ้านเป็นแกนหลักของชุมชน

๔. การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน ด้านปัจจัย ๕ ให้พอเพียงแก่การครองชีพรวมถึง การลงวันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. พร้อมใจกันขจัดสิ่งที่จะเกิดตามมาพร้อมกับความเจริญ นั่นคือ อบายมุข สิ่งมอมเมา ประชาชนให้น้อยลงและให้หมดไปในที่สุด

สุดท้ายพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมา จึงเป็นไปอย่างถูกต้องและ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยเหตุผลที่แสดงมาแล้ว จึงมีทั้งวิธีการแก้ไขที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ด้วยการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ถูกจุด ตรงเป้าหมายตามแนวทางแห่งพุทธวิธีด้วยหลักพุทธธรรม

บทที่ ๔

โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน

โทษ หมายถึง ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น รับโทษ ลดโทษ^๑ ในที่นี้หมายถึง โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน ซึ่งเป็นศีลข้อที่ ๕ ในเบญจศีลที่เป็นศีลขั้นพื้นฐานของฆราวาสทั่วไป และเป็นศีลในการดำเนินชีวิตของผู้ที่ครองเรือน ศีล คือ เครื่องมือที่ควบคุมความประพฤติทางกายและวาจา ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย^๒ ผู้วิจัยศึกษาโทษของการล่วงละเมิดศีลข้อสุราที่เป็นโทษในทางคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท โทษที่เกิดขึ้นกับคนผู้ล่วงละเมิด โทษในทางสังคม การรักษาศีลข้อที่ ๕ เป็นธรรมเพื่อผลบุญ การรักษาศีลข้อที่ ๕ เป็นธรรมเพื่อธรรม และคุณค่าศีลที่มีกับสังคมไทย ดังมีลำดับต่อไปนี้ คือ

๔.๑ โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน

โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรานั้น มีมาก การดื่มสุรา จึงเป็นเรื่องที่ควรงดเว้น ท่าน พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ ท่านบอกว่าเพื่อให้เห็นเหตุผลชัดเจน ควรจะได้ยกเอาพระพุทธรวณะในคัมภีร์พระไตรปิฎกมาพิจารณากัน เพราะท่านได้แสดงไว้อย่างครบถ้วนพอเพียงที่ใครๆจะเห็นสมจริงว่าการดื่มสุราเป็นข้อควรงดเว้นจริงๆในพระไตรปิฎกดังกล่าวถึง การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทท่านระบุโทษของสุราไว้ ๖ ประการ คือ เสียทรัพย์ สิ้นเงินตรา ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง ทำให้ไม่รู้จักอาย เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา^๓ ผู้วิจัยจะลำดับรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

^๑ฝ่ายวิชาการภาษาไทย, พจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓๕.

^๒พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่ ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕๑.

^๓ที. ปา. (ไทย) ๑๑/ ๒๔๘ / ๒๐๒ - ๒๐๓.

๔.๑.๑ โทษข้อที่ ๑ ทำให้เสียทรัพย์ ลิ่นเงินตรา

ข้อนี้เห็นจะไม่มีใครสงสัย เห็นกันตาตาอยู่แล้วเพราะเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราทำ กินเองไม่ได้ไม่เหมือนข้าวปลาอาหารอย่างอื่นถ้าใครขึ้นต้มเหล้าเองก็ผิด กฎหมายเมื่อทำเองไม่ได้ก็จำเป็นต้องซื้อเขากินนี่แหละทางเสียทรัพย์บางคนอ้างว่าเรากินเหล้าที่คนอื่นเลี้ยงไม่เห็นจะต้องเสียเงินเสียทอง ถูกแล้วที่เขาต้มเหล้าส่วนมาก หรือแทบทุกคน ก็มักจะเริ่มต้นด้วยการกินเหล้าฟรีทั้งนั้น คือถูกคนอื่นเขาขัดเหยียดให้ดื่ม จึงดื่ม แต่ครั้งฟรีไปๆ ไม่เท่าไรตัวก็ต้องซื้อดื่มเอง และนานเข้า ก็ต้องซื้อเลี้ยงคนอื่นด้วย เพื่อใช้หนี้เหล้าที่เขาได้ซื้อเลี้ยงเรามา และก็เป็นการลงทุนไว้สำหรับวันหน้าด้วย เขาจะได้เลี้ยงเราบ้างนอกจากนั้น บางคนยังอ้างว่า เราดื่มแต่น้อย พอเจริญอาหารไม่เห็นจะทำให้ลุ่มจมอะไร นี่ก็ถูกอีก แต่อย่าลืมว่ามากย่อมจะมาจากน้อยถ้าเราขูดหลุมฝังตัวเอง วันหนึ่งลึกคืบหนึ่ง ท่านก็บอกว่า ไม่เป็นไรถูกพุงนี้อีกคืบหนึ่ง ท่านก็บอกว่า ไม่เป็นไรอีกถูกอีกมะรินนี้อีกคืบหนึ่งท่านก็ว่า ไม่เป็นไรก็ถูกอีกแต่ถ้าขุดลงวันละคืบไม่รู้จักหยุดถึงท่านจะบอกว่า ไม่เป็นไรๆ ทุกวันก็ตาม นานเข้า หลุมนั้นก็ลึกกลงๆ อาจถึง ๑๐๐คืบ ๒,๐๐๐ คืบ และการขึ้นจาก หลุมนั้น ท่านอาจจะต้องใช้บันไดพาดก้าวขึ้นเองไม่ได้ง่ายๆ เหมือนแต่ก่อน และถ้าขึ้นขูดลึกลงไปอีกเพียงวันละคืบๆเท่านั้น ท่านก็จะไม่มีทางขึ้นจาก หลุมนั้น ได้เลยแม้ปากท่านจะบอกว่า ไม่เป็นไรๆ ก็ตามและก็ไม่แน่ว่าผู้อื่นจะสามารถช่วยท่านได้ สิ่งที่น่าที่ที่สุดมีอยู่อย่างหนึ่ง คือหลุมนั้นจะกลายเป็นหลุมฝังศพของท่านเองเรื่องดื่มเหล้าก็เหมือนกันนั่นแหละ ท่านเพราะคนหลงการมของตัวเองว่าไม่เป็นไรๆ นั้นแหละพินาศลุ่ม จมไปนับไม่ถ้วนแล้ว เพราะโทษการลวงละเมิดศีลข้อที่ ๕^๔

๔.๑.๒ โทษข้อที่ ๒ ก่อความทะเลาะวิวาท

การก่อความทะเลาะวิวาท หรือการชกต่อยกันนั้น โดยส่วนมากมาจากสาเหตุการเมาเหล้า ท่านคงจะเคยเห็นมาบ้าง คนที่ดื่มเหล้า แล้วชอบชวนทะเลาะไม่เลือกหน้าเมาเหล้าแล้วตะโกนคำใดๆตามตรอกตามซอยแล้วเอนายมาคำว่าสาตเสียดเสียดเมาเหล้าแล้วพูดลวนลามผู้หญิงไม่ว่าถูกเขาเมียใครเมาเหล้าแล้วทำชกทำต่อย แม้กับเด็กๆ ปูนลูกปูนหลานหรือเมาเหล้าอวดดี ทำดีกับพระทั้งวัดแล้วก็ยังมีบางคน พลอยเห็นว่า เหล้าเป็นของวิเศษ ทำให้คนกล้าที่หัวเหล้าทำให้คนกล้านั้นเป็นความจริง พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ตรัสว่าเหล้าทำให้คนฉลาด แต่ตรัสว่าเหล้าเป็นเหตุก่อวิวาทเราลองมาพิจารณากันดูอย่างเป็นกลางว่าความกล้าที่เราได้รับจากเหล้า นั้น ใช้ได้จริงหรือไม่ความกล้าเป็นคุณสมบัติพิเศษอย่างหนึ่งของคน ใครมีไว้แล้วดีกว่าความขี้ลาดตาขาว แต่เมื่อเรามีความกล้าแล้ว

^๔ ปิ่น มุกข์คณต์. โทษของสุรา.(ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://community.thaiware.com>

จะต้องมีสิ่งหนึ่งคอยกำกับ หรือควบคุม เพื่อให้ความกล้านั้นแสดงออกในทางที่ไม่เป็นโทษ เหมือนดาบคมก็ต้องมีฝัก จึงจะไม่มีอันตรายถึงกำกับความกล้า ได้แก่คุณธรรมที่เรียกว่า สติความระลึกได้กล้า - มีสติ จึงเรียกว่า กล้าหาญกล้าโดยไม่มีสติกำกับ เขาเรียกว่า ความบ้าบิ่น ไม่ใช่ความกล้า คนเรามักจะเข้าใจผิดเอาความบ้าบิ่นมาเป็นความกล้า คือเห็นใครทำอะไรได้ เกินกว่าคนสามัญก็ยกกันว่ากล้าความจริง การทำอะไร ผิดจากคนสามัญนี้อาจทำไปโดยฤทธิ์อย่างอื่นก็ได้ คนที่ทำอะไรแผลงๆเลยขีด คนสามัญเราก็เห็นกันทั่วไป และที่รู้จักกันอยู่แล้วว่า ไม่ใช่คนดีวิเศษเสมอไปทีนี้เหล่าที่คนคัม เข้าไปนั้น เป็นเครื่องทำลายสติคือทำให้สติฟั่นเฟือน ลืมตัว และหมดสภาพที่เป็นตัวของตัวเองคนเราพอสติพิกลพิการ ไปแล้ว ก็ทำอะไรแผลงๆได้ทุกคน ถ้าเราจะถือว่าการทำงานเช่นนั้นเป็นความกล้าที่ดีแล้ว ก็นับว่าเป็นการเข้าใจผิด เพราะความกล้า เช่นนั้นไม่มีประโยชน์อะไรเลยแก่ชีวิตของเราและแก่ใครๆ นอกจากเป็นทางนำความร้าวรานมาสู่สังคมเท่านั้น รวมความแล้ว เหล่าแทนที่จะทำให้ผู้คัมเป็นคนกล้าดังที่บางคนชอบอ้าง แต่กลับทำให้ ผู้คัมจนมาแล้ว ชอบพูดพาล่อกวนใจคนอื่นและเข้าใจผิดในตัวเองว่า เป็นผู้มีฤทธิ์ศักดิ์เดช เห็นอมนุษย์ทั้งหลายกลายเป็นคนชอบก่อการทะเลาะวิวาท หลักฐานพยานมีอยู่ลงไปหนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวให้อ่านอยู่ แทบมิเว้นแต่ละวัน ว่ามาแล้วดีกันมาแล้วมาอีกัน มาแล้วชกต่อยกัน มีอยู่เสมอ

๔ . ๑ . ๓ โทษ ข้อ ที่ ๓ สุ ร า นั า โ ร ค มา ใ ห้
 หมายความว่า การคัมสุราทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บหลายอย่างตามมาหลายอย่างโรคที่เกิด
 จาก การ คั ม สุ ร า มี อยู่ เป็น อ น มาก ก็ มี ดัง ต่ อ ไป นี้
 ๑) ทางเดินอาหารเหล่าทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ
 ๒) ทางระบบประสาท เหล่าทำให้มือสั่น ตามัวทำให้เกิดวิกลจริต ที่เรียกว่า บ้า
 พิ ช สุ ร า
 ๓) ระบบทางเดินโลหิตเหล่าถ้าคัมพอสมควร ทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าคัมมาก
 ทำ ใ ห้ ชี พ จ ร อ่ อ น ลง เ ต้ น ระ ยะ ไม่ เ ท่ า กั น และ สุก ทั ย ห ม ด ส ตี
 ๔) ต่อมไม่มีสาย เหล่าทำให้อักเสบเรื้อรังทำให้เกิดโรคเบาหวาน ปวดข้อ และ
 เ ปี น โ ร ค ตั บ แ อ ชี ง
 ๕) ระบบการหายใจเหล่าทำให้ผู้คัมหายใจช้าลง ระยะไม่เท่ากัน อาจจะทำให้
 หัวใจวายเฉียบพลันได้รวมความแล้วเหล่าให้โทษแก่ร่างกายเชิญท่านตามไปพบหมออีกท่านหนึ่ง
 คือนายแพทย์ประสพ รัตนกรท่านผู้นี้เป็นนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางจิตและประสาทได้เคยไปศึกษา
 เรื่องเหล่าโดยตรง ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาครั้งกลับมาเมืองไทยแล้วก็ได้พยายามหาทางชี้แจง
 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการคัมเหล่าให้ประชาชนทราบอย่างกว้างขวาง ในคราวเข้าประชุมร่วมกัน ทุก
 กระทรวงมหาดไทยในฐานะเป็นกรรมการลดการคัมสุราผมได้รับมอบบันทึกเรื่องเหล่าไว้จากท่าน

ชุดหนึ่งในบันทึกนั้นท่านกล่าวถึงเรื่องในอเมริกา เขามีสมาคมเลิกเหล้า (Alcoholics anomymhus) สมาคมได้พยายามค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการดื่มสุราซึ่งเป็นปัญหาทางการแพทย์อยู่ทุกวันนี้^๕ สรุปได้ว่าโรคติดสุรามืออยู่ ๔ ประเภท คือ

๑) Pathological คือโรคเมาเหล้า

๒) Pelirium Tremens คือโรคไข้เหล้า มีอาการสั่นตัว ผวาง่าย มีไข้สูง ๓ - ๑๐ วันระแวงมองเห็นภาพลวงตา แล้วหวาดกลัว รู้สึกแปลกๆ คล้ายแมลงตอมใต้ผิวหนังอัตราการตายสูงถึง ๑๐ %

๓) Korsakoff's Syndrome คือโรคเหล้าละลายประสาทไม่อยากกินอาหารเห็นภาพลึกลับตัวง่ายพูดพล่อย

๔) Acutchallucinosi คือโรคเหล้าละลายจิต มีอาการเหมือนโรคจิต มีความระแวงและสำคัญผิดเห็นและได้ยินสิ่งลวงตา ลวงหู บางครั้งทนไม่ได้ ต้องดำหรือออกท่าทางประกอบนอกจากนี้

นอกจากนี้ ท่านได้กล่าวถึงสถิติในอเมริกามีคนติดเหล้าประมาณ ๕ - ๗ ล้านคนคนเหล้านั้นทำให้เกิดผลเสียแก่ทางเศรษฐกิจของชาติ ๘,๐๐๐ ล้านเหรียญต่อปีในบูคาเบสต์ มีหลักฐานแน่นอนว่า คนที่ฆ่าตัวตายนั้นเป็นพวกติดเหล้าเสีย ๘๐ % ดร.ฟอเรล ได้ทำการสำรวจ ในประเทศสวิส พบว่า ๓ ใน ๔ ของพวกอาชญากร ปรากฏว่าเป็นพวกติดเหล้า และ ๑ ใน ๓ ของคนที่ต้องไปรักษาตัวในโรงพยาบาลโรคจิตนั้นมีเหล้าเป็นต้นเหตุรวมอยู่ด้วยเสมอ ฟังหมอแผนปัจจุบันก็คนๆก็ว่าเหล้าเป็นเครื่องนำโรคเหมือนกันลองหันไปหาหมอไทยๆ แผนโบราณดูบ้างจะว่าอย่างไร สำหรับหมอแผนโบราณ จะไม่ไปปรบกวหมอมตามบ้านละเข้าเฝ้าผู้ทรงรอบรู้เรื่องเหล่านี้เป็นอย่างดี ได้ทรงอธิบายไว้ชัดเจนว่าเหล้าทำให้เกิดโรคหลายอย่างเช่น โรคขาดตามข้อ โรคเมื่อยขบโรคแน่น มีลมพิษในกระเพาะ โรคจุกเสียดโรคอาเจียนโรคอ้วนจุกอ่อนเพลียโรคนอนไม่หลับโรคเบื่ออาหาร ลิ่นเป็นฝ้าคอแห้งเป็นต้น ลองนึกถึงคนที่ติดสุราดูก็ได้ เท่าที่เคยพบ เห็นว่ามีโรคพวกนี้จริงหรือไม่รวมความว่า หลักรักษาการอันหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เมื่อ กว่า ๒,๕๐๐ ปีก่อน โน้นว่า “เหล้า นำโรคมานำให้” ก็ยังถูกต้องจนทุกวันนี้หมอมทั้งแผนเก่าแผนใหม่ ทั้งหมอไทย หมอฝรั่ง ต่าง รับรองกันทั้งสิ้น ว่าเหล้าเป็นสาเหตุของการเกิดโรคทางกาย โรคทางสมอง และโรคทั่วไป

๔.๑.๔ โทษข้อที่ ๔ เหล้าทำให้เสียชื่อเสียง

แน่นอนที่สุด ชื่อเสียงย่อมไม่มีแก่คนสติฟั่นเฟือนซึ่งอาจทำความผิดได้ทุกประตุ บางคนอ้างว่า

^๕ <http://health.kapook.com> (ออนไลน์) วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๖ บุญมา จิตจรัส, มงคล ๓๘ ประการ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓), หน้า ๒๐๑.

ดื่มเพื่อสังคม คล้ายๆกับการสังคมคบหากัน จำเป็นต้องดื่มเหล้า ไม่ดื่มไม่ได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดหรือเป็นการแก้ตัว ผมเคยฟังท่านผู้ใหญ่บรรยายมารยาท ในสังคมและเคยศึกษาจากตำราสังคมหลายเล่ม ไม่เคยฟังหรือพบว่า การสังคมต้องดื่มเหล้ามีแต่สอนซ้ำๆซากๆว่า “จงอย่าดื่มสุรา ถ้าอดไม่ได้จริงๆ ก็จงดื่มน้อยที่สุดและเมื่อรู้สึกตัว ว่าเมาควรรีบปลีกออกจากสังคมเสีย” มีแต่สอนกันแบบนี้เหล้าไม่ใช่แกนแห่งสังคมแน่ บางคนอ้างความจำเป็นในการผูกมิตร จึงดื่มเหล้าอ้างว่าถ้าไม่ดื่มเหล้า เราจะนับถือ กันได้อย่างไร นี่ก็อีกแหละคนเลี้ยงเหล้ามีเพื่อนมากจริง เราอาจหาเพื่อนได้เป็นพันๆในชั่ว โมงเดียว แต่น่าเสียดายที่หัว รุ่งเช้า เหล้าสร้างแล้ว มิตรภาพก็สร้างไปด้วย พอเมาแล้วก็มักจะปวารณา“น้องชายมีอะไรใช้พี่นะ อย่าเกรงใจ”แต่รุ่งเช้าพูดกันไม่รู้เรื่อง คูชิเพราะฉะนั้น เราตั้งสูตรได้ว่า มิตรที่ได้ด้วยเหล้าก็เหมือนผ้าที่ย้อมด้วยขมิ้น สีดกเร็ว ต้องย้อมกันบ่อยๆ จึงจะได้สีเดิมผู้ที่ผูกมิตรด้วยเหล้า ถ้าตัวตกอับลง ไม่มีเหล้าให้เขากินเมื่อไรมิตรก็จะหายไปเมื่อนั้นเคยเห็นมาแล้วเป็นเหตุการณ์ที่เกิดใกล้กับตัวข้าพเจ้ามากคือท่านผู้ซึ่งเคยเป็นเจ้ามือเลี้ยงเหล้าขนาดหนักผู้หนึ่งซึ่งบรรดาคอสุราทั้งหลายยกเป็น พี่ใหญ่ ที่เดียว เกิดล้มป่วยลงอย่างหนักพอแสดงอาการหมดหวัง ที่จะป็นเจ้ามือได้ต่อไปแล้วบรรดาคอสุรามิตรทั้งหลายซึ่งไม่เคยขาดบ้านแต่ก่อน หายหน้าไปหมดเหลือแต่ผู้นับถือกันด้วยใจแท้ๆ ไม่มีอะไรยอมคอยนั่งกรอก ข้าวกรอกน้ำให้เป็นอย่างนี้แหละท่าน มิตรภาพใน ขวดเหล้า มันระเหยได้เมื่อเหล้าหมดมิตรก็หมดด้วย”

๔.๑.๕ โทษที่ ๕ เหล้าเป็นเหตุให้ทำน้อตสู

ข้อนี้ จริงที่สุดอีกเหมือนกัน ใครๆก็เคยพบเคยเห็น คนเราเวลาปกติก็เรียบร้อย จะออกจากบ้านแต่ละทีต้องกวาดขันเสื่อกางเกง กลับ ไม่กระดิก จะพูดจาที่รู้จักรักษาศีลชั้นเชิงรักศักดิ์ไม่ให้ใครดูถูกแต่ครั้นเมาแล้ว กลายเป็นคนละคนความคิดที่จะถนอมเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่รู้หายไปไหนเลยทำอะไร ได้ทุกอย่าง ที่คนไม่เมาทำไม่ได้ ที่ว่าทำน้อตสูก็คือทำสิ่งน่าอัปยศ เช่น นอนกลางถนน นั่งลงบนที่โสโครก ถ่ายอุจจาระปัสสาวะและ โกงคออาเจียน ในที่ทุกหนทุกแห่ง ปล่อยปละกับการแต่งเนื้อแต่งตัว รวมความว่า "หมดตัว" ก็แล้วกัน อย่างว่าแค่เสื่อผ้าเลย แม้แต่แข่งขาคืนมือของตัวเอง ก็ปล่อยทิ้งหมด มันเป็นความจริงที่ไม่น่าจะเสียเวลาอธิบาย เพราะเห็นกันอยู่ทั่วไปแล้วหัวคิดที่ออกมาในขณะมีเมานั้นเป็นหัวคิด

ที่ใช้การไม่ได้ มีใครมาเล่าให้ฟังจำไม่ได้เสียแล้ว

จำได้แต่ว่า ขณะนั้น ข้าพเจ้าประจำอยู่ที่กองพลที่ ๔ นครสวรรค์ และกำลังโดยสารรถ ล่องลงมาจากเหนือ มีใครคนหนึ่ง สนทนามาในรถไฟมาเล่าให้ฟังถึงหัวคิดของคนเมาที่จริงใจให้เป็น ของคนเล่าก็แล้วกันและถ้าพาดพิงถึงท่านผู้ใด ก็ขอโทษด้วย เล่าตามที่เขาเล่า ครั้งหนึ่ง ทางจังหวัดมีการสร้าง

^๗ <http://community.thaiware.com>(ออนไลน์) วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

ถนน จากตัวจังหวัด ไปถึงอำเภอแห่งหนึ่งครั้งทำถนนเสร็จเรียบร้อยแล้วก็สั่งให้คน งานเอา รถบรรทุกหลักกิโลเมตร ไปปักตามรายทาง วิธีทำก็คือคนพวกพวกนี้จะต้องวัดระยะทาง ๑ ก.ม. และขุดหลุมปักหลักกิโลไว้แต่ครั้งพื้นสายตานายไปแล้ว คนงานทั้งหมดก็พากัน ตกน้ำล่อกันเสีย เมาแอ่พอเมาแล้ว ก็เกิดความคิดขึ้นมาแปลกๆ คนหนึ่ง เสนอความเห็นขึ้นว่าการที่นายสั่งให้ปักหลัก กิโล รายกันออก ห่างกัน ๑ ก.ม. นั้น ไม่ถูก ผิดศีลธรรมเพราะเป็นการทรมานหลักกิโล ให้พลัด พราก กัน เขาจะคุยกันบ้างก็ไม่ได้เป็นบาปหนัก นายสั่งผิด คณะพรรคพวกเห็นจริงด้วย มีมติเป็นเอกฉันท์ ไซโยปักหลักกิโลรวม กันไว้ดีกว่า ที่สุด เมื่อเสร็จแล้ว หลักกิโลสายนี้ ก็เลยพิกลไปหมด บางทีเดิน ตั้งครึ่งวัน ก็ไม่เจอ หลักกิโล แต่พอเจอเข้าก็เห็นปักรวมกันไว้ เป็นสิบลำหลักตั้งสลอนเหมือนป่าช้า ฝรั่งเศสสืบสวนได้ความตามที่เล่ามาแล้ว คือคนงาน พากันตกน้ำ เสีย พอสมองพิกล งานก็พิการ ไปด้วยน่า อุดสู่นักแลพ้อตา ลดลง เรียกลูกเขยว่าเพื่อนลูกเขยสถาปนาตัวเองขึ้นเรียกพ้อตาว่า ไอ้ น้องชายมือข้อมูไปในวงสุรา จะเกิดเหตุการณ์ที่มองดูแล้วไม่น่าเป็น แต่ก็เข้ามาแล้ว การทำงาน ผิดพลาดในบางครั้งก็ทำให้ชีวิตถึงแก่ความตายได้ หรือไม่ก็พิกลพิการได้ เพราะเกิดจากความ ประมาท เหล้าทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ

๔.๑.๖ โทษข้อที่ ๖ เหล้าบั่นทอนกำลังปัญญา

ยังมีผู้เข้าใจผิดอีกอย่างหนึ่งว่า เหล้าทำให้ปัญญาเบื่องปราศัญหวัคิดแล่น บางคนอ้าง ตัวอย่าง สุนทรภู่ กวีเอกของไทย ว่าแต่งกลอนได้ดีก็เพราะเหล้า มีชื่อเสียงเพราะเหล้า ซึ่งเป็นความ เข้าใจและเป็นการอ้างที่ผิดจากความจริง ความจริง สติปัญญาของคน ได้มาจากการศึกษาคนกิน เหล้ามาก เหล้าทำให้ปัญญาทึบ ถ้าเขาไม่ได้กินเหล้า สมองจะมีนชาแต่ถ้ากินเหล้า เหล้าจะเข้าไป กระตุ้นเส้นประสาทให้ความคิดแจ่มใสชั่วประเดี๋ยวหนึ่ง แล้วก็กลับทรุดหนักลงไปอีก คนติดสุรา แล้วเลยคว่ำเอาตรงที่เหล้ากระตุ้นประสาทนั้น ว่าเหล้าทำให้ปัญญาเบื่องปราศัญเป็นการคิดถึง ผลได้เพียง หยิบมือเดียว แต่ที่เสีย ไปตั้งกองไม่พุดถึงการที่อ้างสุนทรภู่เป็นตัวอย่างว่า แต่งกลอนได้ ดีเพราะเหล้าและมีชื่อเสียงเพราะเหล้า นั้นผิดถนัดอ่านประวัติสุนทรภู่ดูเถาะฉบับของสภา วัฒนธรรมแห่งชาติ และฉบับของ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ แสดงไว้ชัดเจนว่าสุนทรภู่เป็นนัก แต่งกลอนก่อนกินเหล้าไม่ใช่กินแล้วจึงแต่งเป็นจะว่าสุนทรภู่ได้ปัญญามาจากเหล้าได้อย่างไรและ เหล้าไม่ได้ทำให้ชื่อเสียงของสุนทรภู่ดีขึ้นเลย ตรงข้ามเหล้าทำให้สุนทรภู่ลำบากยากเข็ญมาก แล้ว ทำให้สุนทรภู่ต้องติดคุกติดตะรางเหล้าทำให้สุนทรภู่ถูกเมียทิ้งและเหล้าทำให้สุนทรภู่ถูกโหร เรียกว่าอาลักษณ์ชี้เมารวมความว่าถ้าเกียรติยศของสุนทรภู่จะแจ่มใสเหมือนดวงอาทิตย์เหล้าก็เป็น ผู้สร้างจุดดำขึ้นในดวงอาทิตย์นั้น

^๔ <http://community.thaiware.com>(ออนไลน์) วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

ข้อนี้ สุนทรภู่เองรู้ดีจึงแต่งกลอนสาปเหล่านี้ว่า “น่านรก” กลอนนั้นว่า

“ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมงมีคัน โพงผูกสายไว้ปลายเสา
โอบาปกรรมน่านรกเจียวอกเราให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอาย”

เมื่อสำนักตัวได้แล้ว สุนทรภู่อีกก็เลิกดื่มเหล้า แล้วเขียนกลอนไว้ว่าถึงนครชัยศรีมีโรงเหล้า เป็นของเมาตัดขาดไม่ปรารถนาถ้าเหล้าเพิ่มสติปัญญาให้คนจริงเราคิดงายๆ ก็แล้วกันรัฐบาลคงเปิด ให้คนดื่มเหล้ากินอย่างเสรีมานานแล้วพลเมืองจะได้ฉลาด ไม่ต้องตั้งกระทรวงศึกษาธิการให้เสียเงิน เปล่าๆ และพระพุทธรูปเจ้าคงไม่ห้ามการกินเหล้าแน่การหาเรื่องโฆษณา ว่าการกินเหล้าคืออย่างนั้น อย่าง นี้ เป็นเรื่องของคนดื่มเหล้าจนติด แล้วโฆษณาปลอบใจตัวเองและในโอกาสเดียวกัน ก็หาเพื่อน หรือ หาเจ้ามือไว้ ฝ่ายคนขายเหล้าก็กระพือใหญ่เพื่อให้นักนิยมกินเหล้ามากๆ ตัวจะได้รวย

หลักการทางพระพุทธศาสนาที่ให้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมานั้น ก็เพื่อให้มนุษย์เรานี้ มี สติสัมปชัญญะที่สมบูรณ์ในดำเนินชีวิตให้ราบรื่น การประกอบสัมมาอาชีพก็เจริญก้าวหน้าใน หน้าที่การงาน การเสพสุราให้โทษกับคนผู้ล่วงละเมิดที่เสพด้วยตนเอง ดังต่อไปนี้

๔.๒ สุราให้โทษเกิดกับคนผู้ล่วงละเมิดเสพด้วยตนเอง

สุราให้โทษแก่ผู้ที่เสพเองนั้น หมายถึง โทษที่ไม่ดีเกิดแก่ผู้ที่เสพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะสุรานี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ผู้ใด มีแต่จะทำลายให้หมดสิ้นสภาพทางร่างกาย นอกจากจะก่อให้เกิดโรคแล้ว ยังก่อให้เกิดทุกข์ทางจิตใจ ส่งผลให้ในภพนี้และภพหน้า ดังนี้

๔.๒.๑ เสพสุราให้ทุกข์ทางใจ

จิต ที่เป็นปกติสุขไม่อาจคิดบั่นทอนสติของตนเองด้วยสิ่งใด ๆ การจะดื่มเหล้าหรือเสพยาที่มีผลข้างเคียงร้ายแรงได้ต้องใช้จิตที่เป็นทุกข์ เท่านั้นเพราะคนเราจะรู้สึกดีที่สุดได้ก็ต่อเมื่อมีสติเป็น ตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์แม้แต่การจิบเหล้าเพียงน้อย กลิ่นและรสของมันก็อาจมีมนต์ข่มใจให้ นึกครีမ်คิดอ่านพุดจาแปลกประหลาดไปกว่าตัวตนเดิม ๆ ได้แล้วการถูกรบกวนโดยคนขาด สติสัมปชัญญะเป็นความทุกข์ของผู้ถูกรบกวนถ้าเราเป็นคนรบกวนเขาอย่างไรสติสัมปชัญญะ ใจเรา จะเป็นสุขไปได้อย่างไรการสังเกตุ

เข้ามาในตนเองจะทำให้เห็นทุกข์เป็นขณะ ๆ อย่างชัดเจนทุกข์เริ่มต้นตั้งแต่เมื่ออยากดื่มเหล้าหรือ เสพยา สังเกตเข้ามาในตนเองจะรู้สึกถึงความผิดปกติที่ไม่อาจเป็นที่พึงให้ตนเอง เหมือนใจโยหยา

^๙ <http://www.saintseyiathaifanclub.com> (ออนไลน์) วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

บางสิ่งที่ขาดหายทั้งที่เดิมทีกายใจก็เบาอยู่แต่กลับกระเสือกกระสนหาทางทำให้มันหนักอึ้งเสียอย่างนั้น ทุกข์จะทวีตัวขึ้นเมื่อตัดสติจืดมึนเห่อหรือเสพยา สังเกตเข้ามาในตนเองจะเห็นอาการทรมานทรมายแบบต้องเอาให้ได้ เมื่อไม่ได้ก็จะเป็นจะตาย ทุกข์จะทวีตัวขึ้นอีกเมื่อพยายามดื่มเห่อหรือเสพยา สังเกตเข้ามาในตนเองจะเห็นคล้ายเรากำลังกรอกยาลดความสามารถคิดอ่าน ลดสมรรถภาพในการเผชิญปัญหาหรือทำร้ายสุขภาพของตัวเองอยู่ดี ๆ นี่เองทุกข์จะทวีตัวขึ้นถึงขีดสุดเมื่อดื่มเห่อหรือเสพยาแบบไม่บันยะบันยัง สังเกตเข้ามาในตนเองจะเห็นคล้ายกำลังตกอยู่ในห้วงฝันร้ายเลื่อนเปื้อนวทวนและในฝันร้ายก็อาจถูกหลอกว่ากำลังเป็นสุข ทั้งที่ห้องใส่ปั้นปูนร่างกายวิปริตผิดปกติไปทั้งระบบอยู่ชุด ๆ แค่ว่าตัวให้อยู่นิ่งก็ยากเหลือเกินแล้วทุกข์จะไม่จบโดยง่ายแม้ เมื่อสร้างมาแล้ว สังเกตเข้ามาในตนเองจะเห็นเป็นความรู้สึกมึนงง ซึมเซา บางครั้งก็ปวดหัวตัวร้อนแต่พอร่างกายกลับเป็นปกติก็อยากสร้างเหตุของความผิดปกติทางกายขึ้นอีกจึงมีแนวโน้มจะดื่มมากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง กระเพาะอักเสบตับแข็ง เสียเหง้า มีอัสสัน ความจำเสื่อม ฟุ้งซ่านจัด ฉุนเฉียวง่ายขี้ระแวงอย่างไรเหตุผล ใช้ความรุนแรงโดยขาดสติ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือเป็นทุกข์ได้ทั้งกับตนเองและสังคมรอบข้างครบวงจรในทางปฏิบัติแล้ว ขี้เมาส่วนใหญ่มีชีวิตที่เคร่งเครียด เป็นทุกข์ไม่ใช่เพราะอยากสนุกสนาน แต่อยากลิ้มความจริงอยากหนีจากโลกความจริงไปอยู่ในโลกของความฝันมากกว่าซึ่งเหล่ายาที่ปรากฏตัวเป็นทางลัดที่หาง่ายกว่าอย่างอื่นและเมื่อเดินอยู่บนทางลัดนั้นแล้วก็ยากมากที่จะเห็นว่าตัวเองกำลังเดินลาดลงต่ำไปทุกที^{๑๐} นี่คือนอกทุกข์ที่เกิดขึ้นในทางจิตใจ โรคภัยก็ตามมา

๔.๒.๒ การเสพสุราเป็นการสังฆมบาป

การเสพสุราเป็นการสังฆมบาปนั้น ดังที่ทราบแล้วว่าความมึนเป็นเครื่องหมายของบาปเราก็คือสามารถสำรวจใจตนเองแล้วทราบได้ว่าการดื่มเห่อและเมายาเป็นบาปเพราะไม่มีการเมาครั้งใดที่ทำให้จิตของเราสว่างขึ้น มีแต่หม่นหมองลงกับทั้งไม่มีแก้ไขคิดอะไรในทางดี ในทางที่เจริญเอาเลยเป็นแรงผลักดันเกิด โลภะ โลภะต้องการเอาชนะความอยากมีสติจึงบังคับให้เราถ่อดื่มหรือเสพจนขาดสติได้ สิ่งทีกระตุ่นให้เกิด โลภะก็มีอะไรอื่นเราเห็นจนชินตาว่าในงานรื่นเริงต้องมีเหล้ายาประกอบ ดื่มหรือเสพแล้วลิ้มทุกข์หัวเราะง่าย เคลิ้มสำราญเหมือนฝันขวนใจ หลายครั้งอาจถูกพวกมากลากไปถ้าไม่ยอมร่วมดื่ม ไม่ยอมร่วมเสพ ก็ไม่นับเป็นพวกเดียวกันทำงานหรือคบหากันไม่ได้สนิทสนม เป็นต้นที่น่ากลัวก็คือบาปสามารถสังฆมตัวได้ นั่นหมายความว่ายิ่งดื่มเห่อมากขึ้นเท่าไร สติก็ยิ่งพร่าเลือนมากขึ้นเท่านั้น มองไปทางไหนเหมือนไม่ใช่ความจริงกลายเป็นความฝันจากหนึ่งไปหมด ตราบใดไม่เมา ตราบนั้นไม่มีจากฝันที่ชอบถ่าคิดว่ารู้จักตัวเองดี ก็อย่าเพิ่งนึกว่ารู้จักความ

^{๑๐} <http://www.dhammadownload.com>(ออนไลน์) วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

เผาของเราด้วยเพราะความเผาจะข้อมใจเราเปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่งเหมือนเป็นคนละคน อาจพูดอาจทำอะไรเหลือเชื่อว่าจะพูดหรือทำได้แม้ถ้าปากคิมเหล็กด้วยความคิดอยากลอง ปากของเราก็ได้ชื่อว่า เป็นประตูปาตีเข้ามาสิงแล้ว ยิ่งเข้ามาบ่อยยิ่งเข้ามามากเท่าไร เราก็เสียความเป็นเราให้กับผีสูรามากขึ้นเท่านั้นความคิดในทาง ฟังพาเหล่านี้จะลดความฉลาดในการฟังพาตัวเองลงทั้งที่ฝึกสติเพื่อเป็นที่ เกาะที่ฟังของตนเองก็ได้ฝึกสติเพื่อเป็นความบันเทิงให้ตนเองก็ได้ แต่เพราะไม่รู้วิธีฝึกคนส่วนใหญ่ จึงเลือกหาที่ฟัง หาเครื่องทำความบันเทิงให้กับตัวเองกันแบบง่าย ๆ ฉะนั้น เพียงไม่ตั้งใจไว้ก่อนว่า จะเว้นขาดจากการดื่มเหล้าก็นับว่ามีโทษแล้ว เพราะเมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดโลภะอย่างแรงกล้าความอยากมีสติก็ลดระดับแทบไม่เหลือ ยังผลให้สติพรั่นถล่นลงเปิดช่องให้โลภะเข้าครอบงำจน ینگเวลา หลงนึกว่าบาปแห่งการเมาเหล้ามาเป็นสิ่งสมควรทำยิ่งกว่าบุญแห่งการเพียรทำสติให้เจริญขึ้น พระพุทธองค์จึงทรงให้งดเว้น

๔.๒.๓ ความเป็นอยู่ที่เลวร้าย

ไม่มีความฟุ้งซ่านรำคาญใจอันใดอย่าแยะไปกว่าความฟุ้งซ่านรำคาญใจอันเกิดจากการเป็นคนขี้เหล้า เพราะบาปข้ออื่นยังทำลงด้วยมีจิตติดกันได้ เช่นเราอาจใช้ศิลปะและไหวพริบเชิงดาบ ชื่นสูงในการฆ่าฟันคู่ต่อสู้เราอาจปล้นธนาคารด้วยความรู้ความสามารถเกินธรรมดาเราอาจใช้อำนาจ เสน่ห์สะกดให้คนมีเจ้าของมาพละกายให้ เราอาจลวงโลกด้วยแผนการอันแยบยลแต่ถ้าต้องเมามาย เพราะเหล้า เราจะไม่มีทางคงสติและความสามารถแบบเดิม ๆ ไว้ได้เลยคำว่าเผาจะไม่อยู่คู่กับคำว่า สติอย่างเด็ดขาดเมื่อบาปจากการการเมาเหล้าถูกสั่งสมมากแล้ว คนเมาเหล้าย่อมเลื่อนฐานะเป็นคนขี้ เมา ดูเหิน ๆ เหมือนยังไม่ได้ทำผิดอะไร ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนแต่แท้จริงแล้วความเมาก็คือการ ขาดสติการขาดสติก็คือต้นเหตุของบาปอันร้ายกาจได้ทุกข้อ เฉพาะในประเทศไทย ร้อยละ ๖๕.๔ ของคนที่เข้าไปอยู่ในคุกนั้น ก็มีน้ำเหล้านี้เองเป็นสายธารพัดพาเข้าไปการเมาเหล้ายาแต่ละครั้ง ไม่ได้บั่นทอนเฉพาะสติในบัดนั้นแต่ยังส่งผลกับสติโดยรวมทั้งชีวิต กล่าวคือเราจะฟุ้งซ่านมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งก็เป็นผลให้ความสามารถรับรู้ความจริงเฉพาะหน้าลดหย่อนลงเรื่อย ๆ เช่นกันอาการคิด เองเอเองคุณเฉียวเอง จะค่อย ๆ ทวีตัวขึ้นตามวันเวลาที่สั่งสมพิษแอลกอฮอล์ไว้ในร่าง และกลับคืน ดีได้ยากยิ่งจิตของคนขี้เหล้าย่อมมีความกระเจิดกระเจิงประคุดปีศาจที่พร้อมจะวิ่งพล่านไปอย่างไร จุดหมายปลายทาง ฉะนั้นแม้มีวาสนาได้เกิดเป็นมนุษย์อีก ก็มีแนวโน้มว่าจะคลุ้มคลั่งเป็นบ้าได้ไม่ ยากนี่สะท้อนว่ากรรมแบบคนขี้เหล้าย่อมถ่วงทางไปสู่ความเป็นคนบ้าในการเกิดครั้งต่อไปหรือดีไม่ดีก็ อาจเห็นทันตาในชาติปัจจุบันที่เป็นคนขี้เหล้านี้เองหากตายเสียคนขี้เหล้าเมายาผู้ยังไม่อ้อมไม่พอกับ น้ำเมาไม่มีโอกาสกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก แต่ยังพอมิบุญพยุงไม่ไหวร่วงหล่นถึงนรกก็อาจไปเสวย ภพของพวกไร้สติในระดับเดรัจฉานภูมิ เช่นตัวต่อที่ทำร้ายคนและสัตว์อื่นได้โดยไม่ต้องถูกราวีก่อน เป็นต้นแต่หากตายเสียคนขี้เหล้าเมายาที่ผลอสติก็อคคืออาญาไว้มากก็จัดว่ามีความเหมาะสม

กับสภาพความเป็นอยู่ที่ถูกทำร้ายให้ร้องโหยหวนครวญครางเป็นนิตย์ ดังเช่นนรกภูมิสถานเดียว^{๑๑}

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการยถาฐานะคุณภาพจิต หรือการอบรมตนตามหลักศีลธรรม จริยธรรมของพระพุทธศาสนา จึงเป็นเป้าหมายทางการศึกษา การพัฒนามนุษยธรรม สิ่งจำเป็น ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษา คือ การมีความรู้ความเข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ที่เป็นตามความจริง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องว่าสิ่งใดควรปรับ และปรับอย่างไร ปรับที่ใด ปรับอย่างไร เป็นต้น การปรับตนเองเพื่อดำรงอยู่ทั้งทางร่างกายให้มี สุขภาพดี และมีจิตใจที่เข้มแข็ง การรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็น ประโยชน์แก่ตน^{๑๒} ที่มีและเกิดขึ้นควบคู่กับความเจริญของสังคม หากส่งเสริมแต่การศึกษาเรื่องวัตถุ คุณภาพการศึกษาด้านจิตใจที่ต่ำลง ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จึกรุนแรงมากยิ่งขึ้น มิได้ลดลง ในที่สุดสังคมก็มีความสับสนวุ่นวาย ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมได้รับการบูรณาการอย่าง ถูกต้องแล้ว ก็กลายเป็นสังคมที่ปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ อันนำไปสู่การสร้างภูมิป้องกัน สถาบันครอบครัวที่ดีในอนาคตข้างหน้า ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อครอบครัว โทษอันเนื่องจาก การเสพสุราและของมีนเมา เป็นโทษที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ทำให้ครอบครัวเกิดการแตกแยก สมาชิกภายในครอบครัวก็ระส่ำระสายไปด้วย คือ โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่เกิดขึ้นต่อ ครอบครัว

๔.๓ โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่เกิดขึ้นต่อครอบครัว

โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวนั้น เป็นโทษที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ที่อยู่รอบตัวของผู้ที่เสพสุรา เป็นที่ทราบกันดีว่า สถาบันครอบครัวเป็นที่สำคัญต่อสังคม ประเทศชาติมาก หากทุกครอบครัวมีหัวหน้าที่เสพสุราเป็นประจำ ก็อาจจะทำให้ประชากรใน ประเทศไม่มีคุณภาพกลายเป็นประเทศที่อ่อนแอประชากรไร้สมรรถภาพในการทำงานไป ความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองก็อ่อนแอไม่มั่นคงที่สุด

ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากสมาชิก หรือคนในครอบครัวเสพสุรา เมรัยและของมีนเมา อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์ยาก ความลำบากในการประกอบ อาชีพ หรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ทำให้เสียทรัพย์ เพราะใช้จ่ายไปในทางจัดหาซื้อสุรา เป็นต้น มาเสพมาจัดเลี้ยงกัน ทำให้รายได้ที่ได้มาจากค่าแรงการทำงานก็หมดไปกับกับค่าสุรายา เสพติด นำไปสู่ปัญหาประทุษร้ายร่างกายและจิตใจ และสิ่งอื่นก็ตามมาอีกมาก เช่น ปัญหา

^{๑๑} <http://health.kapook.com>(ออนไลน์) วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๑๒} พระราชวรมณี(ประยูรค์ ปยุตโต), **ปรัชญาการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑.

อาชญากรรม การทำร้าย ปล้น ข่มขืน การฆ่ากันตาย ในระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งเกิดอยู่เป็นประจำในหนังสือพิมพ์ข่าวสาร ที่ไม่ปรากฏก็มีในสังคมปัจจุบันโดยทั่วไปการทำผิดหรือการประพฤติผิดศีลข้อที่ ๕ มักถูกมองว่า มีสาเหตุมาจากครอบครัวเป็นปัญหาหลัก เพราะว่าส่วนใหญ่การดูแลสมาชิกในครอบครัว เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะดูแลลูกฝูง ๆ ให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม หากพ่อแม่เป็นบุคคลที่ดีมาก่อนแล้ว และก็เป็นแบบอย่างที่ดี ลูก ๆ ก็จะเป็นคนดีตามมาด้วย สภาพภายในครอบครัว มีพฤติกรรมเช่นใด ผลที่ตามมากับลูก ๆ ก็เป็นเช่นนั้น ครอบครัวที่มีการเสพสุราเมรัยและของมีเงินเมา ย่อมเป็นที่บ่งชี้ว่า ครอบครัวนี้ย่อมมีแต่ปัญหาตามมาแน่นอน หรือจะประสบปัญหาตลอดไป ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อสาเหตุนี้ อาศัยมุมมองที่เกิดขึ้นได้ดังนี้ คือ การควบคุม และการสนับสนุนของพ่อแม่ ตลอดจนการไม่ห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ควรเสพ ทั้งนี้จะพบได้จากสาเหตุที่เป็นภูมิหลังของครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีผลต่อจากการเสพสุรา เป็นต้น จากการเสพสุรานี้เองนำไปสู่การสิ่งเสพติดอื่น ๆ จึงมีมุมมองไปถึงพฤติกรรมของลูก ๆ ได้

ผลกระทบที่กล่าวถึงในที่นี้ คือ ผลอันเกิดจากปัญหาที่เนื่องจากการเสพสุราเมรัยและของมีเงินเมา เป็นเหตุและปัจจัยสำคัญของครอบครัว เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมในโลกนี้ จึงทำให้ทราบผลของโทษการเสพสุราเมรัย ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ โทษของการเสพสุราเมรัยมีผลกระทบต่อตนเอง

โทษของการเสพสุราเมรัยมีผลกระทบต่อตนเองนั้น เป็นที่แน่นอนว่าโทษของผู้เสพสุราที่เป็นที่บุคคลแรก คือ ตนเองเพราะเป็นด้านแรกที่ทำกรเสพ มีผลสะท้อนต่อสังคมและมีโทษที่ตามมาดังนี้

- ๑) ทำให้ครอบครัวแตกสลาย ขาดที่พึ่ง ไม่มีผู้นำ หรือชี้ทางที่ถูกที่ควรให้ดำเนินชีวิต
- ๒) ทำให้ครอบครัวขาดวินัยในการครองเรือน โดยเฉพาะความไม่รู้หน้าที่ของกันและกัน เป็นส่วนที่สำคัญ
- ๓) ทำให้ครอบครัวขาดปัจจัย ๔ หลักสำหรับการดำรงชีวิต หรือประสบปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี
- ๔) ทำให้ครอบครัวล่มสลาย เพราะมีค่านิยมที่ผิด ๆ ในเรื่องการเสพสุราเยาเสพติด และที่สุดกลายเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งหลาย ก็เพราะมีจุดเริ่มต้นมาสถาบันครอบครัว ที่เป็น

สถาบันแรกของมนุษย์ สังคมไม่ดี จึงส่งผลสะท้อนออกมาเป็นความเดือดร้อนของสังคมโดยรวม^{๑๓}

๔.๓.๒ โทษของการการเสพสุราเมรัยมีผลกระทบต่อด้านสังคม

การเสพสุราเมรัยย่อมมีผลกระทบต่อตนและสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากไม่ต้องปรารถนาจะให้เกิดขึ้น แต่ก็มีประเด็นที่จะพึงศึกษา จากการศึกษาทำให้ทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมเกิดจากสาเหตุดังกล่าวนี้ คือ

- ๑) ทำลายชื่อเสียงตนเองและวงศ์ตระกูล
- ๒) เป็นที่รังเกียจของสังคมทั่วไป
- ๓) ทำลายความน่ายกย่องสรรเสริญนับถือ และความไว้วางใจ
- ๔) เป็นต้นเหตุชักจูงให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ตามมา
- ๕) ทำลายความมั่นคงของครอบครัว และญาติพี่น้อง เป็นการทำลายความมั่นคงของชาติโดยรวม^{๑๔}

ดังนั้นโทษของปัญหาและผลกระทบ เรื่องครอบครัวจึงเป็นประเด็นแรกที่ต้องทราบ และเน้นย้ำความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและปัญหาสิ่งตามมาเป็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง คือโทษของการเสพสุราเมรัยมีผลสะท้อนจากสภาพสังคม ดังนี้

๔.๓.๒.๑ โทษของการเสพสุราเมรัยมีผลสะท้อนจากสภาพสังคม

จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ถ้ามองในแง่มุมหนึ่งจะพบเข้าว่าระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมขาดความแน่นอนหรือความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายบ้านเมือง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างได้อย่างแท้จริง ทำให้เกิดความสับสนในพฤติกรรมของคนในสังคมเพราะการแสดงออกขัดแย้งกับอุดมการณ์หรือนโยบายอยู่เนื่อง ๆ ในขณะเดียวกันภาพลักษณ์ส่วนหนึ่งที่เป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย ก็มีปรากฏให้เห็นอยู่แทบทุกวัน อาทิ เช่น โฆษณาเหล้ายี่ห้อดีดี หลากรส หลายรูปแบบ และค่านิยมของคนส่วนหนึ่งพากันเสพยาบ้าซึ่งจากที่เชื่อว่าเป็นยาขยันตลอดถึงภาพล้อแหลมต่าง ๆ ที่ถ่ายโฆษณาทั้งทางโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ และสิ่งอื่น ๆ แม้แต่บท

^{๑๓} อำนวย พิรุณสาร, “การดื่มเหล้า และการให้คุณของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับจีมอเตอร์ไซค์รับจ้าง”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘)

^{๑๔} พระมหาสำราญ ญาณส่วโร(พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีผลต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

ละครโทรทัศน์ก็ยังแสดงถึงการเชิญชวนในการเสพหรือการดื่มสุราและเมรัยอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้สื่อหรือชี้ให้เห็นโทษของสิ่งเสพติดเหล่านั้นเลยตรงกันข้ามกลับเป็นการให้สื่อชักจูงและโน้มน้าวให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดน่ายกย่องเอาอย่างเสียอีกพฤติกรรมดังกล่าวมานี้จึงก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนเป็นปัญหาต่าง ๆ ตามอย่างไม่มีที่สิ้นสุดไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้าง การปล้นชิงทรัพย์สินการทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง เป็นต้นล้วนแต่เป็นการประพฤติดิในเรื่องการละเมิดศีล ๕ ทั้งสิ้นเพราะคนยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเป็นใหญ่ ไม่ใส่ใจพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นในเรื่องผลกระทบต่อส่วนรวม ด้วยความเห็นผิดเป็นชอบ ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เข้าใจในหลักศีลธรรม และมองเห็นความสำคัญของศีลธรรม ละเลยมนุษยธรรมคือธรรมสำหรับมนุษย์ ได้แก่ ศีล ๘ ศีล ๕

เป็นมุมมองของท่านผู้ทำการวิจัยท่านนี้ที่จะจงใจให้ความสำคัญเกี่ยวกับระหว่างสังคมกับศีล ๕ โดยสรุปที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ประสงค์จะศึกษาค้นคว้าขอบข่ายและความหมายของสุราเมรัยและมัจชะ (สิ่งเสพติดให้โทษ) แรงจูงใจในการเสพ ผลกระทบที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน ตลอดจนพุทธวิธีการแก้ไขปัญหาเรื่องการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ตามหลักพุทธธรรม^{๑๕}

๔.๔ โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ

คำว่า โทษการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ หมายถึง โทษที่เกิดจากการผิดศีลข้อที่ ๕ แล้วทำให้เศรษฐกิจของตนมีปัญหาการขาดแคลนในการใช้จ่าย กล่าวคือ การไม่รู้จักขยันหมั่นหา เก็บรักษาไว้ใช้ในสิ่งที่จำเป็นในเวลาอันควร และการไม่รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่สมควรจ่าย อีกอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะมีความยุ่งยากซับซ้อนเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา เพราะสุราเมรัยและของมีนเมาเป็นต้นเหตุ การประกอบอาชีพก่อกอง การดำเนินชีวิตที่ผิดเถียงขัดสนก่อกอง และมูลเหตุประการหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยและของมีนเมา ตามที่ปรากฏให้เห็นในสังคมไทยทั่วไปในปัจจุบัน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พ่อแม่ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จักต้องดูแลบรรดาลูกที่อยู่ในวัยเรียน และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา หรือเพื่อการทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเหตุการณ์นั้น ๆ แต่ถ้าหากว่าหัวหน้าครอบครัวคนใดคนหนึ่งไปติดอบายมุข

^{๑๕} พระมหาสำราญ ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

คือ การดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน คบคนชั่ว เป็นต้นแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ยกที่จะหลีกเลี่ยงได้ โทษของการเสพสุรามีผลทางเศรษฐกิจ ดังนี้ คือ

๑) มูลค่าทางเศรษฐกิจที่มาจากการเสียคุณภาพชีวิต เป็นความสูญเสียในด้านคุณภาพชีวิตแต่มีผลเสียทางเศรษฐกิจในครัวเรือนด้วย

๒) ในการผลิตสุรานั้น โรงงานอาจทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ เช่น มีควันมาก กลิ่นเหม็น และปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมาก ซึ่งเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมูลค่าความเสียหายกลับมีผลทางเศรษฐกิจโดยระยะยาว เพราะต้องเสียงบประมาณในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๓) คนที่ดื่มสุราแล้วขับยานพาหนะ อาจจะไปสู่การเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้ผลเสียเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินเงินทองและเศรษฐกิจ

๔) ผลเสียทางสังคม เช่นเกิดปัญหาทางอาชญากรรม หากคิดมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก

๕) การดื่มสุราทำให้ขาดสติ สูญเสียประสิทธิภาพในการทำงาน มีผลเสียทางเศรษฐกิจโดยรวม^{๑๖}

ผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่ได้รับหรือเป็นผลสะท้อนมาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ตามเหตุปัจจัยดังกล่าวต่อไปนี้

๑) การสูญเสียเงินตราโดยเปล่าประโยชน์

๒) บั่นทอนประสิทธิภาพการผลิตลดลง

๓) สูญเสียแรงงานโดยไม่มีสาเหตุ

๔) การสูญเสียทั้ง ๓ ประการเป็นผลกระทบต่อรายได้ของประชาชาติ^{๑๗} ด้วยหลักเหตุผลทั้ง ๔ ประการ ที่แสดงแล้วนี้จึงทำให้มองเห็นสภาพปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมมาจากเหตุหลายประการเหล่านี้ แม้ว่าเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจะไม่ดี แต่ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทยปัจจุบันก็ได้ลดลงแต่ประการใด หากกลับเพิ่มปริมาณการดื่มขยายตัวมากขึ้นถึงร้อยละ ๔ - ๕ จึงเป็นธุรกิจน้ำเมาที่จำหน่ายดีมีปริมาณเงินหมุนเวียนในแต่ละปีมากถึง ๔๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี ถือว่าเป็นรายได้ที่ปรากฏผลดีทางเศรษฐกิจ แต่ผลที่สะท้อนกลับมานั้นมีค่าแห่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นแก่สังคม มากกว่ามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เป็น

^{๑๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗ - ๒๘.

^{๑๗} อรุณวรรณ เพียรลูประสิทธิ์, “การศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใช้ยาเสพติดในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา”, รายงานผลการวิจัย (กลุ่มพัฒนางาน: วิชาการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐).

รายได้รวมของประชาชนโดยรวมนั้นอีก จากสาเหตุอันนี้ที่ทำให้ขาดความมั่นคง และประชาชนก็ขาดความสุขสบาย ความอ่อนแอที่เกิดขึ้นมานั้นทำให้ระบบเศรษฐกิจของชาติอ่อนแอตามไปด้วย ประชาชนขาดการพัฒนาทั้งระบบการศึกษา การคมนาคม ความมั่นคง เป็นต้น เพราะสาเหตุแห่งการค้ำน้ำเมา ดังที่กล่าวมาแล้ว

๔.๔.๑ โทษของการเสพสุราทำให้กระทบต่อเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาลนั้น หลานชายอนาถปิณฑิกเศรษฐีและบุตรเศรษฐีทำลายทรัพย์สินให้หมดไป ด้วยการเสพสุราเมรัย ใช้จ่ายในการดื่มการเที่ยว เพราะการดื่มสุราของนักดื่มทั้งหลายย่อมไม่รู้จักอ้ม เหตุแห่งการดื่มสุราเมรัยจึงเกิดจากโมหะ คือ ความหลงในสุราเป็นนักเลงสุรา อันเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงบุคคลที่ไม่มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่เข้ามากระทบจิตใจ ปลดปล่อยให้โลภะ โทสะ โมหะที่เกิดขึ้นนั้นมาเป็นอำนาจอยู่เหนือจิตใจของตน ดังเช่นในขุททกนิกายชาดกได้เล่าถึงโทษของการดื่มสุราเมรัยของหลานท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี ดังนี้

หลานของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีผลาญเงิน ๔๐ โกฎิ ของบิดามารดาให้หมดไปด้วยการใช้ดื่มสุรา จากนั้นเขาไปยั้งบ้านท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี ท่านเศรษฐีจึงได้ให้ทรัพย์ ๑,๐๐๐ กหาปณะสำหรับทำค้ำขาย เมื่อเขาผลาญทรัพย์นั้นหมดลงจึงไปพบท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีอีกครั้งเวลานี้เขาได้รับทรัพย์ ๕๐๐กหาปณะ เมื่อเขาผลาญทรัพย์นั้นหมดลงอีกกลับไปหาท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีคราวนี้เขาได้รับผ้าสาฎกเนื้อหยาบ จากนั้นก็นำผ้าสาฎกเนื้อหยาบให้สิ้นไปด้วยการขายดื่มสุราเมรัย และกลับไปหาท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีอีก เขาจึงถูกขับไล่ให้พ้นจากบ้านไปกลายเป็นคนอนาถอาศัยชายคาบ้านเรือนคนอื่นหลับนอนจนถึงแก่กรรม สพถูกนำไปทิ้งไว้นอกเมือง^{๑๔} นี่คือโทษแห่งการไม่สำรวมในการดื่มสุราเมรัยเป็นที่มาของตายโดยไร้ญาติพี่น้องเป็นศพอนาถที่ถูกทิ้งไว้ให้เหยื่อฝูงนกกาเป็นที่เวทนาของผู้ที่พบเห็น จากลูกเศรษฐีที่มีที่อยู่อย่างสบายกลับกลายเป็นผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากลำบากไปในที่สุดในขุททกนิกายชาดก อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นคติสอนใจให้นักดื่มได้คิด ดังนี้เรื่องในอดีตชาติที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่อนาถปิณฑิกเศรษฐี

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลเศรษฐีได้รับตำแหน่งเศรษฐีหลังจากบิดาล่วงลับไปแล้ว มีทรัพย์ฝังดินประมาณ ๔๐ โกฎิพระโพธิสัตว์เป็นผู้ที่ขยันทำบุญให้ทาน เป็นต้นเมื่อสิ้นชีวิตไปได้บังเกิดเป็นท้าวสักกะเทวราช ส่วนบุตรท่านเศรษฐีไม่จัดแจงทานวัตถุใด ๆ แต่ได้สร้างมณฑปเพื่อการปรารภการดื่มสุรา ระบาย รำฟ้อนและขับร้อง เป็นนักเลงผู้หญิง นักเลงสุราและนักเลงทานเนื้อสัตว์ เป็นต้น ผลาญทรัพย์ ๔๐ โกฎิ และทรัพย์ต่าง ๆ ให้หมดไปด้วยอบายมุขทั้งหลายเหล่านี้ กลายเป็นทุกข์เจ็ญใจ กำพรว้า นุ่งผ้าเก่า ๆ เมื่อท้าวสักกะทรงทราบจึงมอบหมอ

^{๑๔} ข.ชา.ติก.อ. (ไทย) ๓/ ๔ / ๓๒๒.

สารพัดนึกให้แก่บุตรชายด้วยความรัก พร้อมสั่งว่า เจ้าจงรักษาหม้อใบนี้ไว้ อย่าให้แตกสลายไป แล้วกลับสู่เทวโลกจากนั้นบุตรชายท่านเศรษฐีก็เที่ยวดื่มสุราเมรัย จนวันหนึ่งเมามาย อย่างหนัก จึงโยนหม้อใบนั้นเล่นไปในอากาศครั้งหนึ่งแต่รับพลาด หม้อตกถึงพื้นดินแตก ตั้งแต่นั้นมาเขาจึงกลายเป็นคนจน นุ่งผ้าเก่า ๆ มือถือกระบี่เบื้องเทียวขอทานกิน ไปจนถึงวันตาย^{๑๙}

หลานท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีและบุตรเศรษฐีทำลายทรัพย์สินทั้งหลาย ด้วยการใช้จ่ายเป็นค่าสุราเมรัย เพราะผู้ดื่มย่อมไม่สามารถรักษาทรัพย์ไว้ได้ ในบั้นปลายชีวิตของนักดื่มสุราทั้งหลายเหล่านั้น ก็จบชีวิตลงด้วยการตายที่ไร้ญาติขาดมิตร เป็นศพอนาถาปล่อยให้เป็นอาหารนกกาไปตามเวรกรรมนี้แหละ โทษของนักดื่มที่ได้รับ

๔.๕ โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาสังคมส่วนรวม

ปัญหาสังคมโดยส่วนรวม หมายถึง แนวทางหรือสภาวะที่เกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาบุคลากรตามเหตุปัจจัย ได้แก่สังคม กล่าวคือ การเสพสุราเมรัยและของมีนเมา เป็นปัญหาที่สำคัญของทุกคนต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาในสังคมหากปัญหาใดมีภาวะที่ผิดปกติ ไม่พึงปรารถนา และรู้สึกไม่สบายใจต้องได้รับการแก้ไขให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาการทุจริตในวงราชการ เป็นต้น ปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปความหมายได้ว่า ลักษณะที่สำคัญของปัญหาสังคมมี ๔ ประการ คือ

- ๑) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหายุ่่นั้นมีผลร้ายต่อคนหมู่มาก
- ๒) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น
- ๓) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีอยู่ก็นคิดว่าพอแก้ไขได้ เหตุการณ์ใดหากไม่มี

ทางแก้ไข ก็ไม่เป็นปัญหาสังคม

๔) การแก้ไขสถานการณ์ต้องกระทำร่วมกันทางสังคม หากมีผู้แก้ไขเพียงคนเดียวก็ไม่เป็นปัญหาสังคม^{๒๐}

จะเห็นได้ว่าลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทั้ง ๔ ประการนี้ สะท้อนออกมาเป็นผลกระทบโดยทั่ว ๆ ไปหากจะอาศัยคนเพียงคนเดียว หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้าไปแก้ไขแล้ว ปัญหาเหล่านั้นหาได้หมดสิ้นไปไม่ ในทางตรงกันข้าม ปัญหาทั้งหลายนี้จำเป็นต้องอาศัยคนทุกของสังคมได้มีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปัญหาทั้งหลายก็จักลดน้อยลง และก็หมดไปในที่สุด ปัญหาสังคมโดยส่วนรวม จึงมีความหมายถึง

^{๑๙} พุ.ชา.ติก.อ. (ไทย) ๓/๔/๓๒๒ – ๓๒๓.

^{๒๐} อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มนุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๒๓๐.

อุปสรรคและความขัดข้องที่เกิดขึ้นแก่สังคมทุกสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาในด้านอื่น ๆ มีสาเหตุมาจากการจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นประการที่สำคัญ ผู้วิจัยศึกษาโทษของการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย ที่เป็นปัญหาอาชญากรรม ดังต่อไปนี้คือ

๔.๕.๑ โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรม หมายถึง การล่วงละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายอาญา โดยมีบทกำหนดโทษทางอาญา ในระดับที่แตกต่างกันไปตามความรุนแรงอันตรายต่อสังคม^{๒๑} ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะปัญหาในเบื้องต้นเกิดจากการเสพสุราเมรัยและของมีนเมา เช่น การทะเลาะวิวาท การมีปากเสียงกัน การใช้ความรุนแรงฆ่าฟันกัน ความไม่พอใจเพราะการทำฝ่ายตรงข้ามที่ทำต่อตนเองและพวกพ้อง เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมและรูปแบบของปัญหาที่แฝงไว้ด้วยการประพฤตินอกคตินิยมชอบ ประเด็นเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วสาเหตุที่เกิดขึ้นมีมาจากการเสพสุราและของมีนเมวมามาก่อน เป็นประเด็นที่นำมาศึกษาดังนี้ ต่อไป

๑) สาเหตุมาจากด้านสรีระวิทยา โดยกล่าวถึงบุคคลที่มีร่างกายสภาพไม่ปกติ หรือทุพพลภาพ บุคคลที่มีความผิดปกติทางร่างกายย่อมเกิดปมด้อย จึงมักถูกชักจูงไปในทางไม่ดี มั่วสุมอยู่กับพวกอาชญากรรมได้โดยง่าย

๒) สาเหตุมาจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางครอบครัว

๓) สาเหตุมาจากทางด้านสังคมวิทยา กล่าวคือ บุคคลที่ก่ออาชญากรรมนั้น ๆ ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ไม่สามารถต้านทานกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการประกอบอาชญากรรม^{๒๒} เพราะมีสาเหตุของปัญหาดังกล่าว เป็นเครื่องชี้ให้เห็นภาพอดีตของสังคมไทยด้วย ทั้งนี้ยังมีสาเหตุของปัญหา อันสืบเนื่องมาจากปัจจัยทางอื่น ๆ ด้วย เช่น

ก. ปัญหาทางการเมือง ในระบบการปกครองประชาธิปไตยที่มีประชาชนส่วนใหญ่เลือกตั้งผู้แทนด้วยระบบการซื้อเสียงขายเสียง อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ได้คนดีที่แท้จริงมาปกครองบ้านเมือง การดูแลปกครองบ้านเมืองให้มีความสงบเรียบร้อยดังสมัยก่อน

^{๒๑} พลตำรวจเอกชวลิต ยอชมณี, “ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม”, รายงานผลการวิจัย (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๓๔), หน้า ๗.

^{๒๒} สุวิทย์ พงษ์ชัยดิษฐ์, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สิ่งเสพติดสุรา : ศึกษากรณีผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตและแรงงานก่อสร้าง, หน้า ๔.

ข. ปัญหาครอบครัว เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม หากบ้านเมืองเต็มไปด้วยคนโกง และคนเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้โดยมิชอบธรรม ปัญหาอาชญากรรมจึงเกิดขึ้นตามมา เพราะคน โกงที่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง

ค. ปัญหาสังคมที่เสื่อมโทรม เป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาอาชญากรรม ดังเช่นปัจจุบัน ภาวะทางสังคมไทยเสื่อมลง เนื่องจากได้รับเอาวัฒนธรรมประเพณีตะวันตกเข้ามา แทนวัฒนธรรมประเพณีอันดีของไทย ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ตรัสในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาว่า “สิ่งที่เราถือว่าเป็นความผิดในอดีตแต่กลับได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องในปัจจุบันนี้ และขอฝากให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ช่วยกัน ไปแก้ไข ด้วย”^{๒๓} เป็นเครื่องชี้ให้เห็นภาวะของสังคมในปัจจุบันเป็นอยู่อย่างไร การจะแก้ปัญหาทั้งหลาย เช่นนี้ ต้องได้รับการแก้ไขปัญหามาจากต้นเหตุ และสาเหตุของปัญหาของสังคมที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม พบว่ามีสาเหตุดังนี้ คือ

๑) ภูมิหลังของคนที่เคยทำผิด ได้แก่ การศึกษา สภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจน การขาดศีลธรรมจริยธรรมทางครอบครัว

๒) ปัญหาที่เกิดจากการผลิตอุตสาหกรรม จากโรงผลิตเหล้า โรงน้ำชา การพนัน โรงนวด การค้าประเวณี บ่อนการพนัน ที่เป็นแหล่งมั่วสุม และยังเป็นแหล่งที่รวมของการ ทำความผิดด้วย

๓) การคิดสุราทำให้ผู้เสพขาดสติสัมปชัญญะ ขาดความรู้สึกรู้จักคิด กล้าทำผิด

๔) ปัญหาคนจรจัด และขอทาน เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม คน เหล่านี้มักกระทำความผิดอย่างอื่นด้วย เช่น เมาสุราเสพยาเสพติดให้โทษ และฉกชิงวิ่งราว^{๒๔} นอกจากนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางสังคมก็มีส่วนทำให้เกิดอาชญากรรมเช่นกัน สาเหตุอีก ประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาตามมา ที่เกิดจากการเสพสุราเมรัยนั้นคือ ปัญหาการปกครอง บ้านเมือง ผู้วิจัยได้ศึกษาละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

^{๒๓}อรุณวรรณ เพ็ชรลุประสิทธิ์, “เรื่องการศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใช้สารเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา”, รายงานผลการวิจัย, (กลุ่มพัฒนางาน: วิชาการศูนย์ส่งเสริม สุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐).

^{๒๔}พลเอกตำรวจชวลิต ยอมนณี, “ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม”, รายงานผลการวิจัย, (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด๒๕๓๔), หน้า ๔๕.

๔.๕.๒ โทษของการเสพสุราเมรัยที่เป็นปัญหาด้านการปกครอง

ปัญหาด้านการปกครองบ้านเมือง ในเมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากมีปัญหา มากมาย ข้าราชการจะอยู่เป็นสุขสบายนั้นคงเป็นไปได้ ดังนั้น คำว่า ปัญหาด้านการปกครอง หมายถึง การไม่สามารถทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย หรือการไม่สามารถจัดความยุ่งยากในการ ปกครองทุกระดับสังคมให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย หรือการไม่สามารถจัดความยุ่งยากในการ ปกครองทุกระดับสังคมให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย การทำหน้าที่แก้ไขปัญหาลึบอยู่ที่เจ้าหน้าที่ของ รัฐเป็นแกนนำ เพื่อที่จะนำความยุติธรรมมาสู่ประชาชน เหตุนั้น ปัญหาการปกครอง จึงเป็นปัญหา ที่มีความสลับซับซ้อนและละเอียดอ่อนอย่างมาก โดยเฉพาะการปกครองในประเทศไทย ถือว่าเป็น การปกครองที่ถือประชาชนเป็นใหญ่ เป็นไปเพื่อประชาชนและเป็นของประชาชน ระบอบนี้ ซึ่ง ถือว่าเป็นระบอบดีที่สุดในระบอบการปกครองในยุคปัจจุบันในฝ่ายอาณาจักร เพราะทุกคนมีสิทธิเท่า เทียมกันทางด้านกฎหมายและกฎแห่งศีลธรรม อย่างไรก็ตาม พุทธจักรก็มีหลักคำสอนในพุทธ ศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ กล่าวว่าเป็นระบบคำสอนที่ดีที่สุด เมื่อปฏิบัติตามแล้วย่อมสามารถ พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นหลักศีลธรรม ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งแก่สังคมไทย ในปัจจุบัน โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการประทุพผิตศีลข้อที่ ๕ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย ปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรการที่ดีพอที่จะบังคับใช้การใช้สิ่งเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมายโดยตรง แม้แต่ รัฐจะเข้าควบคุมดูแลผู้ใช้ และให้ความรู้ในการใช้สิ่งเสพติดที่ถูกวิธีและไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถทำให้ปัญหาทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นแล้วหมดไป แต่กลายมาเป็นปัญหาที่สิ่ง ผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่สังคมไทย ซึ่งเกิดขึ้นดังนี้

๑. ต้องเพิ่มงบประมาณปีละมาก ๆ ในการป้องกันปราบปราม
๒. เพื่อการระงับประชาชน
๓. สูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม
๔. ต้องจัดสถานที่รักษาพยาบาลให้ และเสียค่าใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์^{๒๕}

ผลกระทบโดยตรง คือเป็นการทำลายชื่อเสียงของประเทศชาติว่าเป็นเมือง พระพุทธศาสนา แต่เป็นแหล่งที่เกิดแห่งอาชญากรรมกรรมร่วมกัน การปล้นชิง วิวร้าง การฉ้อโกง เป็นต้น มากที่สุดประเทศหนึ่งทั้งนี้ หลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย จักเป็นสิ่งที่สามารถขจัด ปัญหาความยุ่งยากในสังคมให้หมดไป และทำให้ภาวะของสังคมที่ขาดระเบียบกฎกติกา ไร้วินัย

^{๒๕}วราธรรม เทียรลูประสิทธิ์, “เรื่องการศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันการใช้สารเสพติดใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา”, รายงานผลการวิจัย, (กลุ่มพัฒนางาน: วิชาการศูนย์ส่งเสริม สุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐).

ความวุ่นวายสับสนที่เกิดขึ้น ย่อมหมดสิ้นไปด้วย ความม่องมีความอยู่ดีมีสุข ความมั่นคง และความ มั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่ดี ทางวัฒนธรรมประเพณีที่ดี ย่อมเกิดขึ้น ปัญหาทั้งหลายในสังคม ที่ยังไม่ เกิดขึ้น ก็จักหมดสิ้นไป ตรงกันข้าม หากไร้หลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย ปริมาณความรุนแรง ก็จักเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ สืบเนื่องมาจากการปกครองเป็นสาเหตุนั่นเอง

๔.๕.๓ ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรบุคคล

คำว่าปัญหาการสูญเสียทรัพยากรบุคคล หมายถึง ความสูญเสียบุคลากรบุคคลถือว่าเป็น ปัญหาสำคัญที่สุดในการวิจัยนี้ เพราะถือว่า บรรดาปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น เป็นเพียงองค์ประกอบ เท่านั้น เนื่องจากความสูญเสียที่มีอยู่และเกิดขึ้นนั้น เป็นพื้นฐานของสาเหตุแห่งปัญหา คือความ ทุกข์เดือดร้อนของบุคคลทั้งสิ้นดังจะชี้ให้เห็นปัญหาดังนี้

๑) การสูญเสียทางเศรษฐกิจ คือความสูญเสียรายได้ที่มีอยู่ประจำจนนำไปสู่การเกิด ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายจ่ายที่เกิดขึ้น

๒) การสูญเสียทางทรัพยากรบุคคล ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ ดังได้มีการ ศึกษาจากข้อมูลรายงานสถิติวิเคราะห์ของกรมการแพทย์ของปีงบประมาณ ๒๕๓๔ ในกลุ่มผู้ ติดสุราที่เข้ารับบำบัดโดยจำแนกอาชีพพบว่า อาชีพแรงงานรับจ้าง มีอัตราสูงสุด ร้อยละ ๓๘.๘ ในทั่วประเทศ โดยมีกรเข้าบำบัดรักษาสูงสุดในกรุงเทพมหานคร ภาคใต้ ภาคกลาง ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือตามลำดับ^{๒๖} เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจและความสูญเสีย ทรัพยากรบุคคลโดยองค์รวม และยังรายงานเปิดเผยว่าคนไทยตาย ปีละประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน โดยแยกเป็น ชายร้อยละ ๕๐ และหญิงร้อยละ ๕ ของผู้ที่สูบบุหรี่ทั้งหมด ๑ ล้านคน โดยเสียชีวิต จากโรคต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็งปอด โรคถุงลมโป่งพอง เส้นเลือดในสมองตีบ - แดก เส้นเลือดบริเวณอื่นตีบ - แดก เป็นต้น คาดว่า อีก ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า จะมีผู้เสียชีวิตปีละ ประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน ความสูญเสียเพราะสาเหตุต่าง ๆ ในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญหา การบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากยานยนต์ในแต่ละวัน ๓๐ คน หรือเกือบ ๒ คนใน ๑ ชั่วโมง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ สาเหตุสำคัญคือความประมาท ทั้งนี้พบว่าที่เสียชีวิตและบาดเจ็บ มากกว่า ร้อยละ ๖๐ อยู่ในอาการมึนเมาสุราและยังพบว่าทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจถึง ปี ละ ๘๒,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี

^{๒๖} สุวิทย์ พงษ์ชัยภูษะดิถก, ปัญหาที่ส่งผลต่อการใช้สิ่งเสพติดติดสุรา : ศึกษากรณีผู้ใช้แรงงานใน อุตสาหกรรมการผลิตและแรงงานก่อสร้าง, (วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย รามคำแหง, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

๔.๕.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับบาป

ความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับบาปนั้น หมายถึง การเชื่อมต่อกันในทันทีหมายถึงสิ่งที่ดีคือการไม่ล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ บาป คือ ผลกรรมที่ทำไว้ในสิ่งที่ไม่ดี และได้รับในสิ่งที่ไม่ดี เพราะเกิดจากการกระทำของตน คือ การไม่รักษาศีลข้อที่ ๕ ศีลมี ๒ ระดับ คือ

๑) ระดับธรรม ได้แก่ระดับที่ยังเป็นธรรม คือ เป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดงออก และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม

๒) ระดับวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติที่วางไว้กำหนดขึ้น เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชน โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้น โดยเฉพาะ ผู้ที่ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้ มีความผิดตามอาญาของหมู่คณะ ซ่อนอยู่อีกชั้นหนึ่ง^{๒๓}

บาป หมายถึง สภาพที่ทำให้ถึงคดีอันชั่ว, หรือสิ่งที่ทำจิตใจตกสู่ที่ชั่ว คือ ทำให้เลวลง ให้เสื่อมลง^{๒๔} ในที่นี้หมายถึงผู้ที่ล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยผู้ที่เสพลงไปแล้วทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ตกอยู่ในความประมาท ศีล ๕กับการเปลี่ยนภพชาติการเปลี่ยนภพชาติตามหลักในพระพุทธศาสนา เปลี่ยนได้ ๒ ลักษณะ คือ ๑) เปลี่ยนภพชาติขณะยังมีชีวิตอยู่ ๒) เปลี่ยนภพชาติเมื่อสิ้นชีวิตแล้ว การเปลี่ยนภพชาติจะเปลี่ยนแปลงไปตามกรรมและเปลี่ยนไม่มีที่สิ้นสุด จนกว่าจะหมดกรรม (หมดกิเลส หรือหมดกรรมกิเลส) หากเราสังเกตชีวิตของเราหรือคนรอบข้างอย่างมีสติเราจะเห็นชัดเจนว่าการเปลี่ยนภพชาติเป็นไปตามกรรมที่เรากระทำการส่งผลของกรรมจะส่งผลช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นตัว

ส่งเสริมดังต่อไปนี้คือ

๑) ความหนักเบาของกรรม กรรมที่มีน้ำหนักมาก จะส่งผลเร็ว กรรมที่มีน้ำหนักน้อยจะส่งผลช้า (ความหนักเบาของกรรมขึ้นอยู่กับเจตนาหรือความตั้งใจกรรมนั้น ๆ)

๒) สิ่งแวดล้อม ที่คอยอุปถัมภ์กำชูหรือคอยบั่นทอน เช่น มีพ่อแม่ครูอาจารย์คอยปกป้องคุ้มครอง หรือมีมารมาผจญเร่งให้ผลกรรมส่งผลเร็วขึ้น

๓) ระยะเวลาในการส่งผล กล่าวคือเป็นไปตามโอกาส เช่น ช่องโหว่ระหว่างกรรม

^{๒๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑๑.

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระเพิ่มเติมครั้งที่ ๑), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๐.

ดีกับกรรมชั่ว โดยเป็นไปตามน้ำหนักหรือความรุนแรงของกรรมนั้น ๆ

๔) โลกอื่น ๆ หรือ สัตว์อื่นซึ่งมีอิทธิพลต่อโลก อื่น สัตว์อื่น หรือคนอื่น

การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ นั้นส่งผลกรรมให้เกิดกับตนเองในทางลบนั้นมีมาก เพราะว่า ศีลข้อที่ ๕ นี้จะส่งผลในภพนี้และภพหน้า เช่น การผิดศีล ข้อที่ ๕ อย่างหนัก ตกนรกเศษของบาป เกิดในภพชาติต่อไปจะเป็นคนปัญญาอ่อน วิกลจริตถ้ารักษาศีลข้อนี้ได้จะเป็นคนมีสติปัญญาดี เฉียบแหลม ไม่วิกลจริต มีวาจาอ่อนหวาน เพราะมีบุคลิกดีการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ มีความสัมพันธ์กับ บาปส่งผลในภพนี้และภพหน้า ดังนี้

กรรม กล่าวคือการกระทำเพราะการดื่มสุราเมรัยนี้ เป็นเหตุแห่งความเมา ความเมาเป็นเหตุ แห่งการกระทำอกุศลกรรมบถ และอกุศลกรรมให้เกิดขึ้นนั้นย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จกัมมกิจเป็น เพราะกรรมที่ทำหน้าที่ให้ไปเกิดในนิรขณภูมิด้วยอำนาจการดื่มสุราเมรัยแล้วกระทำทุจริตกรรมลงแต่ หากมีกระทำทุจริตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่อาจสู่นรกภูมิได้และเพราะการทำทุจริตกรรมให้ สำเร็จลงกล่าวคือ ดื่มสุราแล้วกระตุ้นใจกล้าสามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง ย่อมไปเกิดในนรก ภูมิ หลังตายแล้วส่วนมากการดื่มสุราเมรัยของบุคคลทั้งหลาย โดยทั่ว ๆ ไปสามารถแบ่งออกได้ตาม ผลแห่งดื่มที่จะประมวลมา ๔ ประการคือ

๑. ดื่มสุราที่ผสมอยู่ในยาหรืออาหาร
๒. ดื่มสุราอย่างเดียวโดยคิดเป็นยา
๓. ดื่มสุราเพราะชอบจัดเป็นกามสุขุมิจาจาร
๔. ดื่มสุราเพื่อกระตุ้นให้ใจกล้าหาญ สามารถกระทำทุจริตได้

ที่จริงแล้วสรรพคนรกมีมาตั้งนานแล้วแต่พระพุทธเจ้าเป็นเป็นค้นพบเท่านั้นไม่ว่าเราจะทำดี หรือชั่วก็ตามความดีหรือชั่วนั้นจะติดอยู่ในใจของผู้ทำและรอโอกาสส่งผลตลอดเวลาเมื่อถึงเวลา ตายภาพเหล่านั้นจะมาปรากฏให้เห็นเป็นกรรมนิมิตเมื่อตายไปกายละเอียดจะหลุดจากกายหยาบใน ที่สุดในช่วงนั้นเองเราถึงรู้ว่านรกสวรรค์มีจริงส่วนใหญ่จะเพิ่งรู้ตอนตาย๑-๗วันหลังตายวนเวียนใน โลก๕๐วันกายละเอียดอยู่ที่ลานพิภพ๑๐๐วันอยู่หน้าบัลลังก์พญามราชช่วงนี้ญาติอุทิศบุญไป ให้ได้เช่นกรวดน้ำถ้าใจหมองเช่นกินเหล้าแล้ว โคนสีนามก็ไปนรกทันทีถ้าใจใสไปสวรรค์ทันทีถ้า กลางๆไปยมโลกตามที่กล่าวอยู่ที่นั่นกายเปลือยทุกคนคนมีบุญจะมีรัศมีกายสว่างเรืองรองมีเสื้อผ้า ด้วยนรกตามพระไตรปิฎกแบ่งออกเป็นหลายชั้นพระพุทธเจ้าเคยตรัสว่าคนที่ตกนรกเหมือนฝุ่นใน อากาศส่วนผู้ที่จะไปสวรรค์เป็นเพียงฝุ่นในเล็บมือเท่านั้นผู้ที่ตกนรกจะไม่มีโอกาสมาเป็นมนุษย์ได้ เลยถ้ามีก็จะมีโอกาสน้อยมากนรกแบ่งออกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

- ๑) ลัญชีวนรกผิวดสีลข้อ๑)ฆ่าสัตว์นรกขุมนี้เป็นนรกที่คนไปกันมารองจากขุม๕
- ๒) กาฬสูตนรกผิวดสีลข้อ๒)อทินนาลักทรัพย์นั่นเอง
- ๓) สังฆาตนรกผิวดสีลกาเมระวังไว้คนที่แย่งสามีผู้อื่น
- ๔) โรจวนรกผิวดสีลข้อ๔)พูดเท็จ
- ๕) มหาโรจวนรกค้ำน้ำเมาคนไปมากที่สุดเพราะค้ำน้ำเมาโดยไม่รู้ว่ามีวิบากถึงแม้ว่าศาสนาใดก็ตามก็ต้องไปนรกทั้งสิ้น
- ๖) ตาปนรกเล่นการพนัน
- ๗) มหาตาปนรกเที่ยวกลางวัน-คืน
- ๘) อเวจีนรกคนที่ทำกรรมหนักฆ่าบิดามารดาทำให้พระปัจเจกต้องมีโลหิตเป็นต้น และมีขุมต่างๆอีกมาก^{๒๙}

สรุป โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยมีขุมมาที่ภูฐานาในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นโทษที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ในหลักคำสอนของพระพุทธองค์ทรงตรัสเอาไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ที่มณิกาย ปาฏิวรรค ว่าเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ ก่อความทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง เป็นเหตุให้ขาดหิริ เป็นที่บั่นทอนกำลังปัญญา ทำให้เกิดปัญหาในสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็ก ๆ คือสังคมภายในครอบครัวขยายมาเป็นปัญหาสังคมใหญ่ในประเทศชาติบ้านเมืองสาเหตุก็มาจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นที่มาของการเสียทรัพย์เงินทอง สูญเสียทรัพยากรบุคคลอันเป็นที่รักไป สร้างตราบาปให้ติดตัวไปทั้งภพนี้และภพหน้า นี่คือนิสัยมาจากการเสพลิงของที่มีนเมาที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะนั่นเอง

๔.๕.๕ ประโยชน์ของสุรา

การดื่มสุราปริมาณตามกำหนดจะทำให้ชีวิตยาวกว่าผู้ที่ไม่ดื่มเนื่องจากสุราจะเพิ่มไขมัน HDL ซึ่งช่วยป้องกันหลอดเลือดแข็งและยังป้องกันการแข็งตัวของเลือด การดื่มสุราจะได้ประโยชน์เมื่อคุณเริ่มเสี่ยงต่อหลอดเลือดตีบ ชายจะเริ่มเสี่ยงเมื่ออายุ 40 ปี ส่วนหญิงจะเสี่ยงเมื่อเข้าสู่วัยทอง การดื่มควรจะดื่มปริมาณน้อยวันละ 1-2 หน่วย ดื่มเพื่อสุขภาพเวลารับประทานอาหารทำให้อาหารมีรสชาติดีขึ้น ดื่มเพื่อรักษาโรคหรือเป็นยาเพราะแอลกอฮอล์บางอย่างก็เป็นประโยชน์ต่อร่างกายมิใช่แต่จะมีโทษอย่างเดียว

^{๒๙}พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินคอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒)

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศีลศาสตร์ของคัมภีร์สุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ศึกษาความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัย ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยสรุปผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัย มีประเด็นที่ค้นพบคือ

การบัญญัติ กฎระเบียบที่สร้างขึ้นเพื่อบังคับใช้ในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ ในที่นี้หมายถึงข้อบัญญัติพระวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎให้พระสงฆ์ปฏิบัติตาม และบัญญัติไปตามกฎ ธรรมดาแห่งความคิดความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม ระดับที่สอง ได้แก่ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือ วางหรือกำหนดขึ้น ไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้นเพื่ออนุเคราะห์ประโยชน์แก่อุภยชนทั้งปวง เป็นหลักการที่สำคัญที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติแก่หมู่ชนในโลกนี้ ไม่ให้ตกอยู่ในความประมาท เพื่อให้ตั้งมั่นอยู่ในอัปมาทธรรม เพราะความไม่ประมาทเป็นยอดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น พระองค์ทรงตรัสต่อเรื่องสมณะที่สมบูรณ์ด้วยศีล ทั้ง ๓ ประการ คือ จุฬศีล(ศีลย่อย) มัชฌิมศีล(ศีลกลาง) และมหาศีล (ศีลใหญ่) หมายถึงศีลที่เป็นหลักความประพฤติของพระภิกษุ องค์ประกอบของสุราเมรัยและมัชชะ ในที่นี้ หมายถึง ส่วนประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องประกอบที่ทำให้เกิดเป็นรูปขึ้นใหม่ จะกำหนดว่า ครอบงำประกอบของการกระทำตามพิสดารที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการกระทำของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำอะไรก็ตาม เพราะเมื่อมีการกระทำที่เกิดขึ้น ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นย่อมมีองค์ประกอบเป็นเครื่องกำหนดช่วยอำนวยให้สำเร็จประโยชน์ทั้งสี่ขององค์ประกอบของศีลข้อสุราเมรัย ประการ ดังนี้

๑. บรรดาสุรา เป็นต้น น้ำดื่มอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความ
๒. จิตมีความเป็นผู้ใคร่จะดื่มปรากฏ
๓. ผู้ดื่มถึงความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
๔. น้ำเมาที่ดื่มแล้วไหลล่องเข้าไปในลำคอ

พระพุทธโฆษาจารย์ได้ให้ความหมายของคำว่า สุรา ว่า น้ำเมา ที่เขาดื่มกลืนด้วยแข็งเป็นต้นคำว่า มัชชะ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ หมายถึง น้ำเมา คือสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทและเสพติดให้โทษจากขอบข่ายและความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยสรุปความได้ดังต่อไปนี้

๑. มีวัตถุที่เป็นที่ตั้งแห่งความเมา กล่าว คือ สุราเมรัยและของเมานั้น เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นต้นเหตุ

๒. มีเจตนา คือ ความจงใจหรือความพยายามเกิดขึ้นเป็นเหตุ ให้มีการดื่มกินน้ำเมาหรือของเมา อันเป็นไปทางกาย เพราะมีประสงค์กลืนกินเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมชักจูงหรือจูงใจ

ทั้งนี้ สิ่งเสพติดทั้งปวง ย่อมเป็นที่ประมาทมาซึ่งสาเหตุแห่งความประมาท ในเพราะความเมา มึนเมา แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันก็ตาม แต่เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมาแล้วย่อมไม่พ้นคำจากคำว่า มัชชะ ของเมาทั้งสิ้น ดังนั้น สุราเมรัยและของเมา โดยความก็คือ สิ่งเสพติด ซึ่งจะมีโทษมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับขนาดและปริมาณของการใช้หรือเสพ จึงเป็นความหมายที่สมบูรณ์ในนิยามแห่งศีลข้อที่ ๕ นี้ ท่านโบราณจารย์จึงจัดคนผู้ดื่มสุราไว้เป็น คนบ้า ๘ ประเภทตามลักษณะอาการที่ปรากฏเกิดขึ้นดังนี้ ๑) บ้าเพราะกาม และความโลภ ๒) บ้าเพราะความโกรธ มุ่งร้าย ๓) บ้าเพราะทิวาสัญญาเพี้ยน ๔) บ้าเพราะความหลง ตกอยู่ในอำนาจวิหชา ๕) บ้าเพราะผีสิง ตกอยู่ในอำนาจผี ๖) บ้าเพราะดีเดือด ดีกำเริบ ๗) บ้าเพราะสุรา พิษสุราเรื้อรัง ๘) บ้าเพราะประสบความเสื่อมและความเศร้าโศก

๕.๑.๒. ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย มีประเด็นที่ค้นพบคือ

การล่วงละเมิด หมายถึง การประพฤติดิถีข้อบัญญัติที่ตั้งขึ้น เช่น การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่ว่าด้วยสุราเมรัย คือการผิดศีลที่ว่าด้วยการดื่มน้ำเมา เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีแก้ปัญหาการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ในด้านต่าง ๆ คือ (๑) ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตคือปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต หมายถึง ความทุกข์หรือความเสื่อมโทรมของสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สาเหตุของโรคทางกายและโรคทางใจ ที่มาจากการเสียดแทงที่ให้เกิดความไม่สบายกายและไม่สบายใจ ซึ่งสาเหตุ

ของปัญหา คือการไม่สำรวจระวังและการไม่ละเว้นจากการเสพสุราเมรัยและของเมา ซึ่งพระพุทธรักษาสอนว่า คนทั้งหลายในโลกนี้เกิดมาแล้วเป็นโรคกันอยู่ ๒ ชนิด คือ โรคทางกาย และโรคทางใจ (๒) ด้านการศึกษาปัญหาการศึกษา หมายถึง ความหย่อนสมรรถภาพ หรือศักยภาพในการเรียนรู้ ทางสติปัญญา เนื่องมาจากสาเหตุแห่งการเสพสุราเมรัยและของเมา จึงเป็นปัญหาผลกระทบเกิดขึ้นที่แฝงมาในรูปการศึกษา หรือพัฒนาการทางการศึกษาตนเอง และสังคม จัดว่าเป็นความบกพร่องทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำโดยองคร่วม อันนำไปสู่การขาดหลักการบริหารและพัฒนาการศึกษาตนเองและคนข้างเคียงซึ่งหมายถึง การมีเครื่องสนับสนุน หรือเครื่องมืออำนวยความสะดวกและพัฒนาที่ผิดหลักเกิดขึ้นและแนวทางตามสมควรจะมีจะเป็น ปัจจัยดังกล่าวนี้ เรียกว่า ปัจจัยให้เกิดมีจนาภิภู ๒ คือ ๑) ปรโต โฆสะ ๒) อโยนิ โสมนสิการ (๓) ด้านครอบครัวปัญหาที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อมจากการที่มี สมาชิก หรือคนในครอบครัวติด หรือเสพสุราเมรัยและของเมา อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์ข้อยาก ความลำบากในการประกอบอาชีพ หรือการฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีพอ ทำให้เกิดเสียทรัพย์ เพราะใช้จ่ายไปในทางการจัดหาซื้อสุรา เป็นต้น มาเสพมาจัดเลี้ยงกันจึงทำให้รายได้ ที่ได้รับมาจากค่าแรงงานได้ถูกนำไปจัดหาอบายมุขและในที่สุด ก็นำไปสู่ปัญหาประทุษร้ายร่างกายและจิตใจและอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมาอีกมาก เช่นปัญหาอาชญากรรม การทำร้าย การปล้น การข่มขืน การฆ่ากันตาย ในระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำดังที่ปรากฏเป็นข่าวก็มี ไม่ปรากฏก็มีในสังคมไทย ปัจจุบัน (๔) ด้านเศรษฐกิจปัญหาการขาดแคลนในการใช้จ่าย กล่าวคือการไม่รู้จักการขยันหมั่นหารักษาเก็บไว้ใช้ในสิ่งที่สมควรใช้ และการไม่รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่สมควรใช้จ่าย อีกอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะมีความยุ่งยากซับซ้อนที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา เพราะสุราเมรัยและของเมาเป็นต้นเหตุการณประกอบอาชีพที่ดี การดำเนินชีวิตก็ด้อยมฝืดเคืองขัดสน และมูลเหตุประการหนึ่งที่เป็นเหตุเกิดในที่นี้ คือ การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยและของเมา ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยทั่วไปในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พ่อแม่ ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จักต้องดูแลบรรดาลูกที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือ และใช้จ่ายในการต่าง ๆ เพื่อการศึกษา หรือเพื่อการทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (๕) ด้านสังคมโดยภาพรวมหมายถึง อุปสรรคและความขัดข้องที่เกิดขึ้นแก่สังคมทุกสังคม เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ อาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการศึกษาปัญหาการปกครอง และปัญหาครอบครัว เนื่องจากสาเหตุปัญหาที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นสำคัญในการวิจัยนี้ เพราะเป็นปัญหาของสังคมโดยองคร่วม โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราเมรัยและของเมาแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ให้เห็นสาระสำคัญ ๆ ๓ ประการ คือ

๑. แก่ที่องค์ประกอบภายนอกคือ สภาพแวดล้อมหรือสังคม กล่าวคือสิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน ค่านิยมวัตถุทั้งหลาย ที่มีแต่สิ่งยั่วยุทางอบายมุขอยู่ทั่ว ๆ ไม่ทุกหัวมุมเมือง จนที่สุดกลายเป็น การบริโภคนิยม อันเป็นแนวความคิดที่ผิด ๆ ไม่มีความถูกต้องชอบธรรม ที่เอาแต่บริโภคใช้สอยเรียกว่าวัตถุนิยม

๒. แก่ที่องค์ประกอบภายใน คือตัวบุคคลเอง ให้รู้จักคิด คิดเป็น คิดโดยแยกคาย มีจิตสำนึกในการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา มีพัฒนาทางด้านกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์และด้านปัญญาเป็นเครื่องนำไปสู่การแก้ที่ตัวเราเอง หรือที่กิเลสของตนเอง เพื่อสกัดกั้นสิ่งเร้าในภายในไม่ให้เกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จักกำหนดพิจารณาเพื่อละ และไม่ให้เจริญมากขึ้น เรียกว่า กิเลสตาม

๓. แก่ที่ระบบการศึกษาที่ไม่เหมาะสม ที่ยังหาบูรณาการแห่งการศึกษาไทยไม่จบ เพื่อยกฐานะด้านพัฒนาการศีลธรรมจริยธรรมตลอดจน การรักษาวัฒนธรรมประเพณี ให้สูงขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการแก้ที่มีการศึกษาแล้ว การพัฒนาโดยองค์รวมทั้งสิ้น ก็จักบังเกิดขึ้นเอง โดยรวมเรียกย่อ ๆ ว่า แก่ที่องค์ประกอบภายนอกและภายในตลอดจนสร้างบูรณาการแห่งการศึกษาตามหลักพุทธธรรมให้ครบถ้วนทั้ง ๑ ประการเหล่านี้ จึงเป็นที่ไหลมาแห่งกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง

๕.๑.๓. โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรา มีประเด็นที่ค้นพบคือ

โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรานั้น มีมาก การดื่มสุรา จึงเป็นเรื่องที่ควรงดเว้น พระพุทธวณะในคัมภีร์พระไตรปิฎกมาพิจารณากัน เพราะท่านได้แสดงไว้อย่างครบถ้วนพอเพียงที่ใครๆ จะเห็นสมจริงว่าการดื่มสุราเป็นข้อควรงดเว้นจริงๆ ในพระไตรปิฎกดังกล่าวถึง การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทท่านระบุโทษของสุราไว้ ๖ ประการ คือ(๑) เสียทรัพย์สิน สูญเงินตรา (๒) ก่อความทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค สุรานำโรคมาให้หมายความว่า การดื่มเหล้าทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บหลายอย่างตามมาหลายอย่าง โรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มีอยู่เป็นอันมาก ก็มีดังต่อไปนี้(๑)ทางเดินอาหารเหล้าทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ(๒) ทางระบบประสาท เหล้าทำให้มีอันสั้น ตามัวทำให้เกิดวิกลจริต ที่เรียกว่า บ้าพิษสุรา (๓) ระบบทางเดินโลหิตเหล้าถ้าดื่มพอสมควร ทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าดื่มมากทำให้ชีพจรอ่อนลงเต้นระยะไม่เท่ากัน และสุดท้ายหมดสติ(๔) ต่อมไม่มีสาย เหล้าทำให้อักเสบเรื้อรังทำให้เกิดโรคเบาหวาน ปวดข้อ และเป็นโรคตับแข็ง(๕) ระบบการหายใจเหล้าทำให้ผู้ดื่มหายใจช้าลง ระยะไม่เท่ากัน(๖) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (๗) เป็นเหตุให้ขาดหิริ (๘) บั่นทอนกำลังปัญญา ทำให้เกิดปัญหาในสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็ก ๆ คือสังคมภายในครอบครัวขยายมาเป็นปัญหาสังคมใหญ่ในประเทศชาติบ้านเมืองสาเหตุก็มาจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นที่มาของการเสียทรัพย์สิน

ทอง สูญเสียทรัพย์สินบุคคลอันเป็นที่รักไป สร้างตราบาปให้ติดตัวไปทั้งภพนี้และภพหน้า นี้คือ สาเหตุมาจากการเสพลิงของที่มีนเมาที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องศีลข้อดื่มนสุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ เป็นแนวทางศึกษาต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาข้อห้ามของการดื่มนสุราเมรัย ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มาเปรียบเทียบกับข้อห้ามในศาสนาอื่น ๆ

๒. ควรศึกษาถึงสาเหตุติดประเภทที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผิดศีลธรรมสมควรแก่ สังคมไทยหรือไม่ โดยเฉพาะบุน्हรี สุราหรือเหล้า เบียร์ ไวน์ บุน्हรีนั้นถือว่าเป็นอันตรายต่อผู้สูบ และผู้อยู่ใกล้เคียง จึงมีคำเตือนแก่ผู้สูบบุน्हรี ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงอันตรายที่เกิดจากการ สูบบุน्हรี แต่ในทางตรงกันข้าม ถือว่าเป็นสิ่งเสพติดประเภทที่ถูกกฎหมาย กลับไม่มีคำเตือนให้ เห็นอันตรายแก่ผู้เสพ

๓. ควรศึกษาผลที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย ในทางพระพุทธศาสนา น่าจะ มีการศึกษาเปรียบเทียบกับศาสนาอื่น ๆ ว่ามีผลเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ในด้านสังคม เพราะสุราเมรัยและของมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คน ประมาทย่อมขาดสติ อันเป็นเหตุให้ทำความชั่ว การดื่มนสุราทำให้เกิดความสูญเสียมากไม่ใช่เฉพาะ คนสามัญชนเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่มีคุณธรรมพิเศษ เมื่อดื่มนสุราเข้าไปแล้ว ก็ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย มารยาท เป็นที่น่าอับอายพร้อมคุณธรรมที่ดีที่มีด้วยก็เสื่อมไปด้วยซึ่งถือว่าเป็นการทำลายคุณภาพ ชีวิตของมนุษย์ด้วยกันดูจากข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์หรือทีวีเพราะฉะนั้นควรมีการ รณรงค์ให้เลิกดื่มนสุราหากเป็นได้รัฐบาลไม่ควรผลิตสุราส่วนคนที่ดื่มแล้วต้องพาไปบำบัดรักษาให้ หายหากทั้งภาครัฐและเอกชนประชาชนเลิกจากการดื่มนสุราได้รัฐก็ไม่ต้องเสียงบประมาณในการ รณรงค์และอุบัติเหตุก็จะไม่เกิดขึ้น สังคมก็อยู่ร่มเย็นเป็นสุข

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจจะทำวิจัยครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ควรมีศึกษาการงดการดื่มนสุราของชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ
๒. ควรมีการวิเคราะห์การเกณฑ์การล่วงละเมิดในการดื่มนสุรา
๓. ควรศึกษาวิเคราะห์โทษและประโยชน์ของการดื่มนสุราเมรัยในแต่ละศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

_____ .พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ .พระวินัยปิฎก อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร

: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้. ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖.

ชบวน พลตรี. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.

เดือน คำดี. พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๓๔.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.

ชนิด อยู่โพธิ์. อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๕.

นวม สงวนทรัพย์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

บุญมา จิตจรัส. มงคล ๓๘ ประการ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.

ปิ่น มุกกันต์. ประมวลศัพท์ ๖ ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มวลชน, ๒๕๓๔.

ประเวศ วสี. พุทธเกษตรกรรมกับสันติสุขของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร :

หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐.

ประกาศรี สีอำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พระราชวรมนี. (ประยูรค์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับ ภูมิพโลภิกขุ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ, ๒๕๓๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖.

พุทธทาสภิกขุ. **กุตสี่ปีศาจ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๒.

พจนานุกรม. **ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร :

ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

พุทธทาสภิกขุ. **อริยสัจจ์สำหรับคนรุ่นสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : หจก. ภาพพิมพ์, มปป.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

พลตรี. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐.

พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต). **รุ่งอรุณการศึกษา มหาจุฬาราชการ**. กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระคุณฐี เมฆงุโร. **การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ**. กรุงเทพมหานคร :

มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๒.

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). **พุทธศาสตร์ปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พุทธทาสภิกขุ. **ฟ้าสว่างทางประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา. ม.ป.ป.

_____ . **กุตสี่ปีศาจ**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๒.

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ฐมฺมจิตโต). **พระพุทธศาสนยุคโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

พระพรหมมังคลาจารย์ ปัญญานันทเถระ. **ประวัติ ชีวิต ผลงาน หลักธรรมของแม่ทัพธรรม**.

กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐.

พระพุทธโอสถเถระ รจนา. คัมภีร์วิสุทธิมรรค. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) แปล.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๑.

ภัทรพร สิริกาญจน. หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดี

ศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๖.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมเด็จพระ (พิมพ์ ธรรมโร). มงคลชีวิต เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร :

คุรุสภา, ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๔.

กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิต, ๒๕๒๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕.

วรรณสิทธิ์ ไวทยะเสรี. คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริญญาโท ๕ วิถีมุตตตังคหวิภาค.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิแบบมหานีรานนท์, ม.ป.ป.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม คอบครัว และ ศาสนาประเพณี.

กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

สนั่น ปัทมะทิน. ภาษาไทยที่ล้อมวลชนอาจใช้ผิดพลาด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

โอเดียนสโตร, ๒๕๓๕.

สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : กราฟอาร์ต, ๒๕๓๐.

เสกสรร ทองคำบรรจง. สุนทรียสารรายสองเดือน. ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๕๑๐ ก.๕. — ส.ค.๒๕๔๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัททรงสิทธิ์วรรณ, ๒๕๔๑.

อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา— มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร, ๒๕๒๖.

อานนท์ อาภาภิรม. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร, ๒๕๒๕.

อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

โอเดียนสโตร, ๒๕๒๖.

ปัญญา ใช้บางยาง. พระวินัย ๒๒๗ พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

สุลักษณ์ศิริรักษ์ (ส. ศิริรักษ์). ศาสนากับสังคม. (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, ๒๕๒๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระญาณวิสิฐ.คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. นครปฐม : พิมพ์ที่
บริษัท เพชรเกษม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๓.

พุทธทาสภิกขุ. หลักพุทธศาสนาที่บอกว่าอะไรเป็นอะไร. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

(๒) บทความในหนังสือพิมพ์ :

วารินทร์ สละชีพ. “คอลัมน์สุขสรรค์”. มติชน. (๔ กันยายน ๒๕๕๑):๒.

(๓) วิทยานิพนธ์:

พระมหาไพฑูรย์ สุทธิวิฑูโร. “การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องปาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท”.
วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๖.

สุวิทย์ พงษ์ชัยคุณดิลก. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สิ่งเสพติดสุรา ศึกษากรณีผู้ใช้แรงงานใน
อุตสาหกรรมการผลิตและแรงงานก่อสร้าง” วิทยานิพนธ์ ปริญญามนุษยศาสตร์
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕.

อรุณวรรณ เพียรอุปประสิทธิ์. “การศึกษาผลการดำเนินงานรณรงค์ป้องกัน
การใช้สารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา”. กลุ่มงานพัฒนา
วิชาการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๒ สระบุรี, ๒๕๔๐.

อำนวยการ พิรุณสาร. “การดื่มเหล้า และการให้ลูกของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร
ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขี้ออเตอร์ไซด์รับจ้าง”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตร์
มหาบัณฑิต. สาขาวิชามานุษยวิทยาประยุกต์ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘.

พระอุบล กตปุญโญ. “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศิลปะในสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระมหาสำราญ ญาณสัวโร (พันดอน). “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มี
ต่อสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระใบฎีกาโกเมนทร์ คุณวิโร (ระบอบ). “มิถิลาวณิชชา:ผลกระทบต่อคุณค่าจริยธรรมใน
สังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระมหาวิวัฒนา ปญญาทีโป. “ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการปัจจัย ๔ ของพระสงฆ์ ที่ ปรากฏใน คัมภีร์พระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

(๔) อินเทอร์เน็ต:

- ปิ่น มุกข์คณต์. โทษของสุรา.(ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://community.thaiware.com>
(๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๕).
- <http://health.kapook.com> (ออนไลน์). วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- <http://community.thaiware.com>(ออนไลน์). วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- <http://www.saintseyathaifanclub.com> (ออนไลน์). วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- <http://www.dhammakid.com>(ออนไลน์). วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- <http://health.kapook.com>(ออนไลน์). วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/14934, (ออนไลน์). วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖.
- http://www.roadsafetythailand.com/main/files/data1/songkran55/data_170455/report7.pdf
(ออนไลน์). วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖.

ภาคผนวก ก.
เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์

ภาพ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีวางขายตามท้องตลาด
มีให้ผู้ต้องการเลือกซื้อหลากหลายยี่ห้อ

ภาพ ขวดสุราที่วางไว้ข้างโต๊ะอาหาร เป็นของกลุ่มกับอาหารเวลา
มีการเลี้ยงฉลองไม่ว่างานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด

ภาพ เหล้าที่ผลิตโดยต่างประเทศซึ่งมีราคาแพง
และเป็นที่นิยมของผู้ที่มีร่ำรวยมาก

ภาพ เหล้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ มีหลากหลายยี่ห้อ หลากหลายราคาให้เลือกซื้อ

ภาพ สุราที่มีหลากหลายดีกรี เป็นสุราที่เป็นที่นิยมของคน
ผู้มีรายได้น้อย

ภาคผนวก ข.

ภาพ การดื่มเหล้าของวัยรุ่นซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุหนึ่งเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป วัยรุ่นก็มักจะมีค่านิยมที่ผิดๆตามไปด้วย

ภาพ การดื่มเหล้าของผู้หญิง ในสภาวะสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้หญิงมีพื้นที่ทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผู้หญิงกล้าคิด กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

ภาพ การจับคนขับที่มีอาการมึนเมาในขณะที่ขับรถ ซึ่งมีให้เห็นในข่าว อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง

ภาพ อุบัติเหตุทางรถยนต์ที่เกิดจากการเมาแล้วขับ ซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุ ที่รุนแรงบนท้องถนนได้

ภาพ วัยรุ่นดื่มเหล้าเป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาทกันถึงกับได้รับบาดเจ็บสาหัส
ต้องรีบหาส่งโรงพยาบาล

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหาอุทิศ โอภาโส (คะรุณรัมย์)
- เกิด : วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐
- สถานที่เกิด : ๑๒๑ หมู่ที่ ๑๘ บ้านหมื่นพิทักษ์ ต.ชุมเห็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์
- การศึกษา : น.ธ.เอก ป.ธ.๓ พุทธศาสตรบัณฑิต
- ประสบการณ์ : เป็นครูสอนปริยัติธรรมและบาลีวัดอิสาน ต.ในเมืองอ.เมือง จ.บุรีรัมย์
- อุปสมบท : วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒
- สังกัด : มหานิกาย
- หน้าที่ : เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรภูมิวนาราม
- ปีที่เข้าการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๕๓
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ๔ เมษายน ๒๕๕๖
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดไตรภูมิวนาราม ต.ชุมเห็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘๕๔๑๖๔๕๔๕

